

DIBUIXOS

DE

27 ARTISTES

ALBAGES
ALBERTI
ANGELS NOBLE
BECH, PERE
BESTIT
CAPELLA
CARBONELL
CATY JUAN
M. FAURA
FONTSERÉ

GLORIA MORERA
GRANYER
CONCHA IBÁÑEZ
ISABEL CID
JANSANA
JOSE LUIS
LACOMBA
LANZ, ALFREDO
LEEMANS
V. LORENZO
LYDIA ESTHER
MASANA
MOLINA, DOLORS
NOÉ, RAMÓN
PLÁ, JAUME
PORQUET
SOLER JOVÉ

SYRA GALERIES D'ART

Passeig de Gràcia, 43
Tels. 216 01 76 - 216 01 03
BARCELONA - 7

Del 7 al 21 d'Abril 1.981

Presentación pública del Centro de Documentación Histórico-Social y del Ateneo Enciclopédico Popular

Gerard Jacas durante la presentación

El día 31 de octubre coincidiendo con el aniversario del incendio del edificio de la calle Reina Amalia, en donde estaba ubicado anteriormente el Centro de Documentación, fue realizada la presentación pública de la citada Asociación en sus nuevas dependencias —cedidas por la Diputación— en la antigua Casa de Car-

El profesor universitario y escritor Pere Solà, tomó la palabra a continuación para dar una pequeña explicación histórica de lo que había representado en su tiempo el Ateneo Enciclopédico Popular, éste tras un ligero balance de lo que representó el Ateneo en la vida ciudadana y popular, destacó

Y fue Gerard Jacas quien en nombre del Ateneo Enciclopédico Popular dio a conocer la orientación y las actividades que desarrollaría el Ateneo. Jacas manifestó, que la pedagogía del Ateneo sería de un carácter racional y humanista, y de un claro talento libertario. Dio a conocer algunas de las actividades que se realizarían a través de las distintas secciones como teatro, irrupción, etc. Y, afirmó, que no se descuidaría la labor pedagógica de los niños.

Antes de que Albert Manent tomase la palabra, Núñez, agradeció a Carles Fonsterà (que asis-

tía el acto) los dos dibujos que había hecho para el Ateneo y que próximamente serán editados.

Albert Manent en su breve oratoria vino a decir que ante la imagen generalizada de que el libertario es un hombre de acción, podemos ver cómo también son capaces de crear valiosas bibliotecas y archivos como la prueba que tenemos aquí mismo o los de Amsterdam. Felicita a los miem-

HISTORIA DEL DIBUJANTE DE COMIC ESPAÑOL

Una exposición serializada, sin orden cronológico, de las vicisitudes, odiseas, éxitos y frustraciones de nuestros profesionales del cómic, dentro y fuera del estado español, descrita por sus propios protagonistas.

La emigración a América

Diffícil es encontrar una sola revista de cómics en cualquier país del mundo occidental donde no se estén publicando, o no hayan publicado alguna vez, dibujos de algún artista español. Revistas de gran difusión como **Valentine**, **Marilyn**, **Roxy**, **Boyfriend** y **Jackie** (Gran Bretaña, 1958 a 1963), **Suplemento de La Religión** (Venezuela, 1951), **Vampirella**, **Psycho**, **Nightmare** (Estados Unidos, 1971 a 1974), revistas de la editorial **Artima** (Francia, 1955), **Universus** (Italia, 1979) y **Bastei Verlag** (Alemania, 1979), para citar las primeras que nos vienen a la memoria, incluían en sus páginas únicamente historias ilustradas por dibujantes españoles. Todo esto ha sido debido, no solamente a la gran cantidad de artistas que desde Barcelona, Valencia y Madrid, principalmente, colaboraban para esas revistas de modo directo o a través de agencias, sino por el gran número de emigrantes, casi siempre forzosos, que esta vapuleada profesión ha originado.

Mientras que la emigración de dibujantes a Europa se da en dos momentos históricos concretos (final de la guerra civil y la crisis editorial 1951-53), los emigrantes a América partieron paulatinamente en-

tre las dos fechas siguiendo la corriente de emigración hacia El Dorado, como otros obreros y profesionales de la época. Excepto los primeros, naturalmente, que lo hicieron temerosos de represalias políticas, Argentina, Estados Unidos, Venezuela, Brasil y Chile fueron los países que acogieron mayor número sino todos. Pero a diferencia de los emigrados a países europeos que, con más o menos dificultades, pudieron seguir desempeñando su profesión, la inmensa mayoría de emigrantes a América tuvieron que pasarse a la publicidad, el diseño o la decoración, por falta de mercado. Argentina (**Carlos Freixas** y **Fernando Fernández**), Estados Unidos (**Fontseré**) y Brasil (**Domingo Cervera**) fueron pobres excepciones; porque si bien en esos países existía, y existe todavía, un importante mercado para el cómic, los dos primeros daban prioridad a los dibujantes nativos y el tercero importaba casi todo el material de los Estados Unidos o Europa.

Dos emigrantes a América: **ALFONS FIGUERAS** (Venezuela, desde 1954 a 1963) y **RAMON DE LA FUENTE** (Argentina, 1950 a 1963) nos hablan del tema partiendo de sus propias experiencias.

¡¡AMERICA!!

Ismael Smith, Segrelles, Bartolí, Miret, Les, Tísner, Bosch, Quelus, Guasp, Bofarull, Arteché, Luis d'Oí, Alloza, Fontseré, Emilio Freixas, Carlos Freixas, Artur Moreno, Angel Puigmiquel, Félix Más, yo mismo... Una larga lista de humoristas, ilustradores, historietistas nuestros marcharon al nuevo mundo estableciéndose desde los Estados Unidos hasta Argentina. Podría escribirse todo un libro de las andanzas de esos artistas por

aquellas tierras. Casos curiosos de los que daré algunos pequeños ejemplos:

Segrelles, que marcó un estilo en los "pulpas" yanquis con un colorido mediterráneo riquísimo, hasta el extremo de que se pusieron de moda unas corbatas llamadas "Azul Segrelles".

Miret, que de publicar historietas en el popular **Violet** barcelonés, pasó a dibujar en los estudios de la "20th Century Fox" en Hollywood. **Bartolí**, dibujante de la "Soli", se convirtió en el mejor ilustrador que

jamás haya tenido la celeberrima revista **Hollyday**.

Bosch, ilustrador de muchas de las novelas **Biblioteca Oro** de la Editorial Molino y otras publicaciones barcelonesas, pasó a ser uno de los puntales gráficos de revistas como **Vogue**, etc.

Fontseré, cartista de la guerra civil, dibujaría comics "western" para la casa De...

¡Oh, la aventura americana!... **Ismael Smith**, que fue el primero que emigró, un noruegiano fallecido hace pocos años, empezó de di-

editoriales. El ser más inopor- de ordenar una po del papel de ultado los perió- rieron que redu- ntar precios. La s las editoriales abían qué hacer s hijos.

rimos a un catal- lacionado con la cana de Arte. A ramos a contac- del ramo. Allí **Alberto Breccia**, no era tan gran- mucho de otro ado **Carlos Frei- nilio**, y que era uela Panameri- mos a ponernos

Con quien más ue con **Arturo hermano Jorge**, **Arturo** se hacía ables para "In- s días: el prime- el cuaderno, el

segundo lo pasaba a tinta y el tercero rellenaba los negros. ¡Todo un récord!

Finalmente, conseguí que me publicaran mi primer trabajo en la Editorial **Columba**, en la revista **P.B.T.** Se trataba de hacer, a página entera y con el rostro de alguna "starlet" de moda en aquel momento, un dibujo bonito y erótico. Me rechazaron más que me aceptaron, pero iba entrando bastante bien. El día que vi mi primer dibujo publicado, tuve una alegría tan grande que se me olvidó ir a cobrar los diez pesos que me pagaban por él. Cuando había conseguido por fin meter la cabeza en una editorial, tuve que regresar a España por motivos familiares, y **Chiqui** se encargó de ir cobrando los dibujos míos que se iban publicando en Argentina.

Nunca hicimos vida de emigrantes. Aquel 19 de abril de 1950 embarqué en el puerto de Ebaio con 400 pesetas en el bolsillo y tres años después desembarqué en Barcelona... con 400 pesetas igualmente.

RAMON DE LA FUENTE

Alloza, **Fontseré**, **Emilio Freixas**, **Moreno**, **Angel Puigmiquel**, **Félix M. Chiqui** de la Fuente, **Manuel Hu Domingo Cervera**, **Luis Vigil**, y **entr Acedo** y **J. Canellas Casals**.

La mayor parte de ellos regresaron mercado sigue siendo el extranjero regresarán jamás:

Hidalgo, **Batet**, **Parras**, **Clavé**, **Dom Huéscar**, **Félix Mas**, **Victor de la I**

Martín Salvador, **Arnal**, **Bartolí**, **Bofarull**, **Tísner**, **Bartolozzi**, **Ballvé**, **Solá**, **Luis Martínez**, **Enrique Montserrat**, **Juan Fuster**, **Luis García**, **Victor de la Fuente**, **Ismael Smith**, **Segrelles**, **Miret**, **Les**, **Bosch**, **Quelus**, **Guasp**, **Arteché**, **Luis D'Oí**,

ALBAGE
ALBERTI
ANGELS
BECH, P
BESTIT
CAPELLA
CARBON
CATY, J

BANYOLES

del 9 al 16

FESTES DE LA MARE DE DEU D'AGOST 1981

GRAN CERCAVILA POPULAR

diumenge dia 9

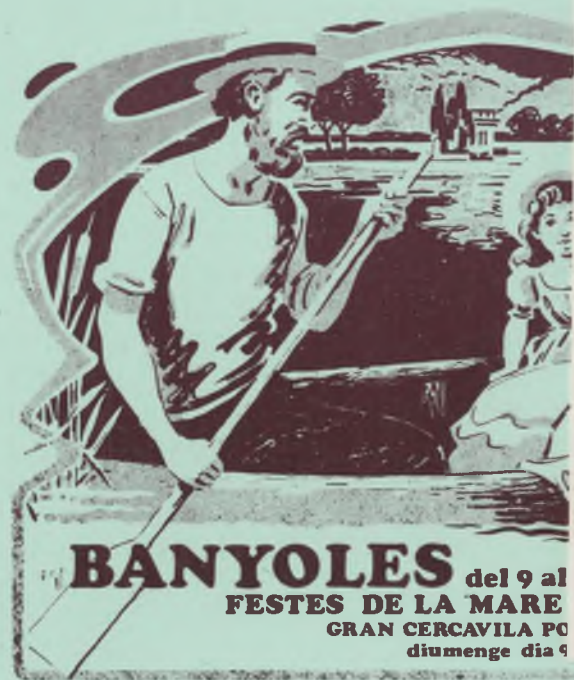
CARLES FONTSERÉ

AJUNTAMENT

Juliol 1981

BUTLLETÍ D'INFORMACIÓ

BANYOLES del 9 al 16
FESTES DE LA MARE
GRAN CERCAVILA POPULAR
diumenge dia 9

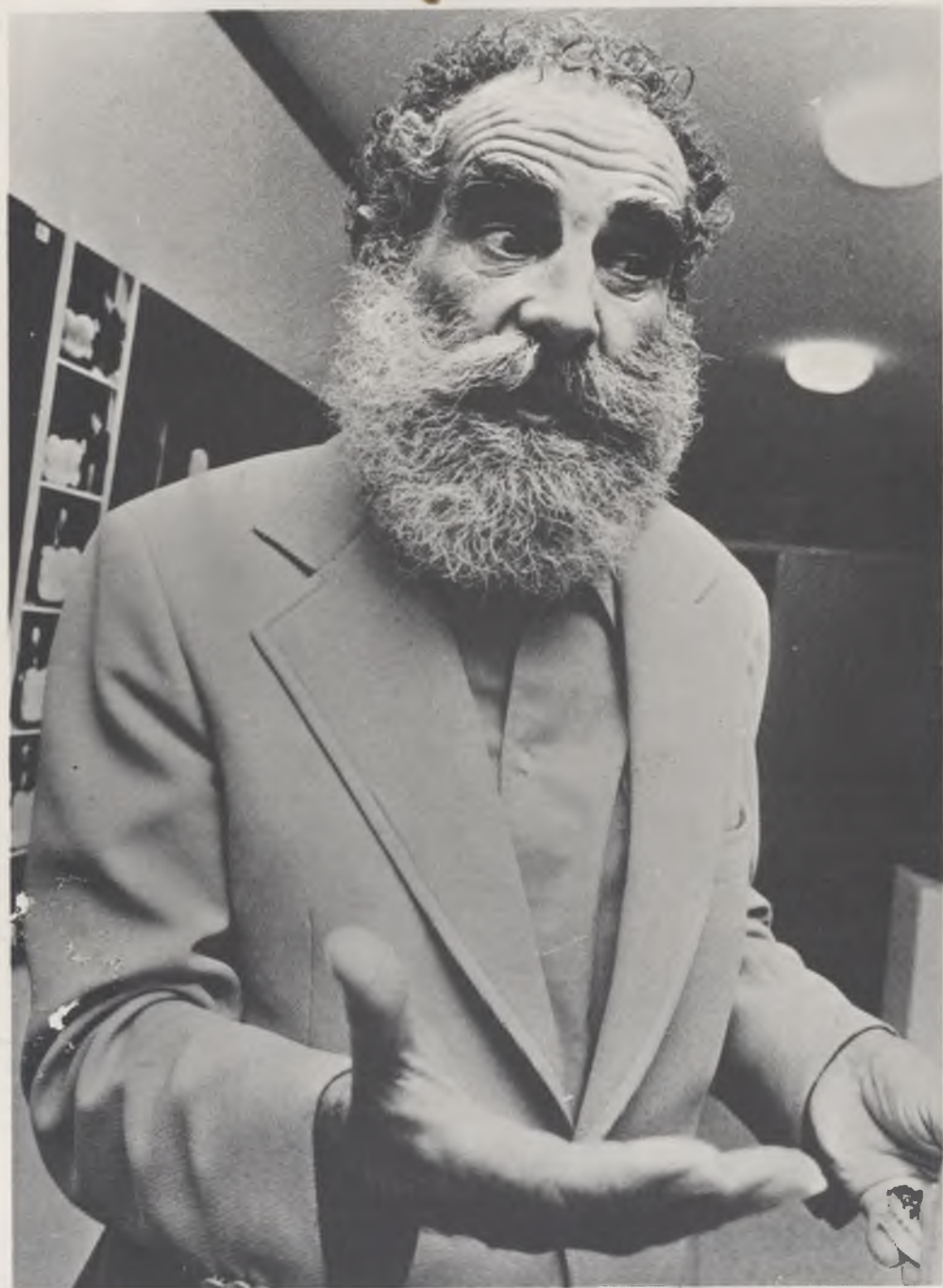
Disseny: CARLES FONTSERÉ

BANYOLES del 9 al 16
FESTES DE LA MARE DE DEU D'AGOST 1981
GRAN CERCAVILA POPULAR
diumenge dia 9

CARLES FONTSERÉ

Recorregut de la Cercavila

CARLES FONTSERE

1981

Apunts de personatges

fotografies de

JOAN COMALAT

spectrum editions/girona
portafolio

COL·LOQUI INTERNACIONAL 2ª REPUBLICA ESPANYOLA

departament d'història contemporània
tarragona 7, 8, 9 i 10 d'abril de 1981
universitat de barcelona

EXPOSICIÓ: "CATALUNYA DURANT LA II.ª REPÚBLICA"

LES MANIFESTACIONS ARTISTIQUES A CATALUNYA DURANT LA II REPUBLICA. EL CARTELL, COM A NARRADOR D'UNS FETS HISTORICS

PILAR SADA CASTILLO

6 CARTELLS CATALOGATS

Ref.: 4.24, 12.5, 15.3,

21.24, 21.29

en aquells moments, el país necessitava; així i el cartell com l'eina més adient.

El cartell, a partir d'ara, passarà a ser q important dels últims anys de la República, a lectura del que succeí des del 19 de juliol fins els seus antecedents en els que es realitzaren 1931 al 1936. Observem una evolució que apropiat a la temàtica, tot defugint del pub tell soviètic.

Catalunya —i Barcelona com a centre— ques més important de la península, (import La tradició cartellística catalana, que era de les diverses organitzacions i institucions, co l'U.G.T. de Barcelona, el Comissariat de Pro Comitès dels diferents partits.

Cal destacar l'obra de Josep Renau, t Fontseré, Martí Bas, Tossa, Bofarull, Subira

Alhora es produïren una sèrie de mar de la República Espanyola a l'Exposició d Sert, autor de l'edifici amb Lacasa, i la pre lez, i les exposicions organitzades per la Ju 1937 portà a París la titulada "Cinc segles terès per la salvaguarda del Patrimoni artístic

La situació de l'art a Catalunya abans de la proclamació de la República es podria resumir, a grans trets, en la continuïtat del noucentisme (tendència dominant durant la primera dècada del segle) el desenvolupament de l'avantguardisme al país i la influència d'artistes catalans en l'art europeu.

L'aportació dels artistes catalans als moviments d'avanguardia europeus va ser en aquells moments molt important. Cal citar, per exemple, els noms de Joan Miró i Salvador Dalí, quant

El no aconseguir i tinuava pro cader, Josep en aquells m

Paral tendències i duir-se dura Gleizes, Ma

La pr representav

A par o Dalí dint cultors com ren els mov país. Ens re

LA LIBERTAT!

Autor Fontseré Col·lecció Mercadé

Autor Fontseré. S. D. P. - U. G. T. Gràf. Ultra. Barcelona. (100 x 70 cms.) Col·lecció Mercadé. Valls.

COL·LOQUI INTERNACIONAL
2ª REPUBLICA ESPANYOLA

departament d'història contemporània
tarragona 7, 8, 9 i 10 d'abril de 1937
universitat de barcelona

EXPOSICIÓ: "CATALUNYA DURANT LA II.ª REPUBLICA"

CARTELES

La guerra civil española provocó en el mundo de la pintura un auténtico estallido del cartel como medio propagandístico. Los primeros carteles que cubrieron las calles de Barcelona tras el 19 de julio de 1936 fueron los de los pintores del Sindicat de Dibuxants Professionals. A él pertenecía Carles Fontserè, nacido en Barcelona, quizá el que más destacó dentro de dicho colectivo. Ahora, Carles, que vivió su exilio en Francia y volvió a Cataluña en 1973, ha hecho dos nuevas versiones de dos originales perdidos de aquellos años. Uno de ellos es de 1936. Reza simplemente:

Treballa per als que lluiten!
(Trabaja por los que luchan). De cada cartel se ha hecho una

tirada de 250 ejemplares firmados por el artista y numerados —más diez ejemplares de artista fuera de comercio—, sobre papel de hilo. Cada cartel cuesta unas 10.000 pesetas. Los interesados en

conseguir alguno han de ponerse en contacto con Carles Fontserè escribiendo al apartado de Correos 79 de Banyolles (Gerona).

FIESTAS

Desde este domingo y hasta el próximo día 20 se celebran en Mondoñedo (Lugo) las ferias y fiestas más antiguas de Galicia. Estas ferias y fiestas de As San Lucas, como son conocidas en toda la región y en el occidente de Asturias, vienen atrayendo desde tiempos muy remotos a numerosos visitantes. Se venden en ellas los clásicos aperos de labranza, doblas y yugos para el ganado, utensilios de hierro procedentes de las antiguas *ferrerías* de Ferreira Vella y cuchillería de Taramundi. Existe también un mercado de ropa usada —verdadero zoco—, donde se puede adquirir toda clase de telas, prendas de vestir nuevas o usadas, puntillas, encajes, alfombras... Pero quizá lo más interesante es la feria de artesanía popular, en la que se exhiben toda una amplia gama de productos artesanos, en madera, mimbre y cerámica. La ciudad, una de las siete del antiguo reino de Galicia, con su hermosa catedral, sus casas blasonadas y sus estrechas callejuelas, es el marco incomparable en el que se desarrollan estas ferias, que aún conservan todo su viejo carácter medieval, pese a las mutaciones impuestas por los tiempos.

* * *

En Mora de Rubielos (Teruel) comienzan las fiestas de los mozos y de Santa Ursula. Durante dos días —hoy y mañana— los jóvenes de esta típica población turolense celebrarán su fiesta con bailes, canciones y alegría y correrán, burlando, al *toro embolado*, en un típico encierro.

* * *

Del 20 al 31 son las fiestas de Nuestra Señora de los Remedios, en Buenavista del Norte (Tenerife). Ni que decir tiene que la ciudad goza de excelentes panorámicas, como su propio nombre indica, y además las fiestas son realmente espectaculares —especialmente los días centrales, 24, 25 y 26—, con los desfiles de grupos folklóricos, vistosas cabalgatas y su famoso *baile de librea*, muestra folklórica de la zona.

* * *

El próximo fin de semana se celebran en Consuegra (Toledo) las fiestas de la Rosa del Azafrán. Comienzan los festejos el día 23, con la inauguración de la muestra de maquinaria agrícola. El mismo día, a las 16.30 horas, se celebra el concurso local de monda de la rosa, y a las 20.00 horas, en la Casa de la Cultura, se proyectará una película cuyo tema son los coros y danzas de la localidad, y actuará, como fin de fiesta, el grupo de música *folk* La Quintería. El día 24, a las 8.30 horas, habrá un concurso comarcal de carreras de galgos por el cauce del río; a las 9.30 horas, concurso de albañilería; a las 16.00 horas, concurso provincial de monda de la rosa; a las 19.00 horas, acto de exaltación manchega en el cine Princesa, con proclamación de la Dulcinea de las fiestas; a las 22.00 horas, cena a beneficio de la Campaña Provincial de la Lucha Contra el Cáncer, en el *hostal* Las Provincias. El 25, bien de mañana, diana florecada, a cargo de la banda municipal; a las 8.30 horas, en la Cerca, concurso provincial de arado con chapa; a las 11.00 horas, concurso nacional de monda de la rosa; a las 11.30 horas, desfile de los grupos de Coros y Danzas de la Región Castellano-Manchega, con final en la plaza de España, donde, seguidamente, tendrá lugar un festival folklórico; a las 16.00 horas, un festejo taurino, y de las 18.00 a las 21.00 horas, verbenas populares. Durante los tres días se celebra en la Casa de la Cultura una Muestra de Artesanía Popular —no hay que olvidar que la industria alfarera es una de sus más viejas tradiciones—, y se pueden visitar los molinos de viento, de los que existen trece adornando la crestería, y que rodean el viejo castillo situado en el cerro del Calderico.

* * *

Mañana se inician las fiestas conmemorativas de San Pedro de Alcántara en Arenas de San Pedro (Ávila). La fiesta mayor comenzará con una romería al monasterio-santuario donde se encuentra la venerada imagen del santo, contemporáneo de santa Teresa, de quien fue consejero y amigo, y renombrado asceta que gustaba de recorrer los mismos parajes que hoy pueden pisar los romeros. El camino al santuario está asfaltado, se halla tan sólo a unos tres kilómetros de Arenas de San Pedro y resulta bello y

MANENT, Maria: Noticies d'Art. Antologia Catalana núm. 98, Edicions 62. Barcelona, 1981. 103 pág. Formato: 12 × 18 cm.

Maria Manent (Barcelona, 1898), poeta, traductor de poesía anglosajona y crítico de poesía, ha reunido en este libro una serie de comentarios sobre arte, cuyo prólogo ha corrido a cargo de Albert Ráfols Casamada. Los textos, de los que el más antiguo data de 1973 y el resto están escritos entre 1977 y 1980, habían aparecido publicados en diversos periódicos, incluyéndose a su vez, en este volumen, algunos textos inéditos. Se trata de una serie de reflexiones y comentarios de carácter estético a partir de hechos, obras o figuras de las artes visuales. Los temas, algunos de carácter amplio y general, se concretan en ocasiones en figuras del arte como Joaquín Mir, Carles Fontseré, Picasso, Pollock, Francis Bacon, Paul Klee, Miró, Arp y Matisse.

Para Ráfols Casamada debe destacarse el carácter abierto a la novedad y el mundo creado por Maria Manent, mundo en el que los aspectos sensibles de la realidad tienen siempre una posición privilegiada. Manent observa el arte desde su propia sensibilidad de poeta. Analiza y describe las obras de arte consideradas como una realidad inmutable: el arte es para él tan real como el resto de las cosas.

Maria Manent no considera a estos textos como crítica de Arte, sino como noticias comentadas, de ahí el título del libro. Para él, el mundo del arte contemporáneo es intrigante por su complejidad y por el cúmulo de contradicciones y paradojas que presenta: el arte ha de reflejar siempre la realidad de su época. Es, por tanto, esta obra, una visión sensible y poética del arte, escrita en un tono íntimo y profundamente vivido. □

Catalina Aguiló Ribas

Girona - Art

Carles Fontseré ha reeditado sus carteles de la Guerra Civil

Una singular iniciativa para recuperar una parte de nuestra historia reciente

Carles Fontseré en su taller, en el curso de realizar un cartel con la figura del President Tarradellas.

Una nueva aportación de Carles Fontseré al arte de Catalunya ha sido la recuperación de varios de los carteles que realizó en el curso de la Guerra Civil y que eran ansiadamente buscados por los coleccionistas, pues se habían convertido en auténticas piezas de museo, al unir la calidad del artista, convertido en cartelista en aquellas circunstancias, al testimonio histórico del momento.

Carles Fontseré ha trabajado en una auténtica labor de recuperación de los valores artísticos que germaron en aquella etapa de nuestra historia contemporánea, y gracias a él, muchos de estos carteles como tantas otras piezas creadas en aquellos años, no se hayan perdido definitivamente.

Ahora, en esta nueva etapa de su creatividad, Fontseré no sólo ha recuperado los carteles, sino que los ha recreado; es decir, que los tenemos de nuevo a disposición de los coleccionistas e historiadores.

Para mayor comodidad de los adquirentes se han realizado en tamaño más reducido, que los carteles impresos, pero en papel de excelente calidad es decir, que permite su enmarcación hasta convertirse, pues lo son, en piezas de arte.

En su inquieto quehacer artístico, Carles Fontseré desde su refugio en Porqueres ha conseguido recuperar, a modo de testimonio de calidad artística estos carteles que esperamos tengan el éxito que merecen en su doble vertiente de piezas de arte y de testimonio de una etapa importante de nuestra historia.

LOS CARTELES EN LA ZONA REPUBLICANA

Los carteles de Carles Fontseré son de los mejor logrados durante aquellos años en la zona republicana que, en este sentido, presenta una mayor riqueza y variedad que los de la otra zona donde existe un nombre que brilla con luz propia cual Sáez de Tejada mientras que entre los republicanos los nombres son mucho más importantes, tanto por parte de Fontseré como el inolvidable Renau, por citar algunos de los creadores más destacados de entre una pléyade de ellos, buena parte de los cuales surgieron en Barcelona, justo con el estallido de la guerra.

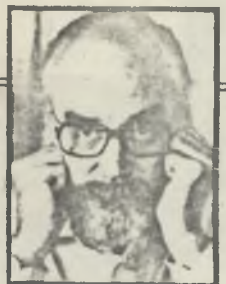
Fue precisamente debido a la iniciativa de Josep Maria Figueras, que estas piezas empezaron a recuperarse, y hoy, la mayor parte de los carteles realizados

entonces pese a los años transcurridos y a los avatares históricos, han podido salvarse.

Estamos seguros que la renovada aportación de Carles Fontseré al cartel será apreciada.

Los posibles interesados en dirigirse al apartado de les.

EL PERIÓDICO
Martes 16 de febrero de 1982

Antonio Alvarez Solís

Emoción

CASI al mismo tiempo en que leo la muerte de Fernando Valera, último jefe del Gobierno de la República en el exilio, recibo uno de los dos carteles que Carles Fontseré ha reeditado sobre la guerra civil española.

Valera ha muerto discreta y elegantemente en París, sin ruido alguno, comprometido hasta el fin con la responsabilidad histórica que echaron sobre sus hombros. Cuando se sopló y fue apagada la llamita republicana que seguía ardiendo en México, Valera se recluyó en un silencio expresivo y continuó su exilio. Sabía que la República empezaba a andar un camino duro y oscuro, un tramo subterráneo de su historia. Por eso decidió reabastecerla de esperanza mediante la prosecución del destierro. Cuando la República se eclipsa es menester que se mantengan los republicanos.

Ahora esos republicanos, muchos de ellos, los que puedan hacerlo materialmente, acudirán a la Fundación Miró para adquirir, o contemplar al menos, esos dos carteles que Fontseré publicó en julio y agosto de 1936 llamando a la libertad republicana y a la solidaridad de los trabajadores con los que luchaban en el frente. Dos carteles que cumplen la finalidad esencial del arte: emocionar.

*Antonio
Alvarez Solís*

Emoción

CASI al mismo tiempo en que leo la muerte de **Fernando Valera**, último jefe del Gobierno de la República en el exilio, recibo uno de los dos carteles que **Carles Fontseré** ha reeditado sobre la guerra civil española.

Valera ha muerto discreta y elegantemente en París, sin ruido alguno, comprometido hasta el fin con la responsabilidad histórica que echaron sobre sus hombros. Cuando se sopló y fue apagada la llamita republicana que seguía ardiendo en México, **Valera** se recluyó en un silencio expresivo y continuó su exilio. Sabía que la República empezaba a andar un camino duro y oscuro, un tramo subterráneo de su historia. Por eso decidió reabastecerla de esperanza mediante la prosecución del destierro. Cuando la República se eclipsa es menester que se mantengan los republicanos.

Ahora esos republicanos, muchos de ellos, los que puedan hacerlo materialmente, acudirán a la Fundación Miró para adquirir, o contemplar al menos, esos dos carteles que **Fontseré** publicó en julio y agosto de 1936 llamando a la libertad republicana y a la solidaridad de los trabajadores con los que luchaban en el frente. Dos carteles que cumplen la finalidad esencial del arte: emocionar.

En venda
a la llibreria de la

Fundació Joan Miró

Centre d'Estudis d'Art Contemporani
Parc de Montjuïc - Barcelona-4

Juliol 1936

Dos cartells catalans
de la
Guerra Civil Espanyola
de 1936
reeditats en
litografia original

CENTRO
de DOCUMENTACIÓN
HISTÓRICO - SOCIAL.

Montalegre, 5 barcelona-1

nº de socio

58 . . . d' HONOR

nombre . . .

A . R . L . E . S

apellidos . . .

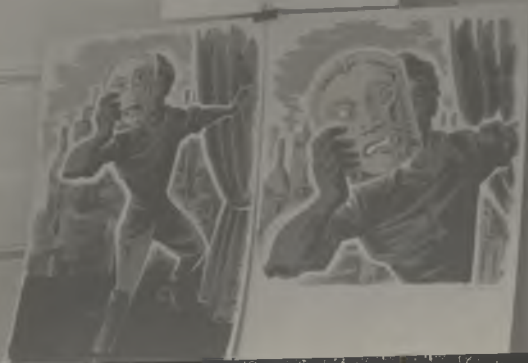
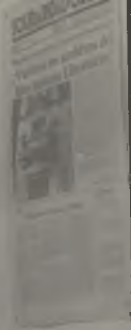
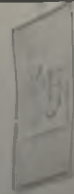
O . N . T . S . E . R . E

barcelona

Març . 1982

CENTRO DE DOCUMENTACIÓN HISTÓRICO-SOCIAL

BARCELONA

...cuya inauguración, en la que estuvo presente la propia Vera Reich (hija de Wilhelm) acarreó no pocas

en joven airado disecciona las andanzas y las obras del autor de «la función del orgasmo».

S. V.

NUEVOS CARTELES DEL 36. — La Fundació Miró ha reeditado dos carteles revolucionarios, de los que cubrieron las paredes barcelonesas en julio de 1936, cuyos originales se habían perdido y cuyo autor, Carles Fontseré, ha vuelto a ejecutar. Se venden en litografía original, a dos y a cinco colores, en la librería de la Fundació.

su
ente
una-
bra.
uvo
a la

B.
—

n

per-

lo y
su-

a la
armi-
telas.
este
más

vino
gra-
oras.
aca-
poc-
face-
nove-
rime-
pri-
tuso,
Bar-
e, y
que
su
acto
poli-

M.

Notícia històrica:

Els primers cartells revolucionaris que cobriren les parets dels carrers de Barcelona pocs dies després de les dramàtiques jornades del 19 de juliol de 1936, foren l'obra espontània d'un grup de pintors cartellistes catalans del Sindicat de Dibuijants Professionals de Barcelona, que posaren el seu art al servei del poble aixecat en armes contra l'Exèrcit sublevat.

Cartells que, a l'estranger, varen configurar la imatge heroica de la Revolució Espanyola contemplada, aleshores, amb gran esperança per tot el proletariat internacional.

Subsegüentment, en els diversos sindicats obrers, partits polítics d'esquerra i organismes governamentals de la República, s'organitzaren comitès i oficines de propaganda.

Així, el govern autònom de la Generalitat de Catalunya, l'octubre del 1936, creà el Comissariat de Propaganda i uns mesos més tard el govern central de Madrid, provisionalment instal·lat a València, constituí una Subsecretaria de Propaganda, i els cartells esdevingueren «institucionals».

Una lectura del contingut sociològic dels cartells explica les diverses etapes històriques de la Guerra Civil Espanyola que es descollà de la sublevació militar: revolució, milícies antifeixistes, esforç de guerra a la rereguarda, campanyes pro-Exèrcit Popular Regular, lluites per l'hegemonia política i militar —«fets de maig»—, ajut a Madrid, a Euzkadi, a la infància, als refugiats, etc.

Agost 1936

Justificació del tiratge

Nova versió de dos cartells revolucionaris perduts, executats pel propi autor, Carles Fontserè, en litografia original a tres i cinc colors, signats per l'artista i numerats de l'1 al 250, tirats sobre paper de fil a la forma «Dibuix Blanc» de Manufactures Guarro de 50x70 cm., pel Mestre litògraf Pedro Macias de Banyoles, en la tardor del 1981.

Preu: 7.000 ptes. (els dos ex. 13.000 ptes.)

Los reeditados carteles de Carles Fontseré

Hace unos días dábamos cuenta, en esta misma página de la realización, por parte de Carles Fontseré de dos de los carteles más significativos que creara con motivo de su etapa de cartelista, al inicio de la Guerra Civil, en el verano de 1936. Ahora dichos carteles, que reproducimos en nuestra fotografía, convenientemente reeditados, en unas medidas más convencionales y enmarcables, que los originales, han sido puestos a disposición del público en unas ediciones limitadas, por cuanto llevan la firma y la numeración del autor. Se han respetado los colores originales, en que fueron concebidos, y puede adquirirse en la Fundación Miró de Barcelona, o directamente poniéndose en contacto con el artista: Carles Fontseré — Apartado, 39, Banyoles.

Decimos esto, por cuanto nos consta que, desde el ex-

tranjero, se le han formulado peticiones para que remita colecciones de ambos, pues se considera un testimonio histórico, que puede ser reeditado, merced a que el mismo autor

que creara los originales, ha aceptado repetir aquellas singulares experiencias histórico-plásticas, enmarcadas en un momento tan significativo de nuestra vida contemporánea.

2

EL PERIODICO

Sábado, 30 de enero de 1982

EL DIA

Teatro

Los 100 días de la obra de Dario Fo, con fiesta

En la Sala Villarroel, calle Villarroel, 87, se celebra hoy la representación centenaria de la obra *Tenía dos pistolas y los ojos blancos y negros*, de Dario Fo, a cargo de la compañía de comedias *La Favorita*. Al final de la representación habrá cha-

AVUI, diumenge, 7 de febrer del 1982

Carles Fontserè edita dos cartells de l'any 1936

Entre l'àmplia producció cartellística que es va donar durant la guerra civil, particularment en la seva primera etapa, excel·leix per la seva brillantor, originalitat i força innovadora, l'aportació de Carles Fontserè, nat a Barcelona el 1916.

Els primers cartells revolucionaris que cobriren les parets dels carrers de Barcelona pocs dies després de les dramàtiques jornades del 19 de juliol de 1936 foren l'obra espontània d'un grup de pintors cartellistes catalans del Sindicat de Dibuxants Professionals de Barcelona, que posaren el seu art al servei del poble aixecat en armes contra l'exèrcit revoltat.

Cartells que, a l'estranger, van configurar la imatge heroica de la revolució espanyola, contemplada, aleshores, amb gran esperança per les forces més progressives del món.

Igualment, en els diversos sindicats obrers, partits polítics d'esquerra i organismes governamentals de la República, s'organitzaren comitès i oficines de propaganda. Així és com el govern autònom de la Generalitat de Catalunya, l'octubre de 1936, creà un comissariat de propaganda i uns mesos més tard el govern central de Madrid, provisionalment instal·lat a València, constituí una subsecretaria de propaganda, de manera que els

Els dos cartells de Carles Fontserè editats en una nova versió

cartells revolucionaris esdevingueren uns documents «institucionals» tant en les seves consignes com en els seus continguts gràfics.

Una lectura sociològica dels cartells permet seguir les diferents etapes històriques de la guerra civil que es desencadenà per l'aixecament militar: revolució, milícies antifeixistes, esforç de guerra a la rera-guarda, campanyes pro Exèrcit Regular, lluites per l'hegemonia política i militar, «fets de maig», ajuts a Madrid, a Euskadi, a la infància, als refugiats, etc.

Dos famosíssims cartells d'aquell esclatant moment, obra de Carles Fontserè, capdavan-

ter del nostre cartellisme, han estat editats en una nova versió executada pel mateix autor dins el concepte de «litografia original», a tres i cinc colors signats per l'artista i numerats de l'1 al 250, sobre paper fil Guarro de 50x70 cm.

La litografia de conreu artesanal ha resultat ser un procediment excel·lent a l'hora de recuperar dos grans obres del nostre cartellisme, que ara són de nou al nostre abast.

Ambdós cartells de la guerra, un dedicat al «Treball» i l'altre a la «Llibertat», són en venda a la llibreria de la Fundació Joan Miró.

D. G. M.

EL DIA POR DELANTE

Teatro**Los 100 días de la obra
de Darío Fo, con fiesta**

En la Sala Villarroel, calle Villarroel, 87, se celebra hoy la representación centenaria de la obra *Tenia dos pistolas y los ojos blancos y negros*, de Darío Fo, a cargo de la compañía de comedias *La Favorita*. Al final de la representación habrá charranga, con la asistencia de toda la farándula teatral de la sala. Se invita al público.

Concierto**La sábados musicales
del Ateneu Barcelonés**

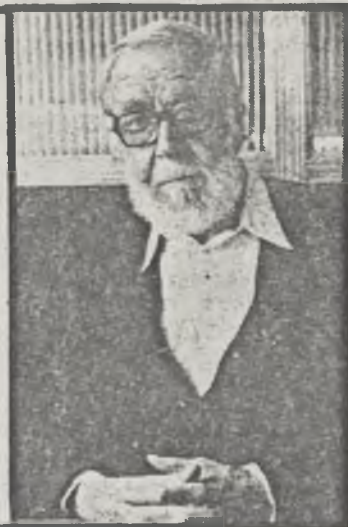
El Ateneu Barcelonés inicia hoy las sesiones de los *Sábados musicales*. A las 19,30 horas, la *Coral Gavina* da un concierto de música del barroco alemán y de canciones francesas amorosas y de diversión. Ejecuta un total de 16 piezas, bajo la dirección de Sergi Riera. Calle Canuda, 6. 200 pesetas la entrada. En colaboración con la Generalitat.

Carteles**Fontseré
y la guerra del 36**

En la librería de la Fundació Joan Miró se han puesto a la venta la reedición de carteles catalanes de la guerra civil española. Son dos carteles perdidos, ejecutados por Carles Fontseré, en litografía original de tres y cinco colores. Ven firmados por el artista y numerados del 1 al 250. Ambos pertenecen a los meses de julio y agosto de 1936, pocos días después del dramático 19 de julio.

**Festa Major
Pere Quart asiste
a su homenaje**

A las 22 horas, se celebra un homenaje al escritor Joan Oliver, Pere Quart, con la representación de una de sus obras de teatro más prestigiosas, *Ball robot*. El acto, al que asistirá el propio autor, se realiza en la calle Viladomat, 8, y con él se cierra la *Festa Major* del barrio de Sant Antoni. A precios populares.

Carles Fontseré presenta su obra gráfica reciente, en Madrid

Utiliza una técnica de impresión artesanal, en un taller de Banyoles

En el marco de la Feria de Arte Contemporáneo de Madrid (hasta el 17 de los corrientes), se presenta la obra gráfica del artista Carles Fontseré, residente, como es sabido en nuestras comarcas y que en polifacetismo creador, ha vuelto a realizar diversas obras gráficas, algunas de ellas de grandes vinculaciones con la historia reciente de nuestro país. Esta es la presentación que se hace de su obra:

Desiderátum.

Cómo da a entender el artista en su poema en elogio al papel inmaculado, en estas variaciones litográficas sobre tejados y paredes blancas mediterráneas, el 5 áreas monocolors —amarillo, gris, azul..., en las que se vislumbra una intencionada textura, substituyen el dibujo, perfilan los espacios y, con un mínimo de elementos estructurales de arquitectura y paisaje, confieren a la blanca superficie del papel una expresión plástica determinante.

Justificación del tiraje.

Estas litografías originales a cuatro y seis colores, forman parte de una serie de variaciones de 10 diseños sobre tejados y paredes blancas. Han sido tiradas a 100 ejemplares cada una firmadas por el artista y numeradas de 1-100, sobre papel de hilo a la forma «Dibuix Blanc» de Manufacturas Guarro, de 50 X 70 cm., por el maestro litógrafo Pedro Macías de Banyoles, 1981-82.

Resumen biográfico del artista.

Carles Fontseré nació en Barcelona en 1916. Artista polifacético, se destacó como cartelista en el boom de propagando gráfica que motivó la Guerra Civil Española de 1936. Exiliado en Francia terminada la contienda, ha residido en París y Nueva York hasta 1973 que volvió a España. Ha editado e ilustrado libros para bibliófilos con aguafuertes y litografías, y ha diseñado decoraciones y trajes para diversas obras de teatro como, entre otras, la primera representación de «La Maison de Bernarda» de F. García Lorca, el año 1946 en París, y para una revista parisina a gran espectáculo en Ciudad México. Además de la pintura de caballete, también ha practicado, la litografía, ha dibujado «cómic» y ha sido director de una revista mensual en Nueva York.

¿Qué es la litografía original?

La litografía original es una técnica de estampación artesanal sobre papel que realiza el artista ejecutando sobre la piedra litográfica —actualmente también sobre la plancha de zinc— su mensaje artístico. Cada color tiene que dibujarse separadamente sobre una piedra distinta: tantos colores tantas piedras. Esta técnica, inventada por un alemán y artísticamente desarrollada por los notables pintores franceses de Napoleón, fue utilizada por primera vez en España por Goya en

Una auténtica litografía original no debe imitar una pintura, pues tanto una como otro tienen su disciplina propia condicionada por el material utilizado, que les marca sus límites y al mismo tiempo les ofrece numerosas posibilidades. Así, los grandes artistas en el arte del grabado, de Goya a Picasso pasando por Daumier, Toulouse-Lautrec, Matisse y Miró, que han sido maestros en aprovechar la potencialidad expresiva de la obra gráfica sobre papel, nunca han caído en el pecado de pretender reproducir su propia obra pictórica. Tampoco hay que confundir la litografía original a tiraje limitado, con la reproducción litográfica en offset, que es un sistema mecánico de impresión a tiradas generalmente mativas que se realiza sin la intervención del artista y que prácticamente carece de valor.

VARIACIONES LITOGRAFICAS SOBRE TEJADOS Y PAREDES BLANCAS

Papel inmaculado, paredes blancas, paredes blancas de luz, paredes blancas de luz mediterránea, tejados, tejados asoleados, tejados dorados, tostados de sol, hueco negro de ventana en pared inmaculada del papel.

Carles Fontseré (a la izquierda) en la presentación del libro «Carteles de la República y de la Guerra Civil», en nuestra ciudad. Toda una vida dedicada al arte, en ocasiones comprometido.

1819. Actualmente, por la riqueza de su proceso que ofrece múltiples recursos creativos y seductoras variantes, está siendo rápidamente recuperada por prestigiosos artistas contemporáneos.

En la litografía original, el soporte —el papel de hilo de gran calidad hecho a mano, con barbas, de textura y grano adecuados— es de fundamental importancia ya que sirve para impartir luz y vida a la obra gráfica terminada. Característica primordial que no todos los artistas que hoy practican este arte relativamente nuevo tienen bastante en cuenta, sobre todo cuando provienen del campo de la pintura de caballete. En ésta, contrariamente a la litografía original, el soporte —tela, cartón o tablero— no es más que un elemento auxiliar de la obra destinado a desaparecer bajo sucesivas y superpuestas capas de pintura mayormente densas cuando más se acercan al blanco.

ventanuco siniestro
celoso
intimo
ventanuco que mira adentro
hueco ciego
hueco tapado
hueco negro
hueco que no es hueco
punto geométrico, ombligo de la pared.
Papel inmaculado,
sombra blanca
sombra luminosa
sombra fresca de marina
Oxido de cobalto
azul de tubo
azul de botella
horizonte ibérico de los Pueblos del Mar
azul que recorta la chimenea y el tejado
azul que no deja ser azul el cielo
azul que estructura la pared
la tierra roja
la sombra blanca
la pared inmaculada del papel.

Carles Fontseré
Nueva York, 1972

me voy a paseo

Antonio Alvarez-Solís

Cosas para hoy

Y salgo de la Rambla y vuelvo a la Rambla. Y me entro por la antigua Casa de Caridad, en el cinco de Montalegre, y subo hasta arriba. Y allí está, sin que apenas lo sepa nadie, el Centro de Documentación Histórico-Social, con siete mil libros de historia fichados ya, y dos mil cabeceras de periódicos, y carteles y folletos y objetos.

Un letrero en la puerta: **Ateneo Enciclopédico Popular**.

«La misma cosa el Centro y el Ateneo», me dice Ernesto Núñez, libertario lleno de noticias sobre el país, que me convoya y explica. Antes de la guerra no

hubo Ateneo como el Ateneo Enciclopédico Popular, depositario de la vieja pedagogía anarquista, con sus periódicos y sus confederaciones y sus anaques con libros que han vuelto a recuperarse en gran parte gracias al trabajo de estos chicos que no paran.

«**Ven mañana, lunes**», me dicen. Porque mañana, lunes, inaugurarán su exposición *Imatges de la guerra civil*, que anuncian con un hermoso y combativo cartel de **Carles Fontseré**, aquel dibujante y pintor que un día cruzó la frontera como soldado de segunda de la caballería republicana y que ahora ha vuelto a refugiar sus libros, su hermoso taller y sus sabidurías mediterráneas junto a Banyoles, arriba en la montaña que él otea al lado de su mujer, *Terry*, americana de Catalunya.

Repaso las vitrinas de esas *Imatges de la guerra civil*. Casi todo está allí para tentar el recuerdo: desde las octavillas hasta el dinero impreso de urgencia o los pañuelos rojos y negros con que los milicianos de la CNT saltaban los parapetos gloriosamente acuciados por la esperanza malrauxiana.

Carles Fontseré, dibujante y pintor, ha hecho el cartel de la exposición *Imatges de la Guerra Civil*, que se expone a partir de hoy en el Ateneo Enciclopédico Popular, en la Casa de la Caritat

Agenda

● **IMAGENES DE LA GUERRA CIVIL.** — La Semana Cultural del Ateneu Enciclopèdic Popular se inaugura hoy en el Centre de Documentació Històric-Social (calle Montalegre, 5), a las 19 horas. Se presentará la exposición «Imatges de la Guerra Civil», con la presencia de Carles Fontseré y Agustí Centelles.

EL PERIÓDICO
Domingo, 18 de abril de 1982

Exposición sobre imágenes de la Guerra Civil

Barcelona. — Una exposición sobre *Imágenes de la Guerra Civil* será inaugurada mañana lunes en el local del Centro de Documentación histórico-social. Incluye carteles de Carles Fontseré, fotografías de Agustí Centelles y otro material. La exposición forma parte de la Semana Cultural del Ateneu Enciclopèdic Popular.

Carles Fontserè

Retalls de dues dècades (amb un pròleg i un epíleg)

Pròleg

A l'any 1939, en Carles Fontserè travessa la frontera a peu, pel coll de Lly, amb un grup de vençuts entre els quals es troben el president Companys i en Jaume Miravittles. Acaba de fer vint-i-tres anys. És un refugiat polític, un exiliat de tercera, a la recerca de l'aventura. És primavera.

A l'any 1949, en Carles Fontserè decideix, a Mèxic, abans de tornar a París, de visitar els Estats Units. No sap cap paraula de l'anglès, només té una adreça, la d'en Jaume Miravittles. S'hi havia de quedar quinze dies, no en va marxar fins al cap d'un any. És primavera, acaba de fer trenta-tres anys. Té un cert renom i viu l'aventura permanent.

A l'any 1959, en Carles Fontserè compra dues barraques enrunades en un tossal de Porqueres, Can Tista i Montguix. El lloc li sembla adequat perquè és a prop de França i perquè l'horitzó és magnànim i no clou fins a la llunyania la gamma variada de natura verge que abasten els ulls. És primavera, acaba de fer quaranta-tres anys. És un artista considerat, polifacètic, carregat amb tota l'experiència de l'aventura; és un gat vell amb set vides intenses i extenses; pintor, escenògraf, dibuixant, dissenyador, grafista, fotògraf, etcètera, etcètera.

A les portes de la primavera de l'any 1982, ens rep cordial i exuberant, disposat a una conversa impressionista en la qual, entre insinuacions, suggerències i silèncis de Terry Broch, la dona amb qui viu des de l'any cinquanta, insinuarà gestos de dues dècades, ja sols record, que expliquen i legitimen els mil solcs del seu rostre barroc.

Primera dècada (1939—1949)

Camp de concentració dels Haras de Perpinyà. Perpinyà. Camp de concentració de Saint Cyprien. París. Molta activitat. «Bonjour, México».

Amb l'ai al cor, voltava bocabadat per tot París intentant aprofitar al màxim totes les estones, perquè en qualsevol moment el podien agafar i tornar-lo al camp de concentració. *L'exili és un fet complex, llarg i complicat. Els exiliats-personalitats varen ser ven tractats, en general. Nosaltres vàrem anar als camps de concentració i si en vàrem poder sortir, va ser pels nostres propis mitjans. Un cop a fora, d'ajudes individuals no en varen faltar, però el govern francès, cap. A propòsit, aquells camps de concentració són una pàgina de la història que sembla que tothom hagi estat interessat en silenciar.*

En un sentit vital i artístic, jo estava molt content a París, a França. L'exili va ser com un happening. Malgrat passar moments dolentíssims, vaig disfrutar molt, m'ho vaig prendre com una aventura fantàstica, sempre amb la mirada endavant. I per a mi, a l'altra banda dels Pirineus, no hi havia res. Catalunya sols estava en el seu record.

La primera persona que va anar a veure fou en Rafael Tasis i Marca, per demanar-li un segell i ajuda per obtenir com un mena de certificat conforme estava a favor de França, que solia servir als refugiats perquè si la policia els demanava la documentació poguessin ensenyar algun paper.

En Tasis era com una mena de segon de l'Eduard Ragasol, ex-sots-secretari de Justícia de la Generalitat, que havia fundat una societat que es deia «Les amis de la République Française». Aquest, quan va venir l'ocupació alemanya, com la major part dels exiliats catalans va fugir cap a Amèrica. En Tasis tenia l'encàrrec de vendre els seus mobles i jo, que em guanyava bé la vida (cartells, dibuixos, quadres, il·lustracions, dissenys...) li vaig dir que m'interessava de comprar-los. Vaig llogar un estudi a Montmartre. Allà, pel fet de ser un dels habitatges més amples dels refugiats catalans, va ser on varen decidir

de reunir-se uns quants companys, per veure's, per tenir notícies de la colònia catalana, per parlar del seu treball, per llegir textos. Una tertúlia. *M'agradava de conversar amb la gent que havia tingut llocs de responsabilitat. «I la teva mare —intervé Terry— quan podia us feia un plat de crema catalana».*

Porqueres, 18 de març 1982.

Benvolgut amic Joan Solana:

Referent al tema del qual parlàrem l'altre dia, sobre la penya d'intel·lectuals catalans que Rafael Tasis va organitzar en el meu ampli taller de la Butte Montmartre -16, rue Simon Dereure, (...) vaig oblidar de dir-vos, o de remarcar, que el nombre de catalans refugiats —i espanyols— que residiren a París durant els anys de la Segona Guerra Mundial fou molt reduït, sobretot durant el llarg període de l'ocupació alemanya. L'èxode que havia provocat l'amenaçadora avançada de la Wehrmacht sobre la capital de França gairebé buidà la ciutat dels seus habitants —insòlita i sorprenent estampa urbana de passeigs, carrers i places silencioses i desèrtics als quals la remor del canoneig llunyà conferia una romàntica i poètica emoció als pocs espectadors que voluntàriament vàrem quedar-nos a la ciutat. (...) Entre ells, els catalans que després formaren penya en el meu estudi de Montmartre: (Rafel Tasis, Just Cabot, Sebastià Gasch, Rafel Closas (advocat, pare de l'actor Alberto Closas que llavors era un estudiant refugiat a Buenos Aires), Joan Tomàs, Isidre Duran (advocat de la HARE junt amb en Closas i cunyat de Nicolau d'Ower), Rubió i Tudurí (l'arquitecte de jardins), el dibuixant Quelus, i d'altres.

Nicolau d'Ower es reintegrà una mica més tard a París, alliberat d'una presó controlada per les autoritats alemanyes on havia estat reclòs unes setmanes a conseqüència d'una demanda d'extradició presentada pel govern franquista. En aquest context crec que és interessant de recordar el cas del President Companys. Aquest, així com els seus companys de martiri Zugazagoitia i Peiró, foren detinguts subrepticiament per un grup «incontrolat» de falangistes espanyols en connivència amb la policia espanyola del Consulat General d'Espanya de París, aprofitant la convulsió dels primers dies de l'ocupació. També és interessant de recordar, en el mateix context, —ja que és un fet històric generalment silenciats— que després, i durant tota la guerra, ni Hitler ni Petain entregaren cap altre refugiat espanyol a Franco, fos republicà, franquista o comunista, malgrat les nombroses demandes d'extradició presentades. Això no va impedir al govern espanyol, acabada la guerra, d'entregar Pierre Laval als aliats, per a ser afusellat. (...)

Durant l'ocupació alemanya, la «capital intel·lectual» d'Europa, com ells

El

Bagant

Revista mensual

Any II N°.13 100 Ptes.

Banyoles, abril, 1982

l'anomenaven, era zona prohibida pels soldats de la Wehrmacht. A les portes de París exercia un rigorós control d'entrada als seus soldats. Control que no afectava els civils, fossin francesos o estrangers.

Com ja és sabut, la gran massa de refugiats, la major part d'ells obrers i jornalers agrícoles, restà agrupada, des del començament, a les zones industrials i agrícoles del migdia francès: Toulouse; Montpellier —on hi hagué un centre d'acolliment per a intel·lectuals i artistes privilegiats (encara que molts d'ells no ho creguin així)— i Perpinyà.

Tot el que acabo d'explicar-vos té per objecte, d'una banda, situar aquella penya —que en circumstàncies normals no tindria cap importància— en el context històric del moment. I per l'altra, el fet central que he volgut precisar és que el grup d'intel·lectuals catalans exiliats a París que configuraren el meu món de llavors, endemés de ser molt reduït estava majoritàriament compost de catalanistes republicans de tendència dretana. La qual cosa forçosament, havia d'influir en el meu pensar polític, malgrat que dissentia en molts aspectes so-

neroses, dels costums civils». Al menys en aparença, hi ha una contradicció entre aquesta declaració de principis i una de les seves activitats, segurament la més coneguda a part de la pintura, els cartells de propaganda republicana i popular durant la guerra civil. Sí, ja sé que pot semblar contradictori, però tot

de les circumstàncies. El dinou de juliol vaig sentir aquesta necessitat i així vaig fer cartells, alguns sense ne'ls demanesin. Vaig participar activa i emocionalment en tot el que significava el dinou de juliol, en tots els seus aspectes, fins i tot en els que avui són més criticats, tant és així com a artista i com a persona. Encara considero de la generació del trenta-sis. Ara bé, posicions revolucionàries que jo hagués volgut que es consignessin a l'any trenta-sis, no tenien entitat a la França de l'any trenta-i menys per una persona independent com jo, que no pertanyia a cap partit polític.

Primer m'he de referir a la consideració que feies. És un fet que un català que pot residir a París durant uns anys, culturalment fa un pas endavant fins i tot en un sentit: deixa de néixer l'aristocràcia francesa. Almenys de les seves maneres de fer són agradables i les desitjaries també a la teva terra. Aquí veus que el cacic és més barroquer que no pas exiliat. També ens falta una aristocràcia a Barcelona, al camp i a les poblacions mitjanes sigui exemple de formes de vida més cultes i distingides en tots els sentits: amants de la música, de la literatura, de les «bonnes manières». Cal créixer que l'aristòcrata-mecenas és un ítem i un motor cultural. A Barcelona mateix, els rics no són aristocràtics i són cacics. I quants talents joves es van perdre per manca de mecenatge? És aquest públic que en Carles Fontserè i els seus companys feien les edicions de luxe.

A França, concretament, entre Perpinyà i París, va néixer també la gestió cultural més ambiciosa i arriscada que he conegut: la de Carles Fontserè.

Jo vaig fer algunes coses de teatre que em varen posar en contacte amb aquest món. Després de l'anomenada «alliberació», cada any anava a Perpinyà. Allà vàrem formar un grup de joves catalans exiliats. Entre aquests, n'hi havia un, qui ja no era tan jove, en Roberto Vicente, músic, molt aventurer i bohemí, era el rei dels cabarets on entrava. Tenia un gran talent, però era considerat una bala perduda. Havia projectat de muntar una revista i ho explicava a tothom. Ningú no li feia cas. De fet hi tenia una certa experiència, perquè als estudis n'havia fet a Tiana, algunes vegades duia ballarines de Londres. La guerra va estroncar-li el projecte d'una gran revista al teatre Tivoli de Barcelona.

Quan m'ho va proposar li vaig dir: «No, no, ha de ser ara». «Primer vull acabar la feina». Els altres em deien: «No en fotis cas que això ho diu a tothom». Varen passar uns mesos i me'ls vaig trobar a París. Anava amb un cotxe enorme, americà, que era l'admiració de tota la gent del carrer. Vàrem començar a projectar l'espectacle. Com que veïem la possibilitat d'anar a Argentina, el vàrem titular: «Bonjour: Buenos Aires». No va lligar. Després va donar la casualitat que en Jean Camp va ser nomenat agregat cultural a l'ambaixada francesa de Mèxic. Ell ens va posar en contacte amb en Mario Moreno, en Cantinflas. Quan aquest va arribar a París, al 1948, feia gairebé un any que hi estàvem treballant: teníem les maquetes, la lletra de les cançons, les escenes, i havíem mig convençut un grup de capitalistes perquè financessin el projecte. La proposta era aquesta: com que la moneda francesa era molt dèbil i en aquells moments la dels països sudamericans era forta, es tractava de muntar un gran espectacle, posant-hi molt de capital (en vestits, cortines, lluentors, velluts, or, plata), per fer impacte i portar-lo per sudamèrica, anar recollint moneda bona, divises, i després tornar-lo a França i revendre tot el material. Es tractava d'una exportació temporal en

de reunir-se uns quants companys, per veure's, per tenir notícies de la colònia catalana, per parlar del seu treball, per llegir textos. Una tertúlia. M'agradava de conversar amb la gent que havia tingut llocs de responsabilitat. «I la teva mare —intervé Terry— quan podia us feia un plat de crema catalana».

Porqueres, 18 de març 1982.

Benvolgut amic Joan Solana:

Referent al tema del qual parlàrem l'altre dia, sobre la penya d'intel·lectuals catalans que Rafael Tasis va organitzar en el meu ampli taller de la Butte Montmartre -16, rue Simon Dereure, (...) vaig oblidar de dir-vos, o de remarcar, que el nombre de catalans refugiats —i espanyols— que residiren a París durant els anys de la Segona Guerra Mundial fou molt reduït, sobretot durant el llarg període de l'ocupació alemanya. L'èxode que havia provocat l'amenaçadora avançada de la Wehrmacht sobre la capital de França gairebé buidà la ciutat dels seus habitants —insòlita i sorprenent estampa urbana de passeigs, carrers i places silencioses i desèrtics als quals la remor del canoneig llunyà conferia una romàntica i poètica emoció als pocs espectadors que voluntàriament vàrem quedar-nos a la ciutat. (...) Entre ells, els catalans que després formaren penya en el meu estudi de Montmartre: (Rafel Tasis, Just Cabot, Sebastià Gasch, Rafel Closas (advocat, pare de l'actor Alberto Closas que llavors era un estudiant refugiat a Buenos Aires), Joan Tomàs, Isidre Duran (advocat de la HARE junt amb en Closas i cunyat de Nicolau d'Ower), Rubió i Tudurí (l'arquitecte de jardins), el dibuixant Quelus, i d'altres.

Nicolau d'Ower es reintegrà una mi-

ART
CRÍTICA

2— Un cartell de Carles Fontserè,
del juliol del 1937

Carles Fontserè i els cartells de la revolució

Carles Fontserè, que retornà del seu exili americà fa uns anys a casa nostra, bo i instal·lant-se prop de Banyoles, conegut per les seves activitats en el camp del cartellisme de guerra —dins el qual fou un dels autors més significatius i porolífics—,

aquells «cartells que, a l'estranger, varen configurar la imatge heroica de la Revolució Espanyola contemplada, aleshores, amb gran esperança pel proletariat internacional». Mots que defineixen aquesta producció, extrets del fullet editat en ocasió d'una

fitxa ben significativa: el tiratge, a cura de l'autor i del mestre litògraf Pedro Macías, d'una nova versió de dos cartells revolucionaris perduts, en litografia original a tres i cinc colors, signats per l'artista i numerats de l'1 al 250.

EL PERIÓDICO
Domingo, 25 de abril de 1982

me voy a paseo

Antonio Alvarez-Solís

la qual es reintegrava tot. Prevèiem grans beneficis.

Però en *Cantinflas* va voler produir-lo tot sol després de veure el material i d'haver comprovat la qualitat comparant-ho amb d'altres espectacles de París. Perquè quan va arribar li vàrem dir: primer mira tot el que hi ha a París i després t'ensenyarem el que tenim nosaltres. Vàrem estar dos mesos voltant-ho tot. Pequè s'acabés de decidir vàrem endegar una campanya publicitària, sense ni cinc, però fèia la impressió que érem persones importants: En una acte hi varen participar l'Edith Piaf i l'Ives Montand, vàrem crear una cosa buida que es deia «Société de grands spectacles», jo vaig vendre un fals Picasso... En *Cantinflas* que era molt faldiller quedava bocabadat de les noies que veia. En fi, va voler ser l'únic productor. Tenia molts diners, Feia pel·lícules a Mèxic, dolentíssimes per cert, i les distribuïa per sudamèrica i Estats Units. En aquell temps devia guanyar mig milió de dolars a l'any.

A Mèxic l'espectacle va tenir un èxit enorme. I en *Cantinflas* estava entusiasmat, primer, entre bastidors, després, actuant, perquè en *Cantinflas* és més bo actuant que en viu. Té una espontaneïtat extraordinària que el permet de posar-se el públic a la butxaca. De fet ell va començar en el teatre. Millor dit a una carpa com a cantant de tangos; la filla del director, un exiliat rus, era molt rossa i molt bonica i en Mario Moreno estava boig per ellà. Però cantava molt malament i es veu que la gent, per insultar-lo li deia «Cantinflas», d'aquí li va venir el nom.

La revista es va acabar al cap de tres mesos per problemes extra-artístics. Havíem tingut sempre el teatre ple. Pensa que a Mèxic un espectacle no durava mai més d'una setmana. Es va dissoldre la companyia i jo vaig decidir de tornar a París, però passant per Nova York.

Segona dècada (1949—1959)
Nova York. (Broadway). París.

Costa vermella. Pirineu rossellonès. Nova York (Manhattan). Venècia. Brasil. Mèxic. Itàlia. Grècia. Portugal. Canadà. Nova York (Avinguda East End). Alemanya. França. Anglaterra. Bèlgica...Portugues.

Ara, en Carles Fontserè considera que, per un català, viure als U.S.A. uns anys és fer un pas enrera. Són gent mediocre i gregària que viuen del símbols que es varen aixecar als anys cinquanta i que han donat la volta al món com a elixirs de la felicitat. Però quan va arribar i va decidir de quedar-se (sense visat, com gairebé sempre fins aquell moment) i en Jaume Miravittles li va presentar Terry, va fer seu el somni americà, va participar de les il·lusions d'aquell país que era l'antítesi de la misèria francesa de la guerra i la postguerra on fins els llumins s'havien d'estalviar. Nova York: l'altre món, tot vessava, paradigma de l'abundància, l'exuberància com a forma de vida, l'aglomeració, el rept al cel, la societat. Es va deixar conquerir. Però amb en Jaume Miravittles ja ho deien: «aquesta gent no sap que està vivint l'avant guerra», (França era habitual aquesta expressió per assenyalar que abans de la guerra tot anava bé).

Ara, en Carles Fontserè sap que malgrat que continua considerant-se un país ric, els Estats Units de Nord-Amèrica tornen a sofrir una gran depressió (paraula tabú per a ells). Fet i fet ha estat un imperi que ha durat deu anys, la dècada dels cinquanta. Abans pensava que tots els països havien d'entrar en l'òrbita americana, ara el veu com un gran vaixell ferit de mort que pot tardar molts anys a desaparèixer definitivament.

Ara, en Carles Fontserè creu que el que vindrà dels Estats Units serà una revolució social de veritat, inimaginable perquè no tindrà res a veure ni amb les qui hi han hagut ni amb les que alguns somnien —tement-les o desitjant-les—. Hi ha un moviment de «chicanos», de

cubans, de «portorriqueños», d'indis, que són una veritable subversió del sistema encara que de moment no estan pas integrats. S'hi barreja una consciència clara de tercer món i de raça oprimida.

El castellà, en aquest context, és també una llengua oprimida, per tant una llengua d'alliberament. És per aixó que en Carles Fontserè mai ha tingut problemes per relacionar-se amb aquestes comunitats. Quan a San Francisco entrar al barri negre més tard de les sis de la tarda representava la mort si eres blanc, en Carles Fontserè hi va anar, a fer fotografies. Era el moment dels Black Panther. Completaven el paisatge del capvespre els disturbis i les cases cremades. Però no va tenir cap problema, perquè parlava castellà, al contrari, un d'ells va dir: «l'hem de tractar bé perquè és de la pàtria d'Hernan Cortés, que tenia sang negra». En Carles Fontserè no sap si és veritat, però diu que diuen que és possible. De fet ells conèixien molt bé la seva història, que ni està escrita ni se'n té idea al món occidental. Els Black Panther sabien, però, que hi havia molta sang negra a Andalusia.

Epíleg

Dues dècades. Només. Metàfora de la resta? Etcètera. Etcètera.

Joan Solana

Fotos: Miquel Planas

me voy a paseo

Antonio Alvarez-Solís

Fotos y piratas

A CUDO, en Primer Plano, a la exposición de fotografías de **Jaume F. Garbí** que, dentro del programa Primavera Fotográfica a Barcelona, patrocina el Departamento de Cultura y Mitjans de Comunicació de la Generalitat de Catalunya.

Jaume es un colocas reporterero que traduce en sus fotos una verdadera y profunda descripción literaria, rica y matizada. Sus personajes no pierden el movimiento en ningún momento. ¡ni la intención verdadera que hay al fondo de sus vidas o de su obra!

Eduard Omedes aprovecha la ocasión para sacarme cinco duros a cambio de *Copy right*, la revista profesional que acaban de lanzar al mercado los fotógrafos de Barcelona como forma de conseguir o procurar dos objetivos: dar a la luz sus mejores obras, que no siempre hallan medio para su difusión, y defender sus derechos de propiedad intelectual, ya que la piratería sobre la obra artística e intelectual va en aumento. Hablo de ello con **Carles Fontserè**, que está hecho una furia con esa corruptela de los concursos en cuyas bases suele especificarse que la entidad patrocinadora del premio se quedará con la obra o las obras premiadas. «**Eso es una estafa y un negocio fraudulento**», me dice arrebatadamente **Carles**, que hace unas cuentas rápidas y asegura que por este procedimiento y en pintura, por ejemplo, uno puede hacerse con obras que tengan futuro con un poco de vista y cuatro cuartos.

«La propiedad intelectual es sagrada», me dicen estos fotógrafos que aseguran que ni premios ni precio alguno puede privar a su autor de la propiedad de su obra.

PRESENCIA

Març 1982

CARTELLS REVOLUCIONARIS REEDITATS

Els primers cartells revolucionaris que cobrien les parets

dels carrers de Barcelona pocs dies després de les dramàtiques jornades del 19 de juliol del 1936, foren l'obra espontània d'un grup de pintors cartellistes catalans del Sindicat de Dibuixants Professionals de Barcelona, que posaren el seu art al servei del poble aixecat en armes contra l'exèrcit sublevat.

Cartells que a l'estranger varen configurar la imatge heroica de la Revolució Espanyola contemplada, aleshores, amb gran esperança per tot el proletariat internacional.

Ara s'ha fet una nova versió de dos cartells revolucionaris perduts, executats pel propi autor, Carles Fontserè, en litografia original a tres i cinc colors, signats per l'artista i numerats de l'1 al 250, tirats sobre paper de fil a la forma "Dibuix Blanc" de Manufactures Guarro de 50 x 70 cm., pel mestre litògraf Pedro Macias, en la tardor del 1981.

El preu d'un exemplar és de set mil pessetes i el dels dos de 13.000. La venda d'aquests cartells es fa a la llibreria de la Fundació Joan Miró al Parc de Montjuïc de Barcelona.

«Primavera Fotogràfica de Barcelona, 1982»

Les imatges de la guerra signades per Centelles

L'exhibició, enriquida amb cartells de Fontserè

Enric Ripoll-Frèixes

La fotografia (reportatges de la premsa gràfica, documentals i noticiaris cinematogràfics) fou una de les grans protagonistes de la guerra civil espanyola, com hom ho va poder comprovar a la Biennale de Venècia del 1978 i en exposicions igualment monogràfiques posteriors. El fotògraf es convertí en el testimoni directe d'una tràgica realitat, recollint imatges dels fronts i de la rera-guarda. A la premsa gràfica, substituï amb avantatge els dibuixants. La força documental i testimonial de la fotografia (en el doble aspecte esmentat: fixa i en moviment) superava tot altre mitjà de representar la realitat del moment d'una manera directa, completa, veraç i immediata. Amb la fotografia s'efectuava un salt considerable en allò que es refereix a la comunicació, les distàncies i la intel·ligibilitat. Permeté desenvolupar el reportatge, especialment el de guerra; un treball facilitat gradualment per la senzillesa creixent en la manipulació dels aparells i la sensibilitat de les emulsions de les pel·lícules.

Un dels grans artífexs de la fotografia de guerra fou el català Agustí Centelles. És un home encara actiu (ara es dedica a la publicitat), que ha fotografiat la crònica i la història durant mig segle. Fou un insigne testimoni de l'anomenada guerra civil espanyola, a l'altura d'un Robert Capa, com ho testimonien de nou les dotzenes de fotografies triades per a figurar a l'exposició actual a la Casa de Caritat barcelonina, exposició organitzada

Una de les imatges de Centelles més conegudes; Barcelona el 18 de juliol.

pel Centre de Documentació Històrico-social (Ateneu Enciclopèdic Popular). Són unes fotografies valuoses no tan sols com a document per l'oportunitat del tema o l'anècdota recollida per la cambra, sinó també per la bellesa formal que assolixen les ampliacions sobre paper. Perquè Agustí Centelles no tan sols mirava cap on havia de fer-ho, sinó que ho feia amb ulls d'artista.

Són unes fotografies, les ara exposades, que ens mostren l'entusiasme de la gent davant del triomf del Front Popular, algunes de les figures més representatives del moment (Companyys, Frederica Montseny, Tarra-

dellas, Vicenç Guarnier, Escocet, Durruti...), l'aixecament del 1936, el reclutament de voluntaris, escenes del front d'Aragó, les víctimes civils dels bombardeigs (Barcelona, Lleida), barretines als caps d'alguns soldats de l'Exèrcit Popular, l'èxode dels vençuts cap a França, i un llarg etcètera.

L'exposició s'enriqueix amb una selecció de publicacions, billets de banc, segells i, sobretot, cartells realitzats per Carles Fontserè en aquella època de lluita i d'Il·lusions revolucionàries. Perquè un dels fenòmens més sorprenents del període republicà, per creatiu i positiu, fou l'esclat cartellista que visqué Catalunya, especialment durant els anys 1936-38. La finalitat del cartell era doble: estimular el civisme i galvanitzar els ànims contra l'enemic feixista invasor. Foren uns cartells que ajudaren a precisar, a l'exterior, la imatge heroica d'una República legítima atacada que, enmig de la lluita, encara s'escarrassa per millorar les condicions del proletariat. Unes paraules definitòries de Carles Fontserè: «La iconografia revolucionària que, amb una promituda extraordinària, ompliren els murs d'aquella Barcelona agitada, aparegueren als ulls de tots, tant dels burgesos esporuguts com dels lluitadors revolucionaris, com un signe inequívoc d'una voluntat majoritària popular de lluita antifeixista; és per això que, en certa manera, aquells primers cartells poden ésser considerats com el *certificat* multicolor de la revolució a Catalunya».

BATIK - Maig 1982

V I C

CARLES FONTSERÈ

cartellista del 36

8 - 27 maig

Galeria La Tralla Riera, 7 - Tl. 855 32 28 - VIC

Radio Nacional - Radio 3 FM, Madrid - 4/5/82

Programa "La Barraca" de J.R. Ripoll, M. Farreras

Entrevista de 15 min. con Fontserè con motivo de su próxima exposición en Vic.

Joan-Josep Tharrats

PICASSO I ELS PINTORS CATALANS EN EL BALLET

EDICIONS DEL C

York, va pintar els decorats
«La Vida Breve», segons el disseny de
Muntanyola.

Angel Fernández, de
ma, va ordenar alguns decorats
cinematogràfics. Va dibuixar
per a l'elegant ballarina

Carles Fontseré i Salvador Dalí treballant en el projecte d'un
ballet per la Companyia de Ballets Russos de Montecarlo (1954).

Carles Fontseré, que va entrar d'aprenent en el taller d'escenografia de Valera, Zabala i Capsulines, en el carrer de les Tàpies de Barcelona, va seguir un curs de perspectiva a l'Escola de Belles Arts de Llotja. L'any 1937 va col·laborar en la realització escènica de «Pedro Mari», poema dramàtic d'accent popular amb cançons i danses del patrimoni basc, que fou presentat en el Teatre del Liceu, aleshores Teatre Nacional de Catalunya, Refugiat a França, va realitzar diversos decorats i vestits per a obres teatrals. L'any 1948 va dissenyar el vestuari i l'escenografia per a «Bonjour a Mèxic», revista parisenc de gran espectacle que presentava Mario Moreno (Cantinflas) a la ciutat de Mèxic. L'any 1954, per encàrrec de Salvador Dalí i segons un disseny seu, va executar la maqueta del ballet «Le Mariage» per a la companyia de Ballets Russos de Montecarlo. Dos anys després col·laborava igualment amb Dalí, com a escenògraf, per al «Happening by Dalí» que es va celebrar en el Lincoln Center de Nova York. El 1966, Carles Fontseré va dissenyar uns decorats per a «Lamento por la muerte de Sánchez Mejías», ballet sobre el poema de Lorca i «The Queen and her Estates», ballet negre de Howard Jones, representats en el barri de Harlem de Nova York.

Juliol 1936

**Dos cartells catalans
de la
Guerra Civil Espanyola
de 1936
reeditats en
litografia original**

Carles Fontserè

Aquarel·la original de Santos Torroella

Resum biogràfic

Nat a Barcelona, en esclatar la Guerra Civil Espanyola tenia 20 anys. Pintà el primer cartell de la revolució i fou un dels joves artistes catalans del Sindicat de Dibuxants Professionals que més es destacà en el boom cartellista que provocà la victòria popular. Fontserè pintà més per esperit revolucionari que sota les ordres de partit o sindicat. Així, obres seves apareixen encapçalades per diverses sigles sociopolítiques del moment. Exiliat a França al final de la guerra, com a soldat de l'Exèrcit de la República, conegué els camps de concentració i ha residit a París i Nova York. Ha editat i il·lustrat llibres per a bibliofils amb aiguaforts i litografies originals, i dissenyat decorats i vestits per a diverses obres de teatre com, entre altres, per a la primera representació de «La Maison de Bernarda» de F. García Lorca, l'any 1946 a París, i per una revista parisenca de gran espectacle a Ciutat Mexic. Endemés de la pintura de cavallet i el disseny de cartells, també ha practicat la fotografia, ha dibuixat «comics» i ha estat director artístic d'una revista mensual a Nova York. L'any 1973 retornà a Catalunya, instal·lant-se a Porqueres, sota la tutelar alenada del Mont i el Canigó, prop de l'estany de Banyoles.

Carles Fontserè

un cartellista del '36

Exposició antològica
d'obra gràfica i pintures sobre paper

del 8 al 27 de maig de 1982

la tralla
sala d'art
llibreria

carrer de la riera, 7
telf. 885 32 28 - vic

CATÀLEG

Plafons: Apunts del natural, dibuixos i proves d'artista de litografies i aiguaforts recuperats d'unes edicions exhaurides a tiratge limitat, estampades en les premses a ma de l'artista, entre els anys 1944-48, durant el seu exili a París.

- A-1 *A Barcelona*, odes, Jacint Verdaguer, Joan Maragall, J.M. López-Picó, Pere Guilanyà, amb una introducció de Rafael Tasis.
- A-2 *Oda a Espanya*, Joan Maragall, amb un prefaci de Jean Cassou.
- B-1-2 *Romancero Gitano*, Federico Garcia Lorca.
- B-3-4 *Fuente Ovejuna*, Lope de Vega, amb una presentació de Jean Camp.
- C-1 *Cantiques Spirituels*, Saint Jean de la Croix, avec la traduction en vers français du R.P. Cyprien de la Nativité de la Sainte Vierge. Recueillis et présentés par Rafael Tasis.
- C-2 *La fi del món a Girona*, Joaquim Ruyra, prefaci de Rafael Tasis.

Taula: «Comics» dibuixats a París entre els anys 1939-48, i a Nova York entre els anys 1949-52.

- 1-10 Acrílics sobre paper; deu versions erràtiques d'una estampa vuitcentista del sagrat cor, executades el 1974 i exposades ara per primera vegada a La Tralla.
- 11 Litografia original d'un cartell de 1936, «Treballa per als que lluiten!».
- 12 Litografia original d'un cartell de 1936, «Llibertat!».
- 13 Acrílic sobre paper; original d'un cartell editat el 1977 per «Oriflama» amb motiu de l'arribada a Barcelona del primer President de la Generalitat restaurada.
- 14 Acrílic sobre paper; projecte de cartell del primer President de la Generalitat restaurada, executat el 1977.
- 15 Acrílic sobre paper; projecte de cartell del primer President de la Generalitat restaurada, executat el 1977.
- 16-24 Litografies. Variacions sobre teulats i parets blanques, executades el 1981-82.
- 25 Litografia. Bateau Lavoisier a l'Île St. Louis, París 1944.
- 26 Litografia. Els exiliats - Desmobilitzat, París 1940.
- 27 Litografia. Els exiliats - Entrada al Camp, París 1940.
- 28 Els exiliats - Dos Companys, París 1940.
- 29 Linòleum. Teulats, 1976.
- 30 Linòleum. Nu amb blau, 1976.

pistas

ARTE

El cartelista catalán Carles Fontseré presenta en la librería La Tralla, en Vic, del 8 al 27 de mayo, sus *carteles de la guerra de 1936*, bajo el título *Obra gráfica i pintures sobre paper*. Carles Fontseré, 66 años, perteneció al grupo de cartelistas al servicio de la República y la revolución frente al alzamiento franquista. La evocación estética e histórica de sus obras de guerra sigue teniendo unas connotaciones de emotividad y de recuperación de la propia historia. "Trabaja para los que luchan" fue uno de los primeros eslóganes de los cartelistas revolucionarios. Carles Fontseré se incorporó en 1937 a las Brigadas Internacionales en Albacete, pero nunca dejó su trabajo de artista y siguió pintando murales y ejecutando grabados propagandísticos. La lucha por la libertad y el exilio queda patética y bellamente plasmada en la obra de este artista, que también conoció el exilio. Desde el final de la guerra, Carles Fontseré ha vivido en París y Nueva York, y volvió a España en 1973.

* * *

Miércoles, 26 de mayo de 1982

El Correo Catalán

Sin más

Vic: Muestra de carteles de Fontseré

VIC. — La librería-sala de exposiciones La Tralla, de Vic, presenta hasta el 14 de julio una colección de obras del cartelista Carles Fontseré, artista que trabajó intensamente en los servicios de propaganda antifascista durante la guerra civil. Fontseré, que reside actualmente en una finca cerca de Banyoles, muestra en La Tralla varios ejemplos y variaciones de su obra de carácter político.

Miércoles, 26 de mayo de 1982

El Correo Catalán

Sin más

Vic: Muestra de carteles de Fontseré

VIC. — La librería-sala de exposiciones La Tralla, de Vic, presenta hasta el 14 de julio una colección de obras del cartelista Carles Fontseré, artista que trabajó intensamente en los servicios de propaganda antifascista durante la guerra civil. Fontseré, que reside actualmente en una finca cerca de Banyoles, muestra en La Tralla varios ejemplos y variaciones de su obra de carácter político.

televisión

SEGUNDA CADENA

18.15 CARTA DE AJUSTE

~~18.30~~ MUSICA EN VIU. Tiempo pra la música clásica. **Gonçal Comella**.

~~19.00~~ **ART FLASH**. La actualidad cultural y del espectáculo. Director: **Antoni Bartomeus**. Presentadora: **Silvia Munt**. Reportaje sobre **Carlos Fontseré**. Exposición de **Soto** en la Fundación Miró. Teatro: *Primera història d'Esther*.

~~19.35~~ INFORMATIU.

19.43 APERTURA Y PRESENTACION.

19.45 REDACCION ABIERTA. Informativo.

20.00 FUTBOL. **Final de la Copa de Europa**. Transmisión del encuentro **Bayern de Munich** (campeón de la RFA), contra el **Aston Villa** (campeón de Inglaterra), desde la ciudad holandesa de Rotterdam.

22.00 ESTUDIO ABIERTO. Dirección y presentación: **José María Iñigo**. Programa directo, cara al público, con entrevistas, temas de actualidad y actuaciones musicales. Actúan: **Massiel, Roberto Carlos, Gonzalo, Hubertus y La pequeña Compañía**.

24.00 DESPEDIDA Y CIERRE

ARTE E HISTORIA EN LOS CARTELES DE CARLES FONTSERÈ

OBRA GRÀFICA I PINTURES SOBRE PAPER

carles fontserè
UN CARTELLISTA DEL 36

DEL 8 AL 27 MAIG 1982

la tralla RIERA, 7 VIC

Estos días se expone en Vic la trayectoria artística de Carles Fontserè, uno de los personajes más singulares y testimoniales de un artista al servicio de una causa. A él se deben los primeros carteles de guerra, aparecidos en Barcelona en julio de 1936. Después su vida ha sido un continuo exponente de vocaciones artísticas tan dispares, como la fotografía o la escenografía, la ilustración de obras de bibliófilo, o la recuperación de antiguas piezas de cerámica mexicana. Carles Fontserè, que eligió las tierras de Girona, para su residencia actual, aporta a nuestra panorámica de arte una singular visión, que debe ser seguida muy de cerca. La exposición que se le dedica en Vic, es un nuevo reconocimiento a su lúcida capacidad creativa.

OBRA GRÀFICA I PINTURES SOBRE PAPER

carles fontseré
UN CARTELLISTA DEL 36

DEL 8 AL 27 MAIG 1982

la tralla RIBERA, 7 • **vic**

EL CARTELISTA FONTSERÉ, EN «ART-FLASH». — Un reportaje sobre el estreno en Girona de la obra de Salvador Espriu, «Primera historia d'Esther», otro sobre el cartelista Carlos Fontseré y finalmente otro sobre el pintor Jesús Soto, que actualmente expone en la Fundació Miró, son los tres temas del programa que presenta la actriz Silvia Munt, «Art-Flash» (Segunda Cadena, 19 horas).

El reportaje de Fontseré ha sido rodado en su casa de Banyoles y en la galería La Tralla, de Vic. «Art-Flash» es otro de los programas catalanes que desaparecerá durante los mundiales, pero tiene prevista su vuelta

Exposició a La Tralla de Vic

Carles Fontserè, un cartellista del 36

El cartell com a mitjà gràfic de difusió d'ideologies polítiques i socials té precedents de màxima importància abans de la històrica, conflictiva i tràgica dècada del 36; així, doncs, els cartells tant de caire polític com comercial arriben a una esplendor considerable, sobretot a Rússia, i també a Alemanya i Anglaterra, durant la primera guerra europea.

Com és de suposar, la tècnica d'aquell moment no era pas tan perfeccionista com ara. La realització dels cartells era sobre paper humit col·locat en un cavallet i pintat a mà pel mateix artista, així com el grafisme de les lletres.

La tècnica de reproducció emprada era la fotolitografia: cada color s'havia d'aplicar en planxes per separat i s'utilitzaven com a màxim tres o quatre colors a base de tintes planes. A resultes d'això, la riquesa cromàtica dels cartells la majoria de les vegades era molt senzilla i simple, perquè el blanc del paper s'utilitzava com a color principal; però per contrarestar aquesta mancança de recursos tècnics, les tintes eren d'uns colors vius que donaven als cartells un gran impacte i vivacitat. Els tipus d'estils foren nombrosíssims; des d'un naturalisme social fins a la caricatura més grotesca. Malgrat que la tècnica d'avui sigui més perfeccionada, als cartells actuals trobem a faltar els trets que caracteritzen els d'abans de la guerra.

Si avui dia noms com: Clavé, Opiso, Morell, Helios Gómez, Josep Obiols, Carles Fontserè... només per citar-ne alguns, no són a la nostra memòria, no és pas producte de l'atzar, sinó que la dictadura que ells van combatre ideològicament des del primer moment, intencionadament ha volgut amagar el seu treball.

Fins el dia 27 de maig podem visitar, a la sala d'art de la Tralla de Vic un d'aquells cartellistes, Carles Fontserè, un dels més joves d'aquell moviment.

Barceloní de naixement, d'idees clares, sentit revolucionari i un veritable sentit d'artista, es troba amb el tràgic 19 de juliol del 36 a l'edat de 20 anys. En produir-se aquest fet, s'acabava de crear a Barcelona el «Sindicat de Dibuxants Professionals», del qual Fontserè va ésser un dels membres més coneguts. De petit viu el catalanisme del «Patufet», del «Barça» i de «Pomells de Joventut». Estudia amb els jesuïtes; els gargots omplen els seus llibres de text de batxillerat. Ja als setze anys publica dibuixos al «Correo Catalán» i a «La Reacción». Va a la Llotja de tant en tant i treballa d'aprenent en un taller d'escenografia del carrer de les Tàpies. Com a dibuixant professional, dissenya prospectes, empaquetatges, tots els anuncis de premsa per a la propaganda electoral de Dreta de Catalunya, cartells polítics, socials i de cinema i aprèn la litografia.

En esclatar la guerra formava part del comitè revolucionari del Sindicat de Dibuxants i com a tal pinta el primer cartell que es va enganxar als carrers de Barcelona. Més tard s'incorpora a les Brigades

Internacionals i en ésser dissoltes entra com a dibuixant al «Comissariat de Propaganda de la Generalitat», poc després marxa amb la comitiva del president Companys a l'exili a França.

Gràcies a les seves amistats, té la possibilitat de sortir del camp de concentració Haras de Perpinyà, juntament amb el seu amic Clavé, amb qui exposa per primera vegada a França. En esclatar la Segona Guerra Mundial marxa a París, on fa còmics, dibuixos, litografies i paisatges del natural. Després de l'alliberament de París, participa en exposicions col·lectives amb Picasso, Grau Sala, Clavé i Martí Bas. Marxa a Mèxic com a escenògraf d'una companyia de teatre; des d'aquí se'n va a Nova York l'any 1949. Fa un viatge esporàdic al nostre país i torna a l'Amèrica triomfal dels anys 50. Instal·lat a Manhattan, viu sobretot de l'art comercial: còmics de cow-boys, dissenys d'aparadors i ocupa el càrrec de director artístic d'una important empresa comercial, col·labora en una escenografia de Dalí i pinta un mural per a l'Art Director's Club de Nova York. Viatja a l'Amèrica Llatina i després de gairebé 18 anys d'absència torna a Europa, on visita França, Itàlia, Grècia i Portugal. Un altre cop a Nova York, l'any 56 és director artístic i il·lustrador del «Temas Magazine». A la primavera del 59 compra dues barraques enrunades en un tossal de Porqueres, vora l'estany de Banyoles, però fins l'any 1973 no s'hi instal·la definitivament. Actualment hi té la vivenda i el taller de pintor, amb l'obrador de litografia i el laboratori fotogràfic.

El Carles Fontserè actual respon

a les premises anteriorment citades; l'exposició que presenta, extensa i completa, recull tot un seguit d'obres d'una importància artística i històrica màxima. Així, doncs, podem contemplar litografies originals del 36 que l'autor va poder recollir i conservar, i també obra recent que presenta com a novetat, com són les versions erràtiques d'una estampa vuitcentista del Sagrat Cor, que entra de ple en el millor bon gust del «Pop - Art». També exposa el projecte de cartell de Josep Terradellas, realitzat l'any 1977, i diferents litografies de variacions sobre teulades i parets blanques mediterrànies, en les quals el traç és absent i la intenció plàstica evident; podem apreciar àrees monocolors retallades entre elles que, substituint el dibuix, perfilen els espais i amb un mínim d'elements estructurals d'arquitectura i paisatge ens donen una plàstica concreta.

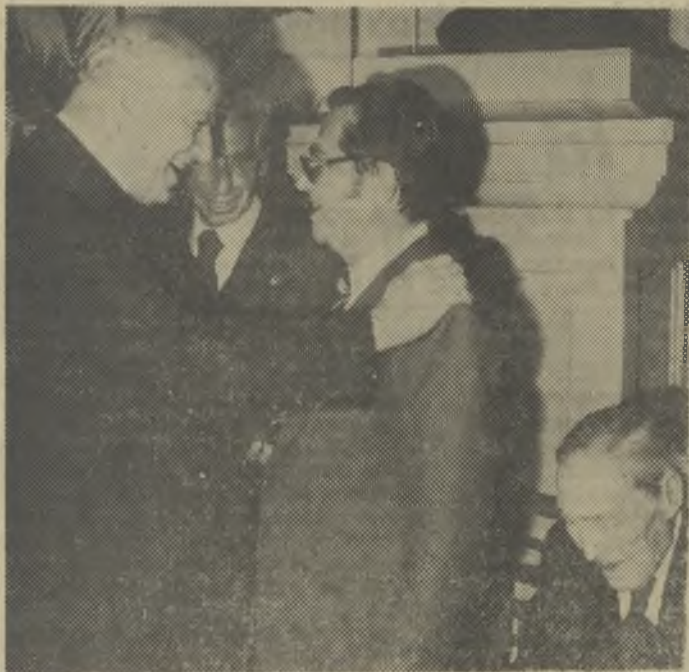
L'exposició es complementa amb dibuixos al natural, aiguaforts i retalls de còmics i revistes de diverses èpoques, que aclareixen a l'espectador l'obra d'un artista gràfic incansable.

Carles Fontserè, amable, cordial, donat a la conversa, però fora de qualsevol protagonisme i poc amant de mostrar la seva obra en exposicions, està inscrit a la llarga llista d'artistes gràfics que eleven aquest art a la màxima potència.

A l'edat de 66 anys, amb aspecte bohemí i un tarannà viu, alegre i joiós, sap expressar el seu món amb la mateixa potència i vivacitat del primer dia.

Carles Fontserè fou, és i serà història!!!

M. R.

Han pasado muchos años. Tarradellas y Miravittles el día de la concesión del Premio Pla 1980 a este último. A su lado el escritor de Palafrugell

Un Jaume Miravittles muy joven, pronuncia un discurso en septiembre de 1936

El conseller primer, Josep Tarradellas, informa a la prensa en octubre de 1936

Tiempos vividos

Tarradellas, Miravittles y el Comissariat de Propaganda

HURGANDO en mi archivo personal, más de cinco mil libros y de diez mil documentos, cayó en mis manos una hoja que me hizo saltar el corazón. Se trataba de una fotocopia de la primera plana del «Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya». La fecha era cinco de octubre de 1936, cuando disuelto ya el «Comité de les Milícies Antifeixistes», de amargo recuerdo, el presidente Lluís Companys logró formar un Gobierno y encauzar en lo posible aquel torrente de pasiones desmesuradas y de violencias imperdonables. En la columna de Presidencia y en primer lugar se publica un Decreto que transcribo literalmente:

«Per tal d'aconseguir, sobretot en aquests moments i en sentit totalitari l'elevació cultural i física del nostre poble i difondre'n el coneixement arreu del món, d'acord amb el Consell Executiu,

Decreto:

Art. 1.er Es creada a la Presidència de la Generalitat de Catalunya la Comissaria de Propaganda.

Art. 2.on La Comissaria de Propaganda tindrà les activitats que a continuació s'esmenen:

Propaganda al front i a la reraguarda, escrita, parlada, gràfica, artística i esportiva.

Com a propaganda escrita s'entendrà: els periòdics, llibres, opuscles, cartells, etcètera.

Propaganda parlada: mitjans, conferències, ràdio, discoteca, cançons, espectacles lírics i dramàtics i organització de festivals.

Propaganda gràfica: s'entendrà com a tal, la fotografia i el cinema.

Propaganda artística: organització i estímul d'exposicions, fires, i cursos.

Propaganda esportiva: aquesta consistirà en l'organització de grans manifestacions que enalteixin i estimulin la cultura física per mitjà de tots els esports.

Art. 3.er El Comissariat de Propaganda podrà organitzar Delegacions a l'estranger quan s'estimi necessari.

Art. 4rt Per tal d'evitar duplicitat d'actuació amb altres manifestacions de propaganda, es dictaran les ordres pertinents.

Barcelona, 4 d'octubre del 1936. —

El Conseller Primer, Josep Tarradellas.»

Seguia una ordre que decía así:

«De conformitat amb el Decret del 3 d'octubre d'enguany, de creació de la Comissaria de Propaganda de la Generalitat de Catalunya,

He resolt:

Es nomenat Comissari de Propaganda de la Generalitat de Catalunya el senyor Jaume Miravittles i Navarra.

Barcelona, 4 d'octubre del 1936. — El Conseller Primer, Josep Tarradellas.»

La intuición de Tarradellas

Era la primera vez que se instituía un departamento de propaganda política en un Gobierno democrático. Hasta entonces

daba sus primeros pasos, muy limitados, pero que ya aparecía como un instrumento de comunicación de gran eficacia y envergadura.

El Comissariat creó una serie de organismos autónomos, cuyos trabajos e iniciativas surgían de ellos mismos. Sus dirigentes no eran funcionarios y sus presupuestos eran pagados como una empresa privada. Uno de los más valiosos fue la creación de una empresa cinematográfica llamada «Laia Films». El alma real de aquella institución fue Ramon Biadiu, el mejor cineasta de aquellos tiempos. Vinieron de Francia técnicos y especialistas dirigidos por Joan Castanyer, antiguo ayudante del cineasta Jean Renoir, hijo del gran pintor.

«Laia Films» era una compañía como cualquier otra con un director comercial

Hacíamos una película y se destacaban los héroes de la guerra, especialmente en toda Cataluña subtítulos, castellano, eran enviados a todo el mundo de aquella edición se

«ns» producidos en el taller de español de

ro en el

na que

le filmó

ten cada

tilles a

, hija de

nte, en s

esto, fue

a» publi

endidos

empo se

a ser un símbolo de los derechos autónomos de Cataluña, símbolo que encarnó con una valentía personal ejemplar. Si Companys fue el héroe de la autonomía catalana, Josep Tarradellas fue el hombre que creó su estructura de Estado como puede verse en las atribuciones que da al Comissariat de Propaganda y en la que más tarde dio a la televisión que

llegó. Fue su creador Per

del famoso cartel en que

u mozo de escuadra ron

gie de la cruz gamada. F

tura, a escribir «cosas de Cataluña». Y el pie del «Moço de esquadra» que hace añicos la insignia hitleriana, era el de Pere Pi-Sunyer, conseller y después senador desde el retorno de las instituciones democráticas a España. Ha sido el cartel más elogiado del mundo y del centenar de libros que han surgido desde entonces hablando de los carteles de la revolución, todos publican el del pie de don Pedro. Es significativo constatar que en la película «L'Espoir», de André Malraux, hay una escena en que puede verse el más famoso cartel de guerra de la historia.

Este aspecto de la propaganda política que llegó a una perfección insuperada fue también nacida espontáneamente de los propios pintores y dibujantes, dentro de los cuales señalo el talento y la actividad del primer «cartelista» de la historia: Carles Fontseré.

El Comissariat oficialmente creó un archivo en donde estaban reunidas las tarjetas explicativas de todas las universidades del mundo, de los centros progresistas, de los senadores y diputados y

Carles Fontserè a La Tralla de Vic

Del 8 al 27 de maig exposa a la sala d'art de la llibreria la Tralla el cartellista Carles Fontserè, amb obra gràfica i pintures sobre paper.

Carles Fontserè fou un dels joves artistes catalans del Sindicat de Dibueixants professionals de Barcelona que posaren el seu art, durant la guerra civil, al servei del poble aixecat en armes contra l'exèrcit sublevat. En esclatar la guerra Fontserè tenia 20 anys i pintà el primer cartell de la revolució; pintà més per esperit revolucionari que sota les ordres de par-

tit o sindicat. Exiliat a França, va romandre en camps de concentració i després ha residit a París i a Nova York. Ha editat i il·lustrat llibres per a bibliòfils amb aigües forts i litografies originals i ha dissenyat decorats i vestits per a diverses obres de teatre. A més, també ha practicat la fotografia, ha dibuixat còmics i ha estat director artístic d'una revista mensual a Nova York. Va retornar a Catalunya el 1973 i s'instal·là a Porqueres, prop de l'Estany de Banyoles, on continua la seva tasca artística.

Martes, 25 de mayo de 1982

El Correo Catalán

Lladoscope

Los carteles de Fontseré

Mi amigo Carles Fontseré de quien conservo desde hace años y en lugar preferente de mi casa, un magnífico dibujo relativo a «La casada infiel» de García Lorca, salió el 6 de febrero de 1939 para el exilio lo mismo que un servidor. Pernoc-tamos por última vez en Cata-lunya, en Figueres los dos, tras un bombardeo increíble e inne-cesario como todos. Perdí su pista a partir de entonces, pero coincidimos más tarde en París. Ahora, la Generalitat ha encar-gado a Carles Fontseré unos carteles en los que se reprodu-cirán las imágenes de Pau Claris, Prat de la Riba y Francesc Ma-cià (creo que falta alguna más, como la de Companys, por ejemplo). Nadie mejor que Fontseré para hacerlo, tanto porque es un gran ilustrador como porque siente intensa-mente el tema.

Josep M. Lladó

AVUI, diumenge, 1 d'agost del 1982

Itineraris visuals de Carles Fontserè

Carles Fontserè (Barcelona 1916) està indefectiblement unit a la producció cartellística de la guerra civil 1936-39, i això no és més que la constatació de fets com els següents: autor del primer cartell de la revolució, que s'afixà per tots els carrers de Barcelona; membre del Sindicat de Dibuijants Professionals, fou un dels autors que més es destacaren en el disseny de cartells; autor, finalment, del monumental llibre *Carteles de la República y de la Guerra Civil* i reeditor, finalment, de dos cartells revolucionaris en litografia original (1981).

Però, a més a més, Carles Fontserè, paral·lelament a la seva considerable i vitalista peripècia humana —exili, camp de concentració, bohèmia parisenca, estades a Nova York i Mèxic, retorn i instal·lació prop de Banyoles—, ha fet diverses i sempre apassionades incursions cap als més diversos itineraris visuals. L'encert d'aquesta exposició de la galeria La Tralla, justament, és

d'englobar tot aquest aspecte multidisciplinari tot fornint-nos un panorama prou complet —a través de fotografies, documents originals i material divers— de la producció visual del cartellista. Cartellista, però també pintor muralista i decorador (decoració del Casino de Canet de Rosselló, 1939 i, posteriorment, de botigues i establiments), autor de còmics, escenògraf —fou particularment important la seva participació a Mèxic, amb *Cantinflas*, en una revista musical de gran espectacle—, litògraf, fotògraf —amb sèries sobre Mèxic i Nova York, compostes per milers de fotografies. A més a més, ha exercit de periodista i ha produït la gran exposició dedicada a l'escultor catalano-americà Josep de Creff.

Carles Fontserè també és pintor. Si a l'exili l'enyorança del Mediterrani li feu produir una sèrie de «cases blanques vora el mar», d'una dicció serena i tectònica, amb cromatisme lluminós i presència generosa de les matèries, aquí,

ben al contrari, ha donat un tombant ben diferent a la seva producció. Parlem d'una sèrie de deu teles, que s'exhibeixen per primer cop i tenen com a leitmotiv cromo-litografies religioses de principis de segle, centrades en el tema iconogràfic del Sagrat Cor. En aquest cas, potser, és el record americà i el coneixement directe dels mitjans de masses i de l'estètica pop allò que preval en el tractament distanciat, a voltes irònic, a voltes crític que ha donat en aquestes teles. Hi juga amb les ampliacions, la selecció de fragments, els jocs de color, l'encolatge —Sagrat Cor amb icona fotogràfica de Marilyn Monroe, per exemple. Hi ha, finalment, un diàleg constant amb les característiques tècniques de la tècnica cromo-litogràfica original, a través d'una al·lusió a les trames i el color.

Jaume Fàbrega

(Vic, galeria La Tralla)

me voy a paseo

Antonio Alvarez-Solís

Los chinos y las Malvinas

Hablo con **F.** de las Malvinas. **F.** ha estado hace poco en Nueva York y conoce muy bien Norteamérica. Creo que Estados Unidos va a ser el gran perdedor de esta guerra extraña y oscura que se libra en el Atlántico Sur. Me dice **F.** que la postura probritánica de EEUU le ha enfrentado ásperamente con el resto del hemisferio americano. «Piense usted —me dice **F.**— que los pueblos americanos se han unido espontáneamente, súbitamente, contra lo que consideran la última agresión de Europa. Esta unión está por encima de consideraciones políticas e incluso ideológicas. El latinoamericano tiene aún una visión bolivariana de la historia. La presencia de la escuadra inglesa despierta en ellos sentimientos parecidos a los que despertaría el chino, si el chino se lanzara sobre un país europeo. Algo así suscitaría la unión inmediata del polaco, del francés, del italiano y del noruego.»

Pues bien, frente a esta Latinoamérica bolivariana y unida contra la Europa victoriana, Estados Unidos han jugado la carta europea. Ello tras impulsar a Galtieri a la aventura malvinense como forma de galvanizar el régimen argentino. La brecha

que ha abierto esta doble y contradictoria postura norteamericana quizás obligue a un replanteamiento global de la política estadounidense. **F.** me dice que según sus noticias Norteamérica hubiera llegado más allá en su apoyo a Gran Bretaña si no temiera que Galtieri desvelara el acuerdo secreto con Washington en que apoyó su decisión bélica de ocupar las Malvinas.

Recuperar la historia

Ya les hablé de él, de **Carles Fontseré**, el cartelista magnífico que un día cruzó la frontera como derrotado de la República y ahora ha vuelto para librar la batalla por recuperar la historia hibernada. Pues bien a **Fontseré** le ha encargado la Generalitat una serie de tres o cuatro carteles, reproducibles asimismo en postales, con las imágenes de **Pau Claris**, de **Prat de la Riba**, de **Macià**... Es decir, con las efigies de todos aquellos que afirmaron a Catalunya como lo otro, como sí misma. Al fondo de las imágenes de los hombres-símbolo figurarán escenas de la historia catalana. Según parece, la Generalitat piensa que vale más un cartel que mil palabras. Uno piensa que ojalá no se quede ahí toda la autonomía y hayamos de cantar también con **Lluís Llach** aquello de No era això, companys, no era això pel que varen morir tantes flors.

La Generalitat
piensa que vale
más un cartel
que mil palabras

Director: M. Ruff-Gibert

Secretaría dirección:
Conxita Oliver

Secretaría redacción:
Catalina Aguiló

Secretaría general: Trinitat Solé

Coordinación publicitaria:
Pau Mañé

Redactores y Colaboradores:

Alicante: M. M. Monge. Baleares: M. Planells, C. Rodríguez-Aguillera. Barcelona: C. Aguiló, J. Benet, G. Bosch, B. Cadena, A. Cirici, V. Combalá, M. J. Corominas, J. Corredor-Matheos, F. Fontbona, J. Fontcuberta, F. Gali, D. Giral-Miracle, J. Iglesias del Marquet, R. Manzano, A. Marsá, F. Miralles, M. Mollada, H. Th. Möller, M. Morató, G. Moure, C. Oliver, M. Peña, A. M. Perelló, G. Plcazo, A. Pulg, R. Queralt, M. Rodríguez-Cruells, X. Rubert de Ventós, J. Rubio, J. R. Triadó, J. Vila-Grau, A. Vilasis. Canarias: E. Westerdarhi, Dimas Coelho. Euskadi: J. Urquijo Arana, X. Sáenz de Gortcha. Galicia: X. Díaz. Girona: J. Fábrega. Granada: J. Yuste. Madrid: E. Alaminos, S. Amón, E. Azcoaga, A. Blasco, J. M. Bonet, E. Borja, F. Calvo Serraller, M. T. Casanelles, J. Castro Arines, E. Fernández de las Heras, F. Hulci, M. Navarro, M. Nicolás, C. Popovici, F. Rivas. Málaga: P. Chaurit. Santander: A. Martínez Cerezo. Sevilla: A. Guasch. Valencia: V. Agullera Cerni, M. García, J. Garnería. Zaragoza: A. Fernández Molina

Alemania: H. Schnelder. Argentina: J. Glusberg. Francia: A. Urrutia. Inglaterra: S. Wilson. Suiza: H. Araujo. U.S.A.: Zaya

Suscripción anual:

España: 1.300 ptas. Europa: 25 \$ USA. América: 35 \$ USA

Editor: PUBLIART, S. A.
Avda. Príncipe de Asturias, 16.
Tel. 218 01 43. Barcelona-12

Impresión:
Gráficas Comercial Gimeno

Composición mecánica:
M. Martí Vallés

Fotografados: Falkner y Faz

Distribución:
Clal. Atheneum, S. A.

Distribución en Cataluña y Baleares: Distribuciones Prólogo

Depósito Legal: B-43920-1973
ISSN 0 10 - 0274

Carles Fontseré, cartelista del 36

Conxita Oliver

Entre la extensa producción cartelista que se realizó durante la Guerra Civil, destaca por su vigor y fuerza intrínseca las creaciones de Carles Fontseré, nacido en Barcelona en 1916.

El cartel como instrumento difusor de ideologías políticas y sociológicas y medio universal de comunicación de masas, fue utilizado masivamente para cohesionar al pueblo alzado contra el ejército sublevado. Estos pasquines fueron la obra voluntaria de un grupo de artistas que formaban parte del «Sindicat de Dibujants Professionals» creado al estallar la guerra y del cual Fontseré fue uno de los miembros más sobresalientes. Paralelamente formaba parte también del Comité Revolucionario del Sindicato de Dibujantes y como tal pinta los primeros carteles colocados en las calles de Barcelona. Más tarde se incorpora a las Brigadas Internacionales, y una vez disueltas entra como dibujante en el «Comissariat de Propaganda de la Generalitat»; exiliándose poco después con el grupo de

Companys. Al producirse el enfrentamiento bélico de la Segunda Guerra Mundial, se marcha a París donde además de continuar con sus actividades de dibujante participa en exposiciones colectivas con Picasso, Grau Sala y Clavé entre otros. Pero no es hasta 1973 cuando se instala definitivamente en Cataluña.

La exposición que ha presentado recientemente en Vic, muestra extensa y completa de todo su quehacer artístico e importantísima desde el punto de vista de documento histórico, recoge litografías originales de 1936 — que el autor pudo recopilar — junto con su obra reciente basada en paisajes mediterráneos; complementada con dibujos al natural y aguafuertes.

El retorno de un positivo artista de admirable personalidad ha de ser celebrado con enorme entusiasmo, Carles Fontseré de nuevo en el protagonismo artístico. (Sala d'Art La Tralla, Vic - Barcelona.) □

INSTITUT D'ESTUDIS VALLENCES

**JORNADES
SOBRE
LA GUERRA CIVIL
(1936-1939)
A CATALUNYA**

Del 18 al 27 de JUNY de 1982

ANTIC HOSPITAL DE SANT ROC

«ELS CARTELLISTES CATALANS DEL 36»

Conferència a càrrec d'en **CARLES FONTSERÈ I CARRIÓ**

Divendres, 18 de juny a dos quarts de nou del vespre,
a la **Sala d'Actes** de l'Institut d'Estudis Vallencs

Carles Fontserè i Carrió neix a Barcelona el 1916. En esclatar la Guerra Civil Espanyola comptava, doncs, vint anys d'edat. Pintà el primer cartell de la revolució i fou un dels joves artistes catalans del Sindicat de Dibuijants Professionals que més es destacà en l'esclat cartellista que provocà la victòria popular. Fontserè pintà més per esperit revolucionari que sota les ordres de partit o sindicat. Així, obres seves apareixen encapçalades per distintes sigles socio-polítiques del moment. Exiliat a França a la fi de la guerra, com a soldat de l'Exèrcit de la República, conegué els camps de concentració, residint posteriorment a París i a Nova York. Ha editat llibres per a bibliòfils amb aiguaforts i litografies originals, i dissenyat decorats i vestits per a diverses obres de teatre com, entre altres, per a la primera representació de «La Maison de Bernarda» de F. García Lorca a París l'any 1946, també produí una revista parisenca de gran espectacle a Ciutat de Mèxic. Endemés de la pintura de cavallet i el disseny de cartells, que a l'estranger varen configurar la imatge heròica de la Revolució Espanyola, contemplada aleshores amb gran esperança per tot el proletariat internacional, també ha practicat la fotografia, ha dibuixat «comics» i ha estat director artístic d'una revista mensual a Nova York. L'any 1973 retornà a Catalunya, instal·lant-se a Porqueres, sota la tutelar aleuada del Mont i del Canigó, prop de l'estany de Banyoles.

Font: G.E.C. i «Dos cartells catalans de la Guerra Civil Espanyola de 1936 reeditats en litografia original».

PROGRAMACIÓ JUNY 1982

Del 18 al 27 de juny.

**JORNADAS SOBRE LA GUERRA CIVIL (1936-1939)
A CATALUNYA.**

Sala de Sant Roc; Sales I i II

EXPOSICIÓ DOCUMENTAL SOBRE LA GUERRA CIVIL

Cedida pel Centre de Documentació Històrico-Social. Ateneu Enciclopèdic Popular i per l'Arxiu Mercadé.

Inauguració dia 18 de juny a les 8 h. del vespre.

Sala d'Actes:

«ELS CARTELLISTES CATALANS DEL 36»

Conferència a càrrec d'en **CARLES FONTSERÈ I CARRIÓ**

A dos quarts de nou del vespre

Dia 19 de juny. *Sala d'Actes:*

«L'ESGLÉSIA CATALANA DURANT LA GUERRA CIVIL»

Conferència a càrrec d'en **JOSEP MASSOT I MUNTANER**

Presentació del volum XII de la Biblioteca d'Estudis Vallecnics:

**«VALLS: LA GUERRA CIVIL. (QUAN NO HI HAVIA PAU
NI TREVA) 1926-1929» d'en FERRAN CASAS-MERCADÉ**

**Diumenge, 5 de juny
de 1982**

PUNT
LLEGI

ART
CRÍTICA

TOT DIARI

Itineraris visuals de Carles Fontserè

Carles Fontserè (Barcelona 1916) està indofectiblement unit a la producció cartellística de la Guerra Civil 1936-39, i això no és més que la constatació de fets com els següents: autor del primer cartell de la revolució, que s'afixà per tots els carrers de Barcelona; membre del Sindicat de Dibuixants Professionals, fou un dels autors, que més es detacà en el disseny, de cartells; autor, finalment, del monumental llibre *Carteles de la República i de la Guerra Civil*, i re-editor, finalment, de dos cartells revolucionaris en litografia original (1981).

Però a més a més, Carles Fontserè, paral·lelament a la seva considerable i vitalista peripècia humana — exili, camp de concentració, bohèmia parisenca, estades a Nova York i Mèxic, retorn i instal·lació prop de Banyoles —, ha fet diverses i sempre apassionades incursions cap als més diversos itineraris visuals. L'encert d'aquesta exposició de la galeria La Tralla, justament és d'englobar tot aquest aspecte multidisciplinari tot fornint-nos un panorama prou complet — a través de fotografies, documents originals i material divers — de la producció visual del cartellista. Cartellista, però també pintor muralista i decorador (decoració del Casino de Canet de Rosselló, 1939 i, posteriorment, de botigues i establiments), autor de còmics, escenògraf — fou particularment important la seva participació a Mèxic amb «Cantinflas», en una revista musical de gran espectacle —, litògraf, fotògraf amb sèries sobre Mèxic i Nova York, compostes per milers de fotografies. A més a més, ha exercit de periodista i ha produït la gran exposició dedicada

a l'escultor catalano-americà Josep de Creff.

Carles Fontserè és també pintor. Si a l'exili l'enyorança del Mediterrani li féu produir una sèrie de «cases blanques vora al mar», d'una dicció serena i tectònica, amb cromatismes lluminosos i presència generosa de les matèries, aquí, pel contrari, ha donat un tombant ben diferent a la seva producció. Parlem d'una sèrie de 10 telos, que s'exhibeixen per primer cop i que tenen com a leit motiv cromatologies religioses de principis de segle, centrades en el tema iconogràfic del Sagrat Cor. En aquest cas, potser, és el record americà i el coneixement directe dels medis de masses i de l'estètica pop allò que preval en el tractament distanciat, a voltes irònic, a voltes crític, que ha donat a aquestes teles. Hi juga amb les ampliacions, la selecció de fragments, els jocs de color, l'encolatge — Sagrat Cor amb icona fotogràfica, un diàleg constant amb les característiques tècniques de la tècnica cromolitogràfica original, a través d'una al·lusió a les trames i el color. (Vic, galeria La Tralla)

De Carles Fontserè destaquen els cartells que dissenyà durant la Guerra Civil

Jaume Fàbrega

ART CRÍTICA

Itineraris visuals de Carles Fontserè

Carlos Fontserè (Barcelona 1916) està indolentment unit a la producció cartellística de la Guerra Civil 1936-39, i això no és més que la constatació de fets com els següents: autor del primer cartell de la revolució, que s'afixà per tots els carrers de Barcelona; membre del Sindicat de Dibuixants Professionals, fou un dels autors que més es destacà en el disseny de cartells; autor, finalment, del monumental llibre *Carteles de la República I de la Guerra Civil*, i re-editor, finalment, de dos cartells revolucionaris en litografia original (1981).

Però a més a més, Carles Fontserè, paral·lelament a la seva considerable i vitalista peripècia humana —exili, camp de concentració, bohèmia parisenca, estades a Nova York i Mèxic, retorn i instal·lació prop de Banyoles—, ha fet diverses i sempre apassionades incursions cap als més diversos itineraris visuals. L'encert d'aquesta exposició de la galeria La Tralla, justament és d'englobar tot aquest aspecte multidisciplinari tot fornint-nos un panorama prou complet —a través de fotografies, documents originals i material divers— de la producció visual del cartellista. Cartellista, però també pintor muralista i decorador (decoració del Casino de Canet de Rosselló, 1939 i, posteriorment, de botigues i establiments), autor de còmics, escenògraf —fou particularment important la seva participació a Mèxic, amb «Cantinflas», en una revista musical de gran espectacle—, litògraf, fotògraf

amb sèries sobre Mèxic i Nova York, compostes per milers de fotografies. A més a més, ha exercit de periodista i ha produït la gran exposició dedicada

a l'escultor catalano-america Josep de Creff.

Carles Fontserè és també pintor. Si a l'exili l'enyorança del Mediterrani li féu produir una sèrie de «cases blanques vora al mar», d'una dicció serena i tectònica, amb cromatisme lluminós i presència generosa de les matèries, aquí, pel contrari, ha donat un tombant ben diferent a la seva producció. Parlem d'una sèrie de 10 teles, que s'exhibeixen per primer cop i que tenen com a leit motiv cromolitografies religioses de principis de segle, centrades en el tema iconogràfic del Sagrat Cor. En aquest cas, potser, és el record americà i el coneixement directe dels medis de masses i de l'estètica pop allò que preval en el tractament distanciat, a voltes irònic, a voltes crític, que ha donat a aquestes teles. Hi juga amb les ampliacions, la selecció de fragments, els jocs de color, l'encolatge —Sagrat Cor amb icona fotogràfica, un diàleg constant amb les característiques tècniques de la tècnica cromolitogràfica original, a través d'una al·lusió a les trames i el color. (Vic, galeria La Tralla)

De Carles Fontserè destaquen els cartells que dissenyà durant la Guerra Civil

Fotógrafos catalanes, en Estocolmo

Durante un mes, en la galería Camera Oscura, de Estocolmo, una de las galerías más importantes fotográficas en los países nórdicos, se ha presentado una exposición que tiene como figuras centrales a algunos de los fotógrafos catalanes más conocidos. Nueve fotógrafos catalanes, entre ellos Joaquín Pla Janini, Agustín Centelles, Carles Fontseré, Joan Fontcuberta, Ferran Freixa, etc., exhiben sus trabajos hasta el 5 de septiembre.

La exposición ha recibido la atención de la prensa sueca, que en las páginas culturales de los más importantes periódicos y revistas han publicado comentarios acerca de ella. El articulista Peder Alton, especialista en temas fotográficos, en el más importante periódico sueco, el liberal «Dagens Nyheter» («Noticias del Día»), comenta la exposición en términos positivos. Destaca la documentación fotográfica realizada por Agustín Centelles sobre la guerra civil, a la que le entrega un valor histórico. Le atrae la fineza de la fotografía de Pla Janini. Sobre los nuevos fotógrafos catalanes, destaca a Fontcuberta, pero en sus obras «faltan la fuerza y la sensibilidad» de los fotógrafos anteriormente nombrados. Le llama también la atención que casi la totalidad de los nuevos fotógrafos catalanes no tengan al ser humano como motivo central en sus trabajos.

Sorpresa para el público

La articulista Ingmarl Eriksson, en el periódico «Stockholms Tidningen» («Diario de Estocolmo»), cita en sus comentarios los trabajos de Pla-Janini, Centelles, Fontseré, Freixa, Lagullo y Viciano como muestra de distintos estilos fotográficos que corresponden a distintos períodos del desarrollo de la fotografía catalana. En la revista cultural 299, se señalan los trabajos de la mayoría de los participantes en la exposición y se habla de las actividades fotográficas en Barcelona, como el evento de la Primavera Fotográfica, celebrada durante los meses de marzo-mayo de este año,

Para el público sueco que, hasta ahora, había ignorado la fotografía catalana y española, la exposición en Camera Oscura ha resultado una grata sorpresa. En Camera Oscura se han presentado los más conocidos fotógrafos mundiales, tales como Paul Strand, Imogen Cunningham, W. Eugene Smith, Brassai, Diane Arbus, Irving Penn, etc.; de manera que, no es un lugar desconocido para el interesado en el arte fotográfico en los países nórdicos. Seguro que la muestra en Camera Oscura traerá nuevas posibilidades de difusión para los fotógrafos catalanes y españoles en esta zona de Europa. — Patricio SALINAS.

LA HIJA DEL CAPITAN

Valle Inclán

GAT

L'HOSPITALET 1982

*es un fiambre, y los
fiambres no resucitan!*

io-
e-
on
do
ar-
rio
si-
m-
án
de

ear
en-
ña
5,
na-
ica
La
del
da-
nto
bu-

lar-
co-
Por
ano
o»,
ier-
pe-
cia
que
la
yo-
a...
nto
gos
a la
; fi-
om-
ijos
nás
que
un
ián-
aba
de
a de
ndo
[su
»; y
ela-
óvil

alle-
ver-
rác-
hi-
ude
13,
rpo
men
ción
em-
arta-
s, es

2NioNio

TVÅHUNDRANITTIONIO NR 4/1982. PRIS: 12:35 KR INKL MOMS

DET KRIMINELLA FLYGVAPNET

Camera Obscura Volym 3-4

Förord

BIOGRAFER, ARTIKLAR N. N.
SE SID. 2-10.

Nio norska fotografer

SE BILD PÅ SID. 11-20.

Peter Josephson

SE BILD PÅ SID. 21.

Stig Lindbom

SE BILD PÅ SID. 22-23.

Nio spanska fotografer

SE BILD PÅ SID. 24-32.

Stig Albanson

SE BILD PÅ SID. 33-34.

Marek Gerstmann

SE BILD PÅ SID. 35-36.

Shoji Ueda

SE BILD PÅ SID. 37-41.

Sandi Fellman

SE BILD PÅ SID. 42-45.

Marco Plüss

SE BILD PÅ SID. 46.

Ulf Rollof

SE BILD PÅ SID. 47.

Den Katalanska Fotografien

Dess fördelaktiga geografiska läge vid Medelhavet och dess tidiga ekonomiska utveckling har medfört att Katalonien jämfört med övriga Spanien blivit en föregångare på det ekonomiska, politiska och kulturella området.

Samtidigt med den ekonomiska och politiska kris som Spanien upplevde efter 1898, då landet förlorade sina sista kolonier, utvecklades i Katalonien en ny kulturell rörelse kallad "neuentisme". Den växte fram i kölvattnet av den återuppväckta nationalismen och skulle från 1910 fram till slutet på 30-talet komma att få stort inflytande på det kulturella-intellektuella livet i Katalonien.

Under denna period genomlevde provinsen ett stort kulturellt uppsving och många idag kända katalanska konstnärer hade sitt genombrott just under dessa år. Inom arkitekturen utmärker modernisterna Gaudi och Montaner; inom musiken Masals, målare som Dali och Miró "upptäcktes", författarna D'ors och Carner uppmärksammades och inom den nya, fotografiska konsten kom bl.a. la Janini att inta en framträdande plats.

Grundandet av de Katalanska Fotografernas förening och utgivningen av ett antal fototidskrifter, stimulerade på ett betydande sätt utvecklingen på det fotografiska området. Därav följde ex Man Rays besök i Barcelona 1935. Under andra republiken (1930-1939), och speciellt då under inbördeskriget som utspelades mellan 1936 och 1939, gjorde sig flera pressfotografer gällande, bland dem Agustin Centelles som utfört en överlägsen dokumentation över krigets fasor. Carles Fontseres gjorde sig, under samma period, känd som skapare av politiska affischer.

Under större delen av Francotiden framträdde inga "nya" katalanska konstnärer på den kulturella scenen. Först i slutet av 60-talet och i början av 70-talet uppenbarade sig en rad aktiver inom poesi och teater, genom vilka man började kräva hänsyn till de medborgerliga rättigheterna. Fotografien "återuppväcktes" i mitten av 70-talet då den nya generationen fotografer började ta avstånd från det gamla för att i stället utveckla en modern stil med påverkan från USA och Frankrike. Utmärkande för dessa nya unga fotografer är deras brinnande iver att leta sig fram till en egen personlig stil, vilket de lyckats genomdramatiskt bra med. Flera av dem finns representerade i denna utställning.

I Barcelona finns idag flera gallerier som ständigt ställer ut verk av världsberömda fotografer. Under april-maj i år arrangerades en stor otofestival med titeln "Fotografiska Våren" i vilken över 80 fotografer från hela världen medverkade.

PATRICIO SALINAS
STOCKHOLM 82-08-07

Agustin Centelles

FÖDD I VALENCIA 1909

Fotograf som först efter Francos död kunnat sprida sina tusentals bilder från det spanska inbördeskriget. Under 32 år höll han sina negativ gömda i en källare i Frankrike, dit han tagit sin tillflykt efter republikens fall 1939. Flera år senare återvände han till Spanien men nekades där att arbeta som pressfotograf, det yrke han ägnat sig åt under 30-talet. Istället startade han en liten ateljé där han arbetade som en helt okänd industri-fotograf. 1976 kunde han hämta "hem" sina negativ och flera generationer spanjorer har genom hans bilder fått möjligheten att uppleva den blodiga period i landets historia som Franco-diktaturen försökte få det spanska folket att glömma.

SE BILD PÅ SID. 24

Manuel Serra

FÖDD I BARCELONA 1949

Studerade formgivning fram till 1969 i Barcelona. 1976-1979 utbildade han sig vid fotokolan i Nottingham (England) och påverkades där av sina lärare Paul Hill och Thomas Cooper. Sedan 1981 undervisar han fotografi vid konstfackskolan på Barcelonas Universitet. Han har deltagit i ett flertal grupputställningar såväl i Barcelona som i England. Hans bilder karakteriseras av människor i rörelse och han använder sig av en liten blixt för att frysa rörelsen. Det viktigaste för Serra är motivets äkthet och inte den tekniska perfektionen.

SE BILD PÅ SID. 25

Joaquin Pla Janini

LEVDE I KATALONIEN 1879-1970

Är utan tvekan den katalanska fotografins förgrundsfigur. Han härstammade från en överklassfamilj och började redan vid tidig ålder ägna sig åt fotografi, parallellt med sina medicinstudier. Han anses vara en av fotografins mest utmärkande representanter för "noucentisme". Av de fotografiska tekniker han använde märks pigmenttryck, bromoljeprocessen och bromoljeövertryck vilka han lärde sig behärska till perfektion. Hans ständigt återkommande motiv är människor, byggnader och framför allt lantmiljöer (Pyrenéerna), där han skildrar lantarbetarnas enkla liv, och man märker snart att hans bilder genomsyras av en romantisk naturuppfattning. Han var en av initiativtagarna till de Katalanska Fotografernas Förening 1923, vilken kom att spela en avgörande roll för fotografins utveckling i Katalonien. Pla Janinis bilder har efter många år i glömska kommit att få en framträdande plats inom den katalanska kulturen, vid sidan av stora konstnärer som Joan Miró och Salvador Dali.

SE BILD PÅ SID. 26

Carles Fontseres

FÖDD I BARCELONA 1916

Arbetade under 30-talet med litografi, måleri och politiska affischer. Under republiken och under inbördeskriget var han, tillsammans med José Renau, den mest framträdande affischmålaren i Spanien. Efter republikens fall tvingades han tillsammans med andra konstnärer, intellektuella, politiker etc, fly till Frankrike. Han bodde i Paris och återgick där till att måla. Senare åkte han till New York där han kom att stanna i 20 år. Han arbetade under dessa år som freelance fotograf för olika tidningar och reste i sitt arbete mycket i Europa och Latinamerika. Hans bilder är en dokumentation av de städer han besökte under 50 och 60-talen. För Fontseres är det sociala innehållet i bilden det viktigaste. Det tekniska och det estetiska får spela en underordnad roll.

1973 återvände han till Katalonien och bosatte sig i Porqueres, en liten by i de Katalanska Pyrenéerna.

SE BILD PÅ SID. 27

Carles Fontseré. Foto: Patricio Salinas.

Barcelona; de stora mästarna **Dalí, Miró** och **Tapies** hör ju hemma här, och även **Picasso** tillbringade en del av sin ungdom i staden. Fotografen har alltid haft en underordnad ställning och svårigheterna att bli betraktad som konst är här större än i de flesta andra västeuropeiska länder.

Barcelona omtalas, trots sin kulturella tradition, väldigt sällan som ett av Europas stora kulturcentra. Hela provinsen intar en särställning jämfört med övriga Spanien. Dess fördelaktiga läge vid Medelhavskusten och dess tidiga ekonomiska utveckling har medfört att Katalonien blivit en föregångare inom handel och kultur. I Gaudiparken möter jag två svenska turister. De är mycket imponerade av Gaudis magnifika arkitektur och säger: Det är otroligt, att de flesta av oss skandinaver, som semestrar på Costa Brava, aldrig sätter sin fot i Barcelona.

Konsten att tjäna livet...

På väg mot Porqueres, en liten by vid foten av Pyrenéerna, alldeles nära den franska gränsen, ser jag genom tågfenstren affischer som annonserar premiären av **Peter Weiss** "Marat Sade", på katalanska och av filmen "La plaza del diamante" efter den katalanska författaren **Mercé Rodoreras** bok med samma namn. Det är två kulturevenemang som ägnas mycket uppmärksamhet i den katalanska pressen.

I Porqueres träffar jag **Carles Fontseré**, en man i 60-årsåldern med stort yvigt skägg. Hans vitalitet och personliga utstrålning är imponerande. I sin gamla Fiat 128 tar han mig med till sitt hus, en bit upp i bergen, nära sjön Banyoles. Fontserés hustru Terry väntar oss och har redan välkomstdrinken färdig.

Fontseré berättar om sitt liv i exil. Fem år i Paris och tjugo i New York har satt sin prägel på hans konstnärliga utveckling. Fontseré och valencianaren **José Renau** var under republiken och inbördeskriget de mest framträdande skaparna av politiska affischer. Fontseré ägnade sig under tiden även åt måleri, medan det blev långt senare, under åren i exil, som hans intresse för fotografi skulle komma att väckas. Han har sedan många år tillbaka arbetat som freelancefotograf åt ett flertal nordamerikanska dags- och veckotidningar. Han reser ofta i Europa och Latinamerika där han söker sina motiv.

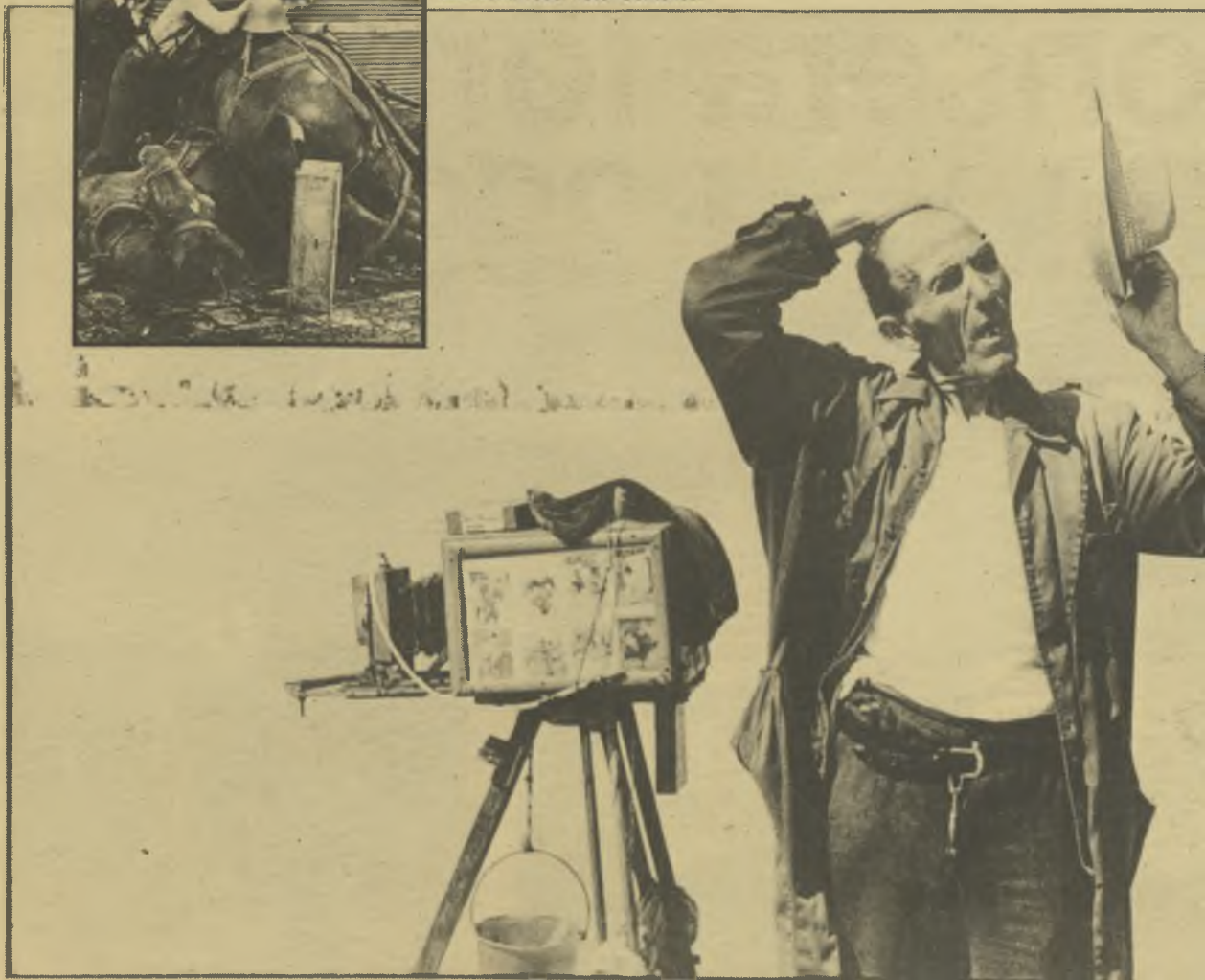
Åter Barcelona, med tåget från Costa Brava. Klockan är tio på kvällen och det har börjat regna, en typisk vårväll i Katalonien.

Medan jag letar mig fram till en ledig plats på tåget kan jag inte låta bli att tänka på en latinamerikansk sång som fastnat i mitt minne: "Jag älskar små byar av gammalt ursprung. Med folk som sträcker ut handen och som hälsar solen, ett folk som kan konsten att tjäna livet och att tjäna döden. Där ska jag bo, med människor som sår ett frö och som tänder kärlekens glöd".

Patricio Salinas
Översättning: Yvonne Blank

Barcelona 1936. Foto: Centelles.

Barcelona 1936. Foto: Centelles.

Foto: Casals.

I "Den fotografiska våren", den stora fotofestivalen i våras i Barcelona medverkade över åttio fotografer. Däribland den katalanska fotografins förgrundsfigur Joaquin Pla Janini, som dog 1970, Agustín Centelles med sina skakande bilder från inbördeskriget och Carles Fontserè, en annan veteran, som under 30-talet var en av de främsta skaparna av politiska affischer i Spanien.

Merparten av de unga katalanska fotograferna skyr mer eller mindre den fotografiska hettan för en mer estetisk bildvärld. Patricio Salinas har träffat fotograferna på fotofestivalen.

Fotografisk vår i Barcelona

LA VITRINA

Adiós a De Creeft: escultor pasional y catalán universal

José Martí Gómez

En Nueva York, a los 97 años, ha muerto José de Creeft. Un siglo de historia apasionada y convulsa muere con este hombre que contrajo la silicosis a fuerza de golpear continuamente las piedras para elevarlas a la categoría de arte a través de sus esculturas.

José de Creeft nació en Guadalajara, hijo de padres catalanes que pasaron su vida consumidos en la lucha romántica de la conspiración liberal. Caries Fontseré, el gran cartelista catalán, recordaba ayer a EL PERIÓDICO que «ya en Barcelona, los padres de José de Creeft conspiraban en la chocolatería que la familia de la madre tenía en el Pla de la Boquería». El padre moriría en la calle del Carmen tras sufrir prisión en Montjuïc, y la familia quedó en la miseria. El pequeño De Creeft ayudaba a la subsistencia modelando figuras de Belén que luego vendía. «Quizá por su origen, De Creeft siempre fue un catalán federal, a la manera del siglo pasado: antimilitarista, anticlerical, anticapitalista y anar-

quista», ha recordado Fontseré. Fue también un hombre delgado, de baja estatura, vivaracho, risueño e infantil, en el sentido más noble de la palabra.

Como tantos otros, dejó este país en el momento de estallar la guerra civil. Dejaba detrás, al instalarse en Nueva York, una infancia amarga, una adolescencia difícil y una juventud en la que Madrid, París, Pollensa y Barcelona fueron lugares de tránsito de un itinerario que estuvo marcado por sus amores:

—Fue un hombre apasionado por las faldas.

—¿Y cuál fue su gran amor?

—El más tormentoso, el que sostuvo con una mujer casada y católica que se negó a divorciarse de su marido pero que tuvo con De Creeft tres hijos.

—¿Y su paisaje soñado?

—Pollensa. Allí pasó los mejores años de su vida y allí soñó siempre en volver. Se interpuso la guerra civil primero y el franquismo después. Cuando ya pudo regresar, tenía muchos, demasiados años.

De Creeft, hace dos años, con sus alumnos neoyorkinos del Art Students League

Según Fontseré, De Creeft se quejaba de que su marchante especulaba excesivamente con su obra. «Las pone muy caras», decía. Ultimamente, ni muy caras: eran pocas las obras de De Creeft en el mercado de las subastas o de las galerías, presumiblemente a la espera de que la muerte del artista revitalizara todavía más los precios de sus piezas, de las que en España sólo hay cuatro: una, propiedad de Joan Cendrós; otra, donada por el propio artista a la Fundación Miró; una tercera, en poder de Carles Fontseré, y una última, donada por De Creeft al Ayuntamiento de

Guadalajara cuando éste le nombró hijo adoptivo de la ciudad, el año 1977.

Antes, en el 73, a Fontseré unos ladrones que entraron en su apartamento neoyorkino le robaron una serie de cassettes que contenían una larga conversación con el escultor. «Se creyeron que vaya usted a saber qué joya se llevaban y maldecirían todo lo maldecible al escuchar una larga conversación sobre escultura y sobre Catalunya».

Una Catalunya que este hombre, para el que se prepara en Washington una antología el próximo mes de marzo, llevaba románticamente en su corazón:

—En un programa sobre su vida y su obra realizado por una cadena de televisión norteamericana, De Creeft, en un momento dado, se ponía a cantar *Els Segadors*...

—¿Había vuelto a Catalunya después de la guerra?

—Sólo una vez y de incógnito.

Ahora, este catalán universal ha sido póstumamente elogiado en las páginas de *The New York Times*, mientras aquí sólo ha quedado el recuerdo fugitivo de una exposición en la Miró. No es mucho. En el Central Park neoyorkino les queda su *Alicia en el País de las Maravillas*.

d'Esquadra Veciana. I en el capítol de coses més nostrades els castellans, la calçotada els homes llaurers. La referència al món cultural valencià, a la pràctica valenciana... foren temes que el pregonar esmentava amb un enfilall de contingut preocupat, sobretot, d'enaltir Valis. Aconseguí un discurs breu, àgil i galant per a la festa que s'encetava.

CULTURA 7/82

JORNADES SOBRE LA GUERRA CIVIL (1936-1939) A CATALUNYA

La coordinació i l'organització d'aquestes jornades sobre la guerra civil a Catalunya, a càrrec de l'IEV, van preveure'n l'oportunitat, circumscrita al voltant d'una causa prioritària per als valencians. I tal és la publicació del volum XII de la col·lecció d'Estudis Valencians, el llibre de Ferran Casas Mercadé, *Valls: la guerra civil. Quan no hi havia pau ni treva. 1936-1939*.

En el decurs de cinc conferències, que van tenir lloc durant la segona quinzena del mes de juny: *Els cartellistes catalans del 36* (Carles Fontseré i Carbó); *L'església catalana durant la guerra civil* (Jolana Massot i Muntaner); *Del front popular a la guerra civil* (M. Antònia Ferré i Bosch); *La societat catalana durant la guerra civil* (Manuel Cruells i Pifarré); *La guerra del 1936-39 a Catalunya, una reflexió feta avui* (Josep Benet i Morell), en el decurs d'aquestes conferències, dèiem, hom va poder sintetitzar un seguit de consideracions que inciten a l'anàlisi renovada i enriquida, com cada vegada que aquesta temàtica esdevé centre de debat, en la compaginació d'unes pautes sistèmiques, nuosament estructurades que, de mica en mica, es complauen de l'airejament de noves perspectives. I només cal proposar-nos-ho per veure que la guerra civil a Catalunya no és encara, ni de mol, un capítol clos i farcit d'estudis fins al límit de la sacietat, sinó que permet encara, i demana, de ser demunt la taula, que es discuteixi, que hom arribi a conclusions conseqüents. Tot, amb una mena d'insinuació constant del desconeixement que predomina arreu i en general, sovint per mor de les poques alternatives que el règim del dictador permetia cara a la revisió de les causes i cara a oferir-ne una panoràmica acceptable i convincent, dins d'un marc que havia d'exigir tothora, i prioritàriament, la llibertat. Per tot això, som encara, doncs, a la guerra civil en punt, almenys en condició d'anàlisi, maldament ens requi, perquè ja n'haurem d'aver-sar-nos d'aquest estat d'espasme.

En aquest sentit, es manifestaven tres dels conferenciantes en llurs dissertacions. Josep Massot, per exemple, tot just començar la seva exposició deia: "Parlar de la guerra civil resulta sempre difícil, perquè per molt que un s'hi esforci, no se'n pot parlar com d'una realitat llunyana sense cap interès immediat. Malgrat els quaranta i tants anys que han passat d'ençà que va començar, ha influït d'una manera decisiva en els qui la van viure, d'una forma o d'una altra, i en els qui hem anat naixent després a l'estat espanyol. La ignorància sobre aquesta matèria és, sovint, tan greu, que fins i tot militants compromesos en la lluita política i en el moviment obrer viuen encara, en part, sotmesos als clixés de la propaganda franquista". De la seva banda, Manuel Cruells, hi coincidí en dir: "Estem ja lluny de la guerra civil, però, animicament, hi estem encara a tocar. I tot ho sentim encara com a imminent i immediat. Això s'ha produït pel fet que les conseqüències de la guerra civil han estat, durant anys, a mans dels qui foren vencedors i han tingut silenci tot tipus d'estudi seriós i formal. Situació que ha facilitat també una mena de monopoli triomfalista, una cosa ben curiosa, entre els qui foren vençuts. Entre els uns i els altres encara és difícil parlar d'aquells temps passats amb sinceritat i amb un intent formal d'anàlisi teòrica i objectiva, que és l'única manera de treure'n conseqüències formals, útils, de tot aquell període." I també s'hi referia Josep Benet: "Ara que estem a punt de complir els cinquanta anys que va començar la guerra civil ja és hora que correm a examinar aquell gran teatre, aquells fets que van tan tremendament en contra del nostre poble, com realment històrics, com tòria d'ahir que encara condicioni la nostra d'avui, no deixen de ser-nos d'ahir (...). Mentre dictadura, resultava que s'escriví sobre per part dels uns i dels altres, en un tal

(1939) a Catalunya. A les fotografies hi veiem el senyor Joaquim Torres (ex-president de l'Institut Josep Massot i Muntaner, i el senyor Pere Altés (director de CULTURA i ponent de la Comissió brenciant Manuel Cruells i Pifarré, que dissertà a la quarta jornada. (Fotos A.A.M.).

ment de la per tal de re- mb més exac- d'Espanya a tema que dels estudis sense els e de conè- iella guerra, les conse- nir. (...) En eriosos so- als de la s a Cata- altra cosa, es d'histò- rra a Es- bra d'au- que els a Cata- a manera oltes ve- pràctica- qüestió, guerra tant pel nt per la va te- preci- lt par- Cata- sforc.

comencen a fer estudis seriosos. Tant és així que un grup d'estudiosos anglesos, segons m'han informat, i potser són els anglesos els qui han escrit més sobre aquest tema, han arribat a la conclusió que havien de revisar tot el que han escrit fins ara. I el primer que constaten és que no han començat res de la situació catalana durant la guerra civil. Per això, a penes si n'han parlat, no obstant que és tan important des d'una perspectiva sociopolítica. I quan ho han fet no han aprofundit el tema." Potser cal fer avinent que M. Antònia Ferré discrepà d'aquesta premissa, en el sentit que ella mateixa, i de bon començament, advertí que en preparar el tema que li pertocava d'explicar, referent als antecedents de la guerra civil, donat el cas que es referí a la formació del Front Popular, a la victòria del Front Popular i a l'esdeveniment de la guerra civil i que també féu una panoràmica greu del que succeix aleshores a la zona republicana, li havia estat impossible de considerar Catalunya aïllada-

valor que comporten tots aquests factors si hom pretén d'aconseguir una veritat i una competència indiscutible en l'argumentació dels fets de la guerra civil a casa nostra.

Bé que podríem concepatu desahadament els nuclis d'assaig de cadascuna de les conferències. Però això suposaria repetir les paraules dels conferenciantes amb no tant d'acert i, de més a més, amb l'agravant que hi condiciona la sintaxi. Tanmateix volem recollir, només a títol d'exemple, un punt d'interès, el qual no resumeixen, ni de bon tros, el contingut de les conferències, però sí que el particularitza, i en volem deixar constància, ni que hagi de ser tan breument:

"La iconografia revolucionària dels cartells, que amb promptitud extraordinària van omplir les parets d'aquella Barcelona agitada, aparegué als ulls de tothom, tant dels burgesos esporuguits com dels lluitadors revolucionaris, com a signe inequívoc d'una majoritària voluntat popular de lluita anti-feixista. Així, aquests primers cartells van ésser, en certa manera el certificat multicolor de la revolució a Catalunya. (...) Els primers cartells que van sortir van fer ja una mica la impressió que allò no era un avalot passatger, sinó que, al darrera, hi havia tota una voluntat conscient de continuïtat i de lluita." (Carles Fontseré).

Vegem, però, ara, una consideració que fa Manuel Cruells: "La societat catalana es va adaptar a uns signes revolucionaris existents, però no a una revolució determinada, que no s'hi havia produït, i és que, de fet, als primers moments no hi hagué enlloc cap contingut revolucionari. Vàrem viure, al primer moment, una aparença externa de revolució. No hi hagué res que tingués un contingut o un significat de revolució moderna, de revolució del segle XX, ni en els termes que es varen emprar, ni en els ob-

controlada que no respecten res ni ningú. Un dels objectius de la revolució, engendrada involuntàriament pel "pronunciamiento militar" foren les esglésies i els diàrgues, considerats responsables de la revolució. Tot i que els catòlics catalans, llevat d'escasses excepcions, no havien participat o no havien volgut participar en la conspiració contra la República, es varen involucrar en la tragèdia. (...) Els 13 bisbes, els 4.184 sacerdots, els 2.265 religiosos assassinats i les 283 religioses durant la guerra a tot l'estat espanyol donen fe d'aquesta destrucció de l'església i expliquen que els qui no sabien fiar prim atribuïen el títol d'ordes vandàliques a tots els republicans i consideraven salvadors els nacionalistes, sense pensar que els morts en la repressió d'aquests eren molt més nombrosos i fets no d'una manera incontrolada i contra la voluntat de les autoritats, sinó d'una manera organitzada i amb el beneplàcit dels generals revoltats."

EL PERIÒDICO 14-9-82

LA VITRINA

Adiós a De Creeft: escultor pasional y catalán universal

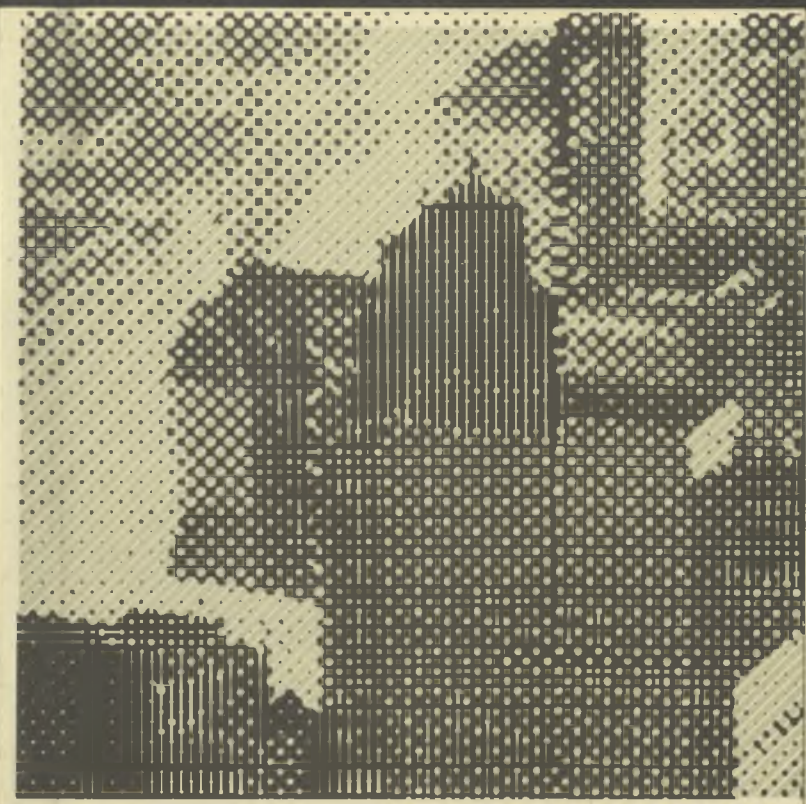
José Martí Gómez

Los Sitios 19-9-82

Próxima muestra fotográfica de Carles Fontseré, sobre Nueva York

El próximo 7 de octubre en el Instituto de Estudios Norteamericanos de Barcelona, y organizado por esta institución y Banca Catalana, se inaugurará una exposición fotográfica titulada «Nova York: vista i viscuda per Carles Fontseré», que será toda una visión personal y artística de aquella ciudad en la que los esposos Fontseré residieron 13 años, en cuatro distintos domicilios, que por su situación y barrios, permiten una visión muy completa de la ciudad de los rascacielos.

La muestra se pasará a Madrid y a distintas localidades catalanas, entre las que esperamos se cuente Girona.

IEI
instituto de estudios norteamericanos

Vía Augusta, 123 Teléfono 209 27 11 Barcelona - 6

EL INSTITUTO DE ESTUDIOS
NORTEAMERICANOS
en colaboración con
BANCA CATALANA

les invita a la inauguración de la
exposición que tendrá lugar a las
20 horas del día 7 de octubre de 1982

Presentación FRANCESC VICENS

IEI
instituto de estudios norteamericanos

Nova York

vista i viscuda

Exposició de fotografies de Carles Fontseré

Ver dorso

Vía Augusta, 123 Teléfono 209 27 11 Barcelona - 6

EL INSTITUTO DE ESTUDIOS
NORTEAMERICANOS
en colaboración con
BANCA CATALANA

les invita a la inauguración de la
exposición que tendrá lugar a las
20 horas del día 7 de octubre de 1982

Presentación FRANCESC VICENS

ien

instituto de estudios norteamericanos

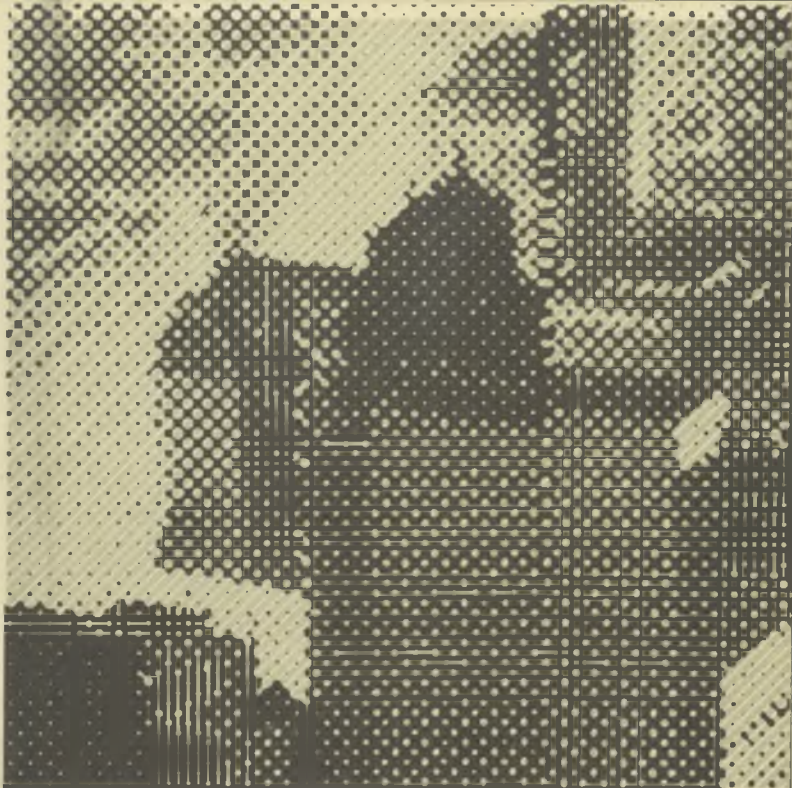
Nova York

vista i viscuda

Exposició de fotografies de Carles Fontserè

Ver dorso

Via Augusta, 123 Teléfono 209 27 11 Barcelona - 6

ICN

instituto de estudios norteamericanos

Vía Augusta, 123 Teléfono 209 27 11 Barcelona - 6

Los Sitios 19-9-82

Próxima muestra fotográfica de Carles Fontseré, sobre Nueva York

El próximo 7 de octubre en el Instituto de Estudios Norteamericanos de Barcelona, y organizado por esta institución y Banca Catalana, se inaugurará una exposición fotográfica titulada «Nova York, vista i viscuda per Carles Fontseré», que será toda una visión personal y artística de aquella ciudad, en la que los esposos Fontseré residieron 13 años, en cuatro distintos domicilios, que por su situación y barrios, permiten una visión muy completa de la ciudad de los rasca-cielos.

La muestra se pasará a Madrid y a distintas localidades catalanas, entre las que esperamos se cuente Girona.

Durant un període que va del 1960 al 1973, fotografies sobre Nova York de Carles Fontserè han estat exposades a: Estudi Ramon Batlles, Sala Aixelà i Agrupació Fotogràfica de Catalunya, de Barcelona; Casino de Comercio, Terrassa; Agrupació Fotogràfica de Girona; Llotja del Tint, Banyoles. Al ensems, ha realitzat fotografia comercial i reportatges per a diverses publicacions periòdiques: Rudder, True, Temas, Hispanic Society of America, Hablemos, Boating, de Nova York; El Correo Catalan, Tele/Estel, de Barcelona; Arte Fotogràfico, Mundo Hispánico, de Madrid; Woche, de Zuric. També, del 1973 al 1975, amb les seves fotografies, ha realitzat reportatges per al programa televisiu de Carles Sentis, Crònica-2, TVE, amb comentaris personals i diàleg en taula rodona de periodistes: *Un taxista en Nueva York, La nueva América, El Nuevo Año Chino en Nueva York, Los negros en Harlem, El hombre y su habitáculo, Mexico insólito, El arte en los Estados Unidos.*

Darrerament, setembre 1982, ha participat en l'exposició *Nou fotògrafs catalans* a Camera Obscura, Estocolm.

MANUEL SERRA ha positivat les fotografies de l'exposició; TERRY BROCH ha coordinat la producció i traduït el text al anglès; REPRODUCCIONS SABATE ha executat les ampliacions murals; PEDRO MACIAS ha tingut cura de la impressió del catàleg; JOAN SOLANA ha fet la revisió del text català; Mª CELIA THOMAS DE VIDAURRETA ha traduït el text al castellà; CARLES FONTSERÈ ha dissenyat l'exposició i el catàleg.

DOLORS AUGUET ha fotocomposat els textos; REPROLIT, de Figueres, ha fet els fotogravats del catàleg; JOAN CERDA ha construït els plafons de l'exposició.

GRAFICOLOR BANYOLES ha imprès el catàleg.
Dipòsit Legal GI 672 © Carles Fontserè 1982

NOVA YORK

NOVA YORK

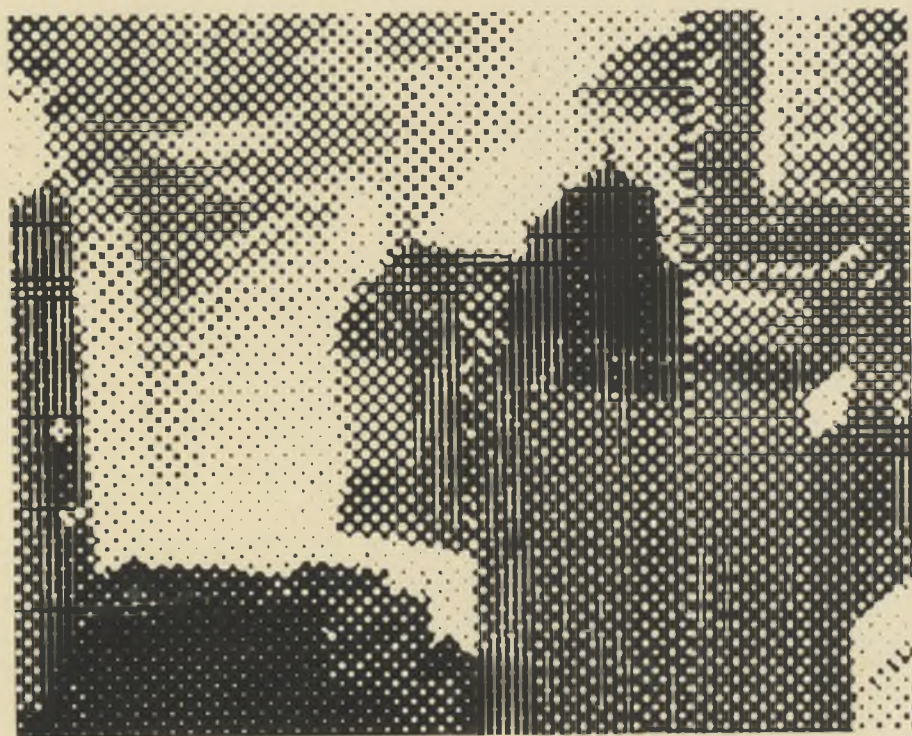

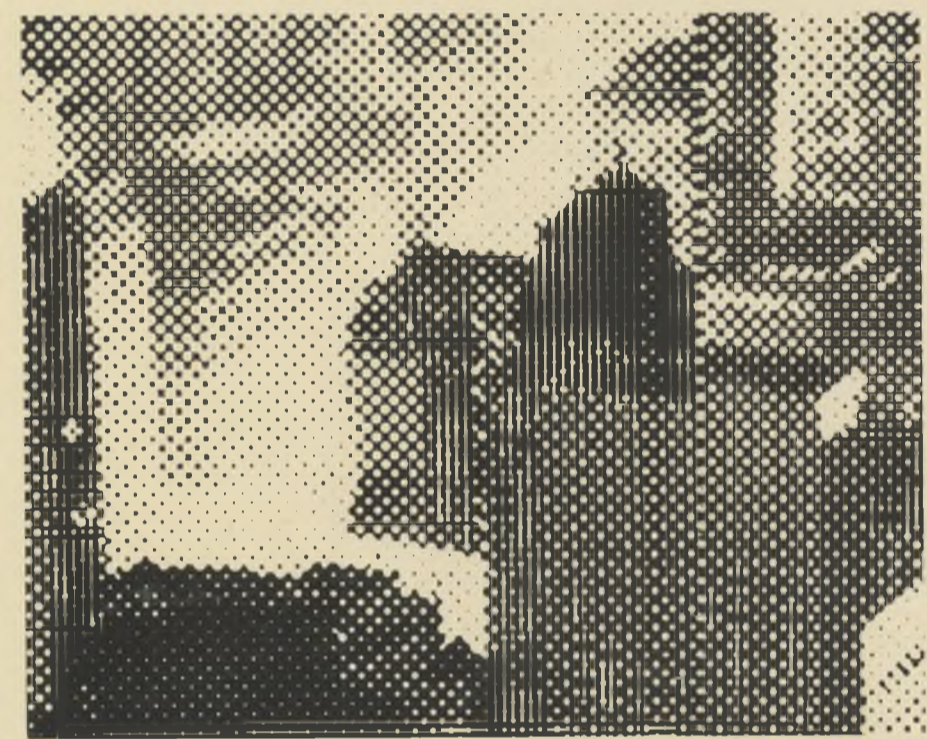

Nova York

vista i viscuda

Nova York

vista i viscuda

Carles Fontserè nasqué a Barcelona el 1916. Començà a dibuixar professionalment als 15 anys i als 20, en esclatar la Guerra Civil Espanyola, es destacà com a cartellista. Exiliat a França al final de la guerra com a soldat de l'Exèrcit de la República, conegué els camps de concentració, i ha residit a París i Nova York. Ha editat i il·lustrat llibres per a bibliòfils amb aiguaforts i litografies, i dissenyat decorats i vestits per a diverses obres de teatre a París, Ciutat Mèxic i Nova York. Endemés de la pintura de cavallet i el disseny de cartells, ha dibuixat «comics» i ha estat director artístic d'una revista mensual a Nova York. També ha practicat la fotografia: en un període d'uns 13 anys, a través els tipus del carrer, ha cobert la geografia humana de diferents ciutats; a més de Nova York, també París, Londres, Roma, Ciutat Mèxic, San Francisco, etc., amb un total de 42 mil fotos. L'any 1973 retornà a Catalunya. Abans però, fa de taxista a Nova York i pinta allí la sèrie de «Cases catalanes vora el mar.»

Carles Fontserè nasqué a Barcelona el 1916. Començà a dibuixar professionalment als 15 anys i als 20, en esclatar la Guerra Civil Espanyola, es destacà com a cartellista. Exiliat a França al final de la guerra com a soldat de l'Exèrcit de la República, conegué els camps de concentració, i ha residit a París i Nova York. Ha editat i il·lustrat llibres per a bibliofils amb aiguaforts i litografies, i dissenyat decorats i vestits per a diverses obres de teatre a París, Ciutat Mèxic i Nova York. Endemés de la pintura de cavallet i el disseny de cartells, ha dibuixat «comics» i ha estat director artístic d'una revista mensual a Nova York. També ha practicat la fotografia: en un període d'uns 13 anys, a través els tipus del carrer, ha cobert la geografia humana de diferents ciutats; a més de Nova York, també París, Londres, Roma, Ciutat Mèxic, San Francisco, etc., amb un total de 42 mil fotos. L'any 1973 retornà a Catalunya. Abans però, fa de taxista a Nova York i pinta allí la sèrie de «Cases catalanes vora el mar.»

Nova York

vista i viscuda

Exposició de fotografies de Carles Fontserè

Institut d'Estudis Nordamericans
Banca Catalana

Barcelona 1982

Nova York

ista i viscuda

posició de fotografies de Carles Fontserè

Institut d'Estudis Nordamericans
Banca Catalana

Barcelona 1982

Presentació

the context of our cultural activity,
idea of offering Barcelona a photographic exhibition on New York City
e that has been maturing at this Institute for years,
hich up to now proved difficult to materialize.
ork is perceived by most foreigners
? little more than a dehumanized Jerusalem of capitalism
iological, financial and commercial Wild West.
of portraying one of the most known and least comprehensible cities in the world
nt light, and the task of showing that amongst its concrete blocks
hose suffering and steaming asphalt strips there is a heart,
ve and individual, that beats and pounds,
emed absolutely impossible.
net Carles Fontserè, it became possible.
aphs are not only excellent in technique and composition,
well a statement imbued with his characteristic compassion,
nces the importance of this exhibition.
that New York has changed since Carles' return to Catalonia
ion is a personal perception of it, it is also true
lly captured the unvarying essence of the «Big Apple.»
rts are as praise-worthy as the photographs:
e history of New York and its people
s!

...ing else that could be said would be made redundant
I simply wish to close by expressing my sincerest gratitude to Carles Fontserè
for acceding to work on this project,
and to Banca Catalana for co-sponsoring
«Nova York - Vista i Viscuda per Carles Fontserè».

John S. Zvereff
Executive Director
Institute of North American Studies

"Nova York, vista i viscuda", una exposición sobre la ciudad de los rascacielos, fraguada en Porqueres

Que en la tranquilidad casi monacal de Porqueres se haya podido fraguar una exposición sobre Nueva York, podría resultar curioso, singular y noticiable, de no conocer a los responsables de esta singular aventura, que se estrena en Barcelona que no en vano corresponde al mismo paralelo que la ciudad de los rascacielos y de tantas cosas más.

Carles Fontseré y Terry Broch, que vivieron en Nueva York, y Terry, nació a la sombra de Manhattan, han hecho posible esta exposición que bajo el título «Nova York vista i viscuda», se presenta en el Instituto de Estudios Norteamericanos (Vía Augusta, 123) de Barcelona, gracias a la colaboración de la Banca Catalana.

En más de una ocasión nos referimos a la personalidad de este matrimonio que fue capaz de dar este salto tan enorme en el espacio y en las vivencias que significa pasar de Nueva York a una masía de Porqueres. Salto que también han dado otros norteamericanos, esparcidos por medio mundo, al-

Carles Fontseré y Terry Broch explican sus vivencias y su ciudad

gunos también entre nosotros y sin que por ello renuncien a su personalidad, a su país. Pero un afán de búsqueda, de reencuentro con sus raíces en el caso de Terry Broch, de su pasado más cercano en la persona de Carles Fontseré les lleva a este moverse inquietos y agudos a la realidad que les rodea.

NUEVA YORK, MAS ALLA DEL MITO

Nuestro recuerdo cinematográfico del encuentro con los Estados Unidos, se podría concretar en la inolvidable cinta «América, América», el recuerdo personal fue sobre los «cayos» de Florida, que contrastan violentamente con el bosque de edifi-

cios gigantescos que acabábamos de sobrevolar y que sólo entrevimos a base de una enorme mancha de luz eléctrica en el crepúsculo de aquel día.

Pero sin duda, Nueva York ha representado para millones de personas que después serían ciudadanos de aquel país, la esperanza y la bienvenida a una tierra de acogida, casi mítica y que también para muchos no tendría otros horizontes que la propia ciudad, leyenda, prueba, violencia, pasión y muchas otras cosas más, pues se trata de un universo singular y apasionante y como reconoce Carles Fontseré, una de las ciudades más difíciles del comprender. Por ello el esfuerzo y el valor de esta exposición que esperamos que venga a Girona, de la mano de ambas instituciones que la han hecho posible.

Pensamos que son numerosos los gerundenses que han estado en Nueva York, pero una ciudad de las características únicas como ésta, precisa de ayudas y de guías tan singulares como Carles Fontseré y Terry Broch que en base al enorme trabajo fotográfico de él, más de cuarenta mil fotografías y el espíritu de auténtica neoyorquina de ella nos pueden ofrecer esta exposición que ya podemos recomendar ahora mismo.

APROXIMACION A UNA CIUDAD

La técnica que se ha empleado por Carles y Terry a la hora de explicarnos Nueva York es simple. Han utilizado la base

de los cuatro domicilios que tuvieron en la ciudad entre los años 1971 y 1973 en que vivieron en ella antes de dar el singular y no menos aventurado salto entre Broome Street en el corazón del Soho, hasta «Can Tista», en Porqueres.

Estos cambios de domicilio que pueden parecerse extraños y poco habituales en nuestro país forman parte de una clara forma de ser y de hacer en los Estados Unidos según pudimos comprobar personalmente. Tal vez los propios orígenes de aquella ciudadanía desarraigada de Europa o de otras partes del mundo así como el espíritu pionero de las precedentes generaciones les lleve a no plantearse excesivos problemas en cada traslado.

Asistimos, sucesivamente, a las visiones de Nueva York desde Manhattan, un barrio en una época, el principio de los cincuenta, caracterizado por su elegancia y su espíritu europeo en el sentido más exclusivista y cultivado a que pueden llegar los norteamericanos en cuanto se especializan en temas europeos. Desde el observatorio de la calle 52, los Fontseré nos explican aspectos tan imprescindibles de Nueva York como su puerto, los conceptos religiosos de la ciudad con una mínima presencia protestante y la primera parroquia católica, legado de los Reyes de España o una peculiar fotografía literaria de Wall Street y el gran «boom» de la construcción de los altísimos edificios neoyorquinos.

El segundo paso corresponde a la avenida del East End, a la vera del Central Park, y las visiones culturales de los grandes museos, sin olvidar aspectos anecdóticos, como pueden ser los singulares predicadores callejeros, una herencia británica clarísima y ante los que los neoyorquinos suelen pasar con la más absoluta indiferencia.

La tercera estación en este

Actualmente en Barcelona, es de esperar que venga a Girona, próximamente

recorrido por Nueva York, paso por la calle 46, junto a un mítico y desangelado punto, Times Square, que fue meca de espectáculos y teatros, hoy dominado por otra clase de ciudad, de bajos fondos y escenas populacheras en pantallas y escenarios en franca retirada. Este capítulo nos acerca a aspectos más humanos de personas y playas que confieren un carácter casi cordial a una ciudad que amenaza con oprimirnos en su frialdad multitudinaria en la que debe ser tremendamente fácil sentirse solo. Tampoco falta un paseo por Harlem, imagen mundial de los ghettos para negros pero que Carles Fontseré nos presenta en unas imágenes muy reales. Y se cierra este capítulo, posiblemente el más denso de esta exposición, con El Barrio, es decir, la zona donde residen los hispanos con su propio mundo que difícilmente es trasposable a no ser que se tenga el espíritu de Carles y Terry Fontseré. Es una imagen neoyorquina mitificada por «West Side History», pero que

presenta otras caras que las fotografías y las explicaciones de Fontseré-Broch nos aclaran perfectamente.

El último paseo por la ciudad se realiza desde Broome Street en este SoHo hoy idealizado por artistas acomodados y que han contribuido a cambiar el aire de un barrio que podía haber conservado un encanto que nuestra pareja alcanzó a gozar en todas sus dimensiones. Junto a estos aspectos también cambiantes, como suele suceder en una ciudad de las dimensiones de Nueva York, están otros aspectos no menos singulares, como «La pequeña Italia», en que se cruzan los sentimientos del origen mediterráneo, con este nacionalismo feroz de todos los inmigrantes a los EE. UU. Y se cierra la muestra y su excelente catálogo, en realidad un libro único sobre Nueva York, con el Chinatown, es decir, el más importante barrio chino de la costa Este. Evidentemente el concepto de «barrio chino» se corresponde con la realidad humana que lo conforma y que es una de las comunidades más interesantes y perfectas de aquella gran ciudad.

Nada de todo esto escapó a la aguda retina y al buen hacer de observador y de fotógrafo de Carles Fontseré, de la mano de una guía experta y firme, que fue Terry. Y para completar el tema, Carles se hizo taxista en aquella inmensa ciudad, lo que le permitió profundizar y enriquecerse en experiencia de un mundo único e irrepetible cual es la ciudad de Nueva York.

Pensamos que la muestra forjada cuidadosamente en «Can Tista» es más, mucho más que una exposición de fotografías, algo que estaría al alcance de muchos. Carles y Terry Fontseré, pensamos, que nos explican una parte muy importante de su vida, casi de sus almas, por ello la muestra es depositaria de ambas cosas.

J. Víctor GAY

EL PAIS SEMANAL/2

Año III. Número 159

Domingo 10 de octubre de 1982

pistas

EL PAIS SEMANAL/2

Año III. Número 159

Domingo 10 de octubre de 1982

pistas

FOTOGRAFIA

El mítico cartelista Carles Fontserè, expone en Barcelona una muestra de 170 fotografías, correspondientes a cuatro períodos de la estancia del artista en Nueva York (1951-56; 1957-60; 1961-66 y 1966-73), marcados por los cuatro domicilios en los

que residió con su esposa. Residencias opuestas y a la vez representativas de diferentes formas de vida: sueño americano (Midtown East), realización social (Upper East Side), revisión de valores (Times Square) y libertad (Soho). La muestra empezó el pasado 7 de octubre y estará expuesta en la galería del Instituto de Estudios Norteamericanos (Vía Augusta, 123. Barcelona).

Lladoscope

**Fontseré y
Nueva York**

Un gran pintor e ilustrado catalán, Carles Fontseré, ha vivido muchos años en Nueva York, a lo largo de un exilio que inició —por cierto conmigo, el mismo día y en el mismo sitio— en febrero de 1939. Fontseré ha hecho de todo: desde pintura de cabellete a diseño de carteles, pasando por los «cómic», y la fotografía, con más de 42.000 temas distintos. Los relativos a su «Nova York», vista y viscuda», los presentó ayer en el «Instituto de Estudios Norteamericanos» de Barcelona, presentado por Francesc Vicens.

Josep M. Lladó**RADIO NACIONAL 18/10/82 1:30 h.****"La Hora Punta"****C. Fontserè entrevistat per Maximo Fernandez****Tema: Exposició de fotografies****"Nova York vista i viscuda"**

EL DIA POR DELANTE

Una exposición

«New York, vista i viscuda», de Fontseré

En el Instituto de Estudios Norteamericanos, en la Vía Augusta, se puede ver la muestra fotográfica *New York, vista i viscuda*, de **Carlos Fontseré**. Fontseré que vivió 22 años en Nueva York, donde hizo de taxista muestra su obra fotográfica, que califica como cuatro maneras de ver la ciudad y cuatro formas de vida dispares. **Fontseré**, además, ha sido cartelista, ilustrador y ha realizado 42.000 fotos.

Un artículo

«Industrials i polítics al Barça», en «L'Avenç»

La revista *L'Avenç* de este mes dedica un artículo al FC Barcelona, especialmente a una parte poco conocida de su historia: *Industrials i polítics al FC Barcelona*, de **Jaume S. Sebartés**, acerca al lector y le informa sobre los dirigentes del club desde la guerra civil hasta 1969, quiénes fueron, de qué forma se llevaron a cabo los cambios de directiva, y sus relaciones con el mundo industrial y político. Explica la otra vertiente de la expresión *El Barça, més que un club*.

Una charla

Conferencia sobre «la droga», en L

A las 8 de la tarde, se celebrará una conferencia sobre *la droga* en el Instituto de Estudios Norteamericanos, organizada por el doctor **Tirso de Molin**, a cargo del presidente de la ATS y Diplomados en **Barcelona**, el doctor **Fernando Bañolas**. La presentación corre a cargo de **Ignacio Rubio Fernán**. La conferencia está organizada por el doctor **Tirso de Molin**. Al final de la misma habrá un coloquio con el público asistente.

TVE - MIRAMAR

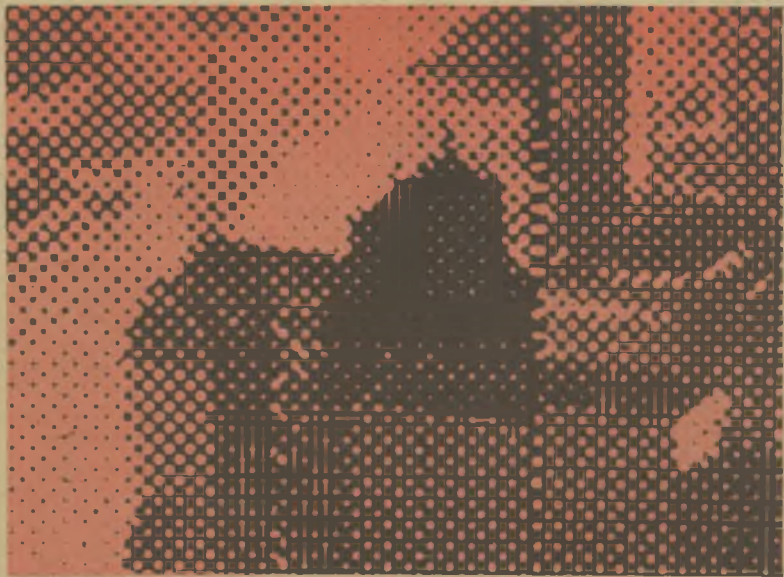
19/10/82 17:00 h. "ART FLASH" Antoni Bartomeus
Reportatge de l'exposició: Nova York vista i viscuda
per Carles Fontserè - realització Octavi Martí

Girona - art

16 / **los sitios** 16 de Octubre de 1982

New York, según Fontseré

Recordamos a nuestros lectores, que en el Instituto de Estudios Norteamericanos de Barcelona, sigue la exposición fotográfica de Carles Fontseré, sobre su visión personal y artística de la ciudad de Nueva York. Un deleite estético y una evidencia de las posibilidades que la cámara tiene al servicio del arte.

RADIO NACIONAL 21/10/82 22:30 h.

"Cultura-4"

C. Fontserè entrevistat per Roser Baró,
Robert Saladrigas i Lluís Quinqué

Tema: Exposició de fotografies

"Nova York vista i viscuda"

El llibre català

¡OIGA!

Programación lunes a viernes:

- 05,00 - LA MAÑANA ES NUESTRA
- 09,00 - A MI MANERA
- 10,00 - RADIO FEMINA
- 13,00 - A QUIEN FELICITAMOS HOY
- 14,00 - INFORMATIU DEL MIGDIA
- 14,30 - CAFE DE LAS RAMBLAS
- 17,30 - CADA TARDE
- 19,00 - EL TOCADISCOS FLAMENCO
- 20,00 - CONTRASTE DE PARECERES
- 21,30 - LA NIT - DEBATE RADIO
- 23,00 - CANCIONES PARA DESPUES DE UNA DECADA
- 24,00 - BARCELONA AYER
- 01,00 - ENTRE TU Y YO.

... y los sábados, a partir de las 14,30 y hasta las 24 horas del domingo = CAP DE SETMANA.

13/10/82 17:00 h. "Café de las Ramblas"

C. Fontserè entrevistat per Fernando del Collado, Manuel Bernat. Tema: exposició de fotografies

"Nova York vista i viscuda"

RADIO ESPAÑA

BARCELONA

CADENA CATALANA

Oiga lo que más

suenan... y punto

«Nova York vista i viscuda», de Carles Fontserè

Carles Fontserè aquest tan bon cartellista dels temps de la guerra civil espanyola, n'ha viscut de totes. Sortit dels camps de concentració francesos, als seus vint-i-tres anys, primer a París i després a Nova York hi feu pintura de cavallet, hi dissenyà decorats i vestuaris, il·lustrà i edità llibres per a bibliòfils amb aigüafort i litografies, i durant tretze anys, del 1960 al 1973, es dedicà a la fotografia, prenent com a tema l'home del carrer. N'ha fet unes 42.000 a París, a Londres, a Roma, a Ciutat de Mèxic, a San Francisco, i a Nova York —on hi havia fet de taxista també—. De les fotografies fetes a Nova York en presenta ara una Exposició a l'Institut d'Estudis Americans de Barcelona —Via Augusta, 123—, s'inaugura aquest vespre de dijous 5— i amb aquest motiu ha escrit un magnífic llibre-catàleg de 56 pàgines en el qual a més a més de reproduir-ne una pila, hi fa els corresponents comentaris. N'hi ha del Central Park —que té 340 hectàrees com 340 illes de cases de l'Eixample barceloní, i deu vegades el nostre Parc de la Ciutadella—; hi surt el MOMA —Museu d'Art Modern de Nova York i el Salvador Dalí del 1966 que va reunir tres mil espectadors al coliseu del Philharmonic Hall del Lincoln Center; els 20.000 establiments que serveixen menjar i begudes a Nova York però on no s'hi pot beure vi, i malgrat tot hi ha el bum, borratxo empedreït, xacra social característica de la ciutat... Carles Fontserè ha fet ja algunes exposicions de les seves fotografies úniques francament, a Terrassa, Girona, Banyoles i a Barcelona mateix, i també a Estocolm, però aquesta d'ara de la *Nova York vista i viscuda* val la pena de no deixar-se-la perdre. Aquest llibre - catàleg ha estat imprès a Graficolor Banyoles i en fa la presentació John S. Zvereff, director executiu que és de l'Institut d'Estudis Nordamericans.

Tres décadas de la ciudad

«Nova York, vista i viscuda» en imágenes por el cartelista Carles Fontseré

«Nova York vista i viscuda», muestra que se exhibe en el Instituto Americano de Barcelona, recoge en ciento setenta imágenes más de veinte años de vida del cartelista catalán Carles Fontseré en la mayor ciudad de los EE.UU.

BARCELONA

Casi dos centenares de fotografías de Nueva York se exponen estos días en la sede del Instituto Norteamericano de Barcelona. El hecho no tendría excesiva importancia —quien más quien menos ha hecho su viaje chárter a la ciudad del Hudson con la Instamatic a mano— de no mediar la personalidad del autor. Se llama Carles Fontseré, era un artista famoso a los 20 años, fue autor de los primeros carteles prorepublicanos que aparecieron en los muros de Catalunya al estallar la guerra y se conoce a fondo la mayor ciudad de los EE.UU.

A sus 66 años, Fontseré es un personaje que representa diez menos, además de desbordar entusiasmo y una extraña vitalidad. Tras más de tres décadas de exilio en México y EE.UU., en 1973, regresó a Catalunya y actualmente reside en Porqueres. Ha sido dibujante

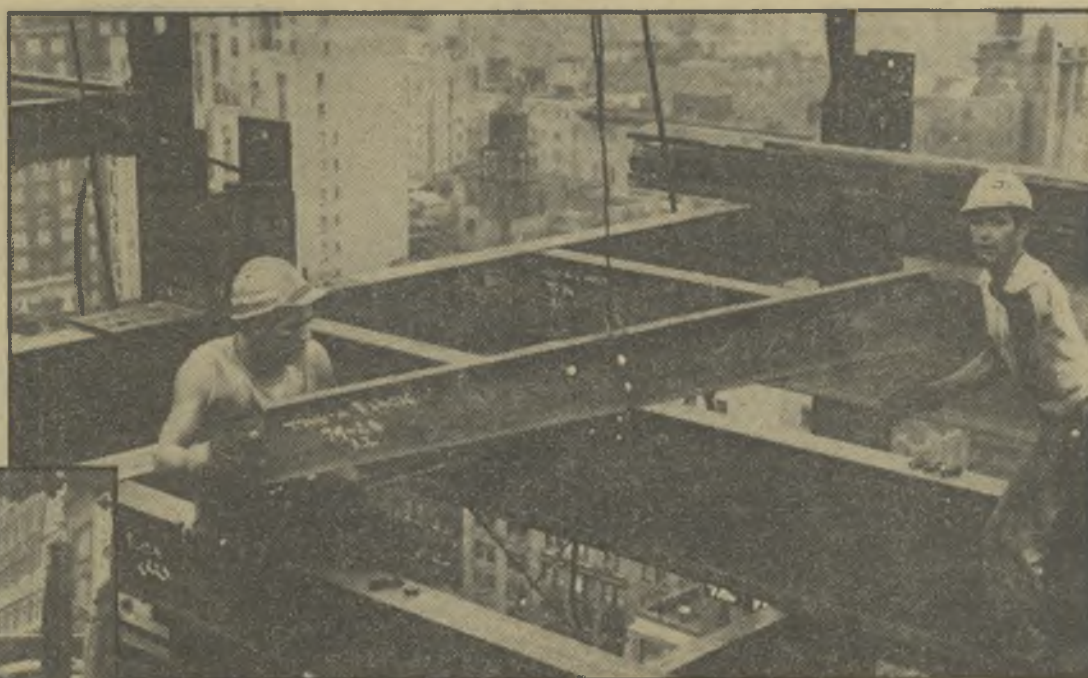
—se estrenó haciendo «ninots» en El Correo Catalán de los primeros años 30—, ilustrador, pintor, cartelista, director de una agencia de publicidad, director de una revista, fotógrafo... A Nueva York llegó a principios de los años 50 para una estancia corta. «Pero Jaume Miravittles me dijo: ¿Per què no et quedas? Y me quedé, junto con mi

mujer, Terry, que es neoyorkina de padres catalanes».

Del 51 al 73, una de las variadas ocupaciones de Fontseré fue la fotografía, «siempre en blanco y negro y con un cámara Rollei». En ese tiempo plasmó 9.000 imágenes «que tengo en casa clasificadas, porque yo soy muy desordenado con mi vida, pero muy ordenado con mi trabajo». Y de esas 9.000 ha seleccionado las 170 que componen la exposición que ha organizado el Instituto Americano con el patrocinio de Banca Catalana.

«Nova York, vista i viscuda», se articula en varios bloques temáticos que corresponden vagamente a los cuatro domicilios de los Fontseré en Nueva York. «Los dos primeros, 145 East 25 Street y 10 East End Avenue, en los años 50 estaban en la parte más residencial y sofisticada de la ciudad. Fue como el primer deslumbramiento y la realización

«La vista más hermosa del mundo», según Fontseré: los rascacielos, y una imagen de como se construyen. A la izquierda, una visión de los años de la «Caza de Brujas».

social». A esta época corresponden instantáneas de Dalí, Victoria de los Angeles, La Chunga, Andrés Segovia, Ignacio Aldecoa, cenando en casa de un Fontseré con perilla mefistofélica. «Luego vino 341 West 46 Street, en los 60 y en pleno Manhattan, al lado de todo el bullicio de los cines y cabarets. Y, por último, 510 Broome Street, en el Soho, ya con el hippismo y muchos artistas instalados en el barrio, donde redescubrimos una serie de valores». Raimon cantando en una iglesia americana, Miralda o Muntadas en su faceta neoyorquina son producto de esta etapa.

Y en torno a los domicilios, negros, chinos, bohemios, borrachos, nieve, luces de neón, tráfago, bañistas, desfiles, comercios, abigarramiento: el calidoscopio de la gran ciudad.

Sergio Villa-San-Juan

Aqu

TVE - MIRAMAR

1/11/82 14:00 h. "TROBADA"

Reportatge i entrevista de Carme Ollé

Tema: Exposició de fotografies

Nova York vista i viscuda per Carles Fontserè

Aquí, la **R**adio

María Gorgues

Hace ahora un año que salió por primera vez a las ondas de Ràdio-4 «De bona lluna» y, trescientos sesenta y cinco días más tarde, ha entrado en una nueva fase. Se trata de una bona lluna creixent, con

tantas novedades: en primer lugar, entrado a formar parte de un programa de una hora y media a dos de la tarde, la noticia desde donde se emite la Sempere en la unidad de programación para la «aventura de un biólogo Joan Senent Josa, y los programas, conducidos por Jaume Serra, «La ira de las estrellas» con el que, entre tanto, los cuentos de las historias se mantienen con historias de más diversa procedencia, «De bona lluna» está dirigido y presentado con Josep Adell.

4/11/82 0:30 h.

C. Fontserè conversa amb
María Gorgues. Tema: exposició
de fotografies de Nova York,
i la biografia d'un artista.

Nueva York, vista y vivida por un fotógrafo catalán

C. SUAY

Una valiosa y reveladora exposición fotográfica del artista catalán Carles Fontseré muestra, en el Instituto Americano de Barcelona, los cuatro períodos de su vida en la ciudad americana.

La exposición consta de 170 fotografías que dan cuenta de las etapas vividas por Fontseré en sus 22 años en Nueva York. La muestra resulta de un gran valor, tanto por sus méritos técnicos como por el documento social que comporta, manifestándose la aguda y sensible observación del artista, en la captación de rostros y tipos humanos que son la ciudad misma, así como de los ambientes y connotaciones de Manhattan, el Barrio Hispano, Harlem, Chinatown o Little Italy. Nueva York debe contarse entre los sitios de los que más se habla y menos se conoce; Fontseré ha acometido la empresa de retratar esa «cambiante y hábil prestidigi-

tadora de valores», como la define, con una personal percepción de la realidad que respeta, empero, las múltiples realidades que forman ese todo casi incomprensible.

La suya es una fotografía que podría llamarse «de toma», ya que el trabajo de laboratorio pasa a segundo plano revalorizando la importancia del «instante» de contacto entre el sujeto y la cámara; debe destacarse el uso de las posibilidades expresivas del blanco y negro sumado a un impecable trabajo de composición y encuadre, virtudes a las que se suman la espontaneidad del reportaje de calle (ese especial sentido del momento) y la profundidad de la indagación psicológica.

Temáticamente, los personajes marginales (una admirable secuencia de «borrachos»); la irónica mirada sobre la alta burguesía y el brutal contraste entre los rascacielos y esa gente que, empedregada

por aquéllos, es rescatada por la cámara, conjugan en presente la observación de García Lorca: «En ningún sitio se siente como allí la ausencia del espíritu».

Primer y apasionado cartelista durante la Guerra Civil, que forzó su exilio, la personalidad de Carles Fontseré, se canaliza por ricas y diversas facetas creativas: pintor, grabador, escenógrafo, dibujante, fotógrafo...; ha vivido en Francia, Méjico y Nueva York, lugares todos en los que ha desarrollado una actividad sin pausas. Su libro de litografías y aguafuertes «La fi del món a Girona», editado en los comienzos de su vida en Francia, y la serie de pinturas «Casas catalanas junto al mar», realizada y expuesta en Nueva York a comienzos de los años 70, hablan del espíritu catalán que alienta en toda su obra.

Desde el año 1973, en que regresa a Catalunya, estableciéndose en Porqueres, Giro-

na, donde monta su taller de pintura, litografía y el laboratorio fotográfico, realiza innumerables exposiciones de pintura y fotografía entre las que destaca una antológica de pintura en Barcelona, otra en Olot, y la nueva versión de Carteles Revolucionarios perdidos, expuesto en la Fundación Miró, en 1981. Y los excelentes reportajes fotográficos efectuados para RTVE. Durante el reciente mes de septiembre ha participado en la exposición «Nueve fotógrafos catalanes» en Estocolmo.

En la exposición que comentamos aquí, las obras án acompañadas de unos textos del propio autor que a sus objetivos de aclaración histórica, unen el valor de la síntesis: 726 líneas bastan para brindar al espectador la documentación suficiente. Carles Fontseré logra comunicar así «una fantástica aventura humana que no cambiará por nada en el mundo».

En la fotografía superior, los hispanos de Nueva York conservan su lengua y sus costumbres, concentrados en el East Harlem. Abajo, Bianca y Geoffrey, habitantes del Soho

AVUI, dimecres, 10 de novembre del 1982

Nova York vista per Carles Fontserè

«Greek and Yugoslav family», fotografia feta a Coney Island

«Mount Morris Park», a Harlem

Durant tot aquest any 1982, la fotografia ha estat possiblement l'expressió artística més privilegiada i atesa per les galeries i sales d'exposicions barcelonines. Per aquest motiu ens podem alegrar ara mateix de les nombroses iniciatives, públiques i privades, que han contribuït a revalorar la fotografia com a obra d'art pensant en el gran públic. Avui mateix, l'ample i variat panorama fotogràfic que hem pogut conèixer fa tan poc temps encara s'estén amb una exposició interessant sobre la ciutat de Nova York i la seva gent, realitzada per Carles Fontserè i presentada a l'Institut d'Estudis Nord-americans.

Més conegut com a pintor i dibuixant, i especialment com

a cartellista durant la guerra civil espanyola, Fontserè no és amateur de la fotografia, sinó un professional de la premsa, en la qual ha realitzat una munió d'articles-reportatge. Atret pels paisatges urbans d'Europa i Amèrica, ha retratat, a més de Nova York, altres grans ciutats com París, Roma, Londres, Mèxic, San Francisco, etc. i ha aplegat al llarg d'una trentena d'anys un total de quaranta-cinc mil fotografies.

Amb tot això, la metròpoli nord-americana significa per a Fontserè alguna cosa més que una capital, ja que hi va viure des del 1951 fins el 1973, l'any de la seva tornada a Catalunya. En la introducció del catàleg, editat per a l'exposició, Fontse-

rè expressa la seva manera de sentir aquella gran urbs i confessa que aquell període fou per a ell «una fantàstica aventura humana que no canviaria per res del món».

Més que per la configuració física o externa de la ciutat, l'artista s'interessa particularment per la gent que hi viu i hi treballa, i posa la retina en passeigs, carrers, places, monuments, cafès, restaurants, museus i esglésies, freqüentats per una fauna humana virolada i interessant, autèntica protagonista de les imatges.

Sota el títol de «Nova York vista i viscuda», Fontserè presenta al públic una visió personal de la vida novaiorquesa a través de les seves pròpies experiències quotidianes, que defineix com «un assaig vivencial en quatre aspectes: quatre conjuntures entre el 1951 i el 1973, quatre maneres de veure-hi, quatre formes de vida desigual en sengles domicilis diferents».

Efectivament, el recorregut proposat pel muntatge segueix cronològicament els canvis de casa de Fontserè a través de la ciutat, des de la zona residencial i elegant del East River, passant pels carrers populars i concorreguts del West Side, fins a arribar per fi al Soho, barri descobert per l'autor molt abans que artistes i galeries d'avantguarda el posessin de moda. Per tal que la seva visió no resulti incompleta, Fontserè ha recollit les imprescindibles «excursions» al port, a Wall Street, a Harlem, a Chinatown, al barri dels residents porto-riquenys, a la Little Italy i a Coney Island, que ell en diu la Barceloneta novaiorquesa.

En totes aquestes imatges, autèntics documents del

nostre temps, s'insisteix no en l'aspecte gegantí i tot sovint aclaparador de l'entorn arquitectònic sinó, com ja he dit, en l'aspecte humà, és a dir, en la presència de centenars de rostres, gestos i persones procedents de les ètnies més diverses. Allò que interessa l'humanista Fontserè és tot l'escenari quotidià immens, pel qual desfilen transeünts, financers, obrers, predicadors, enllustradors, cantants afro-cubans, borratxos, venedors, etc.; en definitiva, tot allò que forma l'essència de la vida novaiorquesa, amb unes característiques que determinen la individualitat i l'originalitat dels seus barris diversos. Cada clixé és un instant de vida en què s'acull el moment precís, quan l'ambient o l'indret formen una relació estreta amb els personatges retratats, capaç de mostrar-los en la més plena autenticitat.

Per tot plegat, l'exposició constitueix un reportatge apassionat sobre el mític Nova York dels anys cinquanta i seixanta, naturalesa viva de la societat novaiorquesa, reflectida en imatges plenes de realisme, on l'autor ha sabut tenir cura tant de la tècnica com de la composició.

El catàleg, elaborat amb la mateixa estructura que el muntatge, reproduïx els comentaris que s'inclouen en l'exposició i recull una àmplia sèrie de les fotos presentades, fotogràfiques que, per dissort, han perdut un xic de qualitat en el procés d'impressió.

Marie-Claire Uberquoi
Institut d'Estudis Nord-
Americans
Via Augusta, 123. B-6

GIRONA, 1982
31 D'OCTUBRE
SEPARATA
DEL N° 1145

PUNT DIARI

COL.LABORACIONS
REPORTATGES
PROGRAMES TV.
ENTRETENIMENTS

SUPLEMENT DEL DIUMENGE

No existeix un sol punt de vista per a copsar Nova York. Fontseré la veié així...

El «boom» de la construcció: malgrat que els últims vint anys s'han edificat més de 200 torres monumentals per a oficines, la demanda continua.

Antoni Muntadas, un català al Broadway novaiorquès; intel·lectuals i artistes idealitzen al Soho el seu propi marginalment

Exposició Fontseré a Barcelona

El polifacètic cartellista, pintor, fotògraf, creatiu en si, Carles Fontseré, exposa durant aquest mes d'octubre-novembre una selecció de fotografies, sota el títol «Nova York vista i viscuda», a l'Institut d'Estudis Nord-americans, en plena Via Augusta barcelonina.

Tal com ell mateix diu en la presentació, «no prenc, ni de bon tros, mostrar la vera imatge de Nova York. A través de l'ull de la meua càmera l'única intenció ha estat retenir un document social, parcial i personalíssim d'un temps viscut». Per a uns és la ciutat de la llibertat, per a d'altres, vinguts d'arreu de totes les nacions, significa quelcom més que el lloc de treball. Per a ell, «és, primer que tot, la ciutat natal de la meua dona, on ha compartit durant una colla d'anys el ritual quotidià de l'existència. A més, ha estat un assaig vivencial en quatre actes: quatre conjetures entre 1.951 i 1.973; quatre maneres de viure-hi, quatre formes de vida disperses en sengles domicilis diferents, tot plegat en una aventura humana que no canviaria per res del món».

I és veritat. Les fotografies de Fontseré que tenim ocasió de contemplar en aquestes dates són, a més d'una vivència i un exili personal en la gran urbs novaiorquesa, un fidel reflex que l'ull de la seva càmera ha captat per llocs tan distanciat com el Central Park o Coney Island Beach. La imatge de carrer, espontània, ràpida i amb visió oportunista, és la que Fontseré ha positiu. Tenim, doncs, per un costat l'experiència i vivència personal d'un català a Nova York i, per l'altre, la d'un fotògraf que ha sabut captar aquesta essència que és tan difícil de trobar a la ciutat dels gratacels. Un combinat realment suculent i explosiu, i amb tot mereixement, presentat a casa nostra.

UNA VIDA AVENTURERA

Carles Fontseré nasqué a Barcelona el 1.916 i començà a dibuixar quan tenia vint anys, en plena guerra civil espanyola; destacà en aquest camp com a cartellista. S'exilià a França, ja que va pertànyer a l'exèrcit republicà, i visqué molts anys a París i Nova York. Ha il·lustrat i editat llibres per a bibliòfils, a més de decorar diverses obres de teatre a París i Nova York, sense deixar mai de banda la pràctica de la fotografia, la qual li permeté de conservar un arxiu realment notable de clíxés impressionats de totes les ciutats que visità. L'any 1.973 torna del seu exili cap a Catalunya; actualment resideix a Banyoles. Ha exposat diverses vegades en col·lectives, tant fotogràfiques com de pintura, i ha publicat alguns reportatges a rotatius catalans. Com a darrera exposició, la de «Nou fotògrafs catalans» a Cambra Obscura d'Estocolm.

Moisès Tibau
Joan Comalat.

Park Avenue: les altiroses catedrals blanques del capitalisme animen la fe dels qui arriben al país amb el delit de fer diners

Els suburbis de la 5ª avinguda i 132 st., la ratzia urbanística ha trencat el nervi cervical de la protesta negra.

A Small's Paradise i 144 Street el joc continua i la unió entre els negres és ben efectiva, encara que els burgesos de color hagin desertat per integrar-se en altres indrets de la ciutat

A.B. Directe
Antoni Bartomeus

Durant molta dita, durant setmanes, hi ha hagut unes imatges que han estat rigorosament protagonistes. I, de la manera que s'han donat, dirien que obscurament protagonistes.

Ara, un cop passat ja el seu moment, podem fer una certa abstracció i aturar-nos simplement en les imatges. Són aquestes.

Filmació: CARTELLS (30")

A.B. Directe

El tema que es planteja, lògicament és el del cartellisme polític.

1^a I la pregunta és: hem vist cartellisme polític?

CARLES FONTSERÉ

A.B. Directe

A més d'escenògraf, dibuixant i fotògraf, Carles Fontseré és, al costat de Josep Renau, un dels màxims exponents del cartellisme d'aquest país. Són ben coneguts els seus cartells durant l'època de la República i de la guerra.

2^a - Has vist algun element innovador

- Com entens un cartell polític electoral

- Com entens els cartells polítics que hem vist aquest dies?

- Què en penses de la similitud entre tots els cartells?

- Per què ha desaparegut el dibuix?

- Pel que sembla (i malgrat tots els mitjans de comunicació) el cartell continua essent necessari a l'hora d'unes eleccions.

De tota manera, el cartell ha perdut força per ell mateix, per convertir-se en un complement de tota una campanya de venda del producte que es desenrotlla a tots nivells i per tots els mitjans

~~3^a~~ - Et creus en l'eficàcia de l'actual cartell?

⇒ Influència d'aquests cartells cara el franquisme.

Continuem el programa..... Rosa Novell

LIBERTAD!

F.A.I.

LIBERTAD

EL
VAIXELL
BLANC
BARCELONA

Exposició Cartòfila
(Barcelona 1900-1920)

*Secció Artística Literària de
L'Ateneu Enciclopèdic Popular*

ANY - 3 - N.º 19 - MARÇ - ABRIL - 1983.

EL PERQUÈ DE L'SPECTRUM

El naixement, ara fa dos anys, d'una galeria d'art especialitzada en fotografia no significava ni un fet aïllat ni una moda passatgera. Era a l'ambient de la jove fotografia gironina la necessitat de disposar d'un espai on es realitzessin continuadament exposicions fotogràfiques, on poder relacionar-se i, en definitiva, portar a terme una sèrie d'activitats més d'acord amb el que havíem descobert que es feia, ja fa anys, a l'estranger. No va ser casualitat que diferents fotògrafs coincidíssim en la idea de muntar una galeria fotogràfica, malgrat que per problemes individuals fòssim definitivament tres companys, Quim Bosch, Joan Comalat i el que subscriu, els qui la portarem a terme. S'aconseguí un local i el següent pas fou connectar amb persones que poguessin ajudar i assessorar. Es tractava de l'Albert Guspí i la Sandra Solsona, que havien engecat amb la Galeria Spectrum de Barcelona i la primera experiència a l'Estat espanyol, i que ja aleshores gaudien de reconeixement internacionals per la seva tasca de culturalització fotogràfica, tant històrica com artística. Amb el

seu suport no fou difícil triar el nom de la sala gironina que, a més a més, tindria completa llibertat organitzativa i decisiva.

L'estructura es perfilava amb uns objectius clars: la divulgació de la fotografia com a fenomen creatiu i cultural, i la recerca d'un públic que valorés i s'interessés per al iniciativa. A dos anys de la primera inauguració, amb l'exposició d'en Franco Fontana, la tasca no ha estat fàcil. Però la resposta en augment dels afeccionats ens ha obligat a obrir noves àrees d'actuació, com l'assessorament didàctic i la recent inauguració de la biblioteca especialitzada. Som conscients que la fotografia té un sector social reduït i limitat, però la nostra finalitat i més gran il·lusió és facilitar a tothom qui vulgui endinsar-se en el món de la imatge els elements històrics i culturals del que és i ha estat la fotografia.

Ramon Panosa

Codirector de la Galeria Spectrum Canon Girona

PONT DIARI - 22 NOV. 1982

Casi medio siglo después del primer cartel, durante la República, Carles Fontseré vuelve a ser autor del que hoy anuncia el VI Congreso de la CNT-AIT en Barcelona. Creador múltiple, artista nómada y apasionado, el carácter libertario queda impreso en las grandes y pequeñas cosas de su vida.

Carles, Fontseré,

cincuenta años de cartelismo

La República, la guerra, el exilis Zijuventud trasplantada. Francia, Méjico, EE. Unidos. Su Catalunya, la vuelta. Parece que infinidad de colores se amontonan en la memoria óe este catalán increíblemente vital que, con paso de chaval, va y viene entre su casa y su estudio, estéticamente ubicados en una loma de Porqueres a la vista del lago de Banyoles, en Girona.

Pese a la importancia del cartelismo la multiplicidad del quehacer artístico de Fontseré supera particularizaciones. Desde su regreso definitivo vive y trabaja en Porqueres, donde EL NOTICIERO UNIVERSAL asistió a un fascinante desfile de obras en sus talleres de pintura, grabado y fotografía y escuchó la voz segura de aquel joven que cruzó a pie la frontera junto al presidente Companys y Tarradellas: «luego de estar con las Brigadas Internacionales me hallaba con el Estado Mayor de la DCA cuando Jaume Miravittles, que era comisario de Propaganda de la Generalitat me solicitó al General Jurado para que colaborara en el Comité de Propaganda que mandaba Juan Negrín, a finales del 38. Al poco tiempo cayó Barcelona, de lo que me enteré en Figueras y hubo que retirarse...».

—¿Cuáles habían sido sus pasos anteriores y su relación con Miravittles?

—Yo era dibujante y miembro fundador del Sindicato de Dibujantes, que era apolítico hasta que en una Asamblea en el Ateneo Popular se decidió entrar en la UGT. Aunque voté por la CNT... El 19 de julio organizamos un Comité Revolucionario y yo hice el primer cartel. Como a ese le pusieron

las siglas de UGT, yo quise hacer otro para la CNT-FAI de Cambó, que estaba en Via Layetana. Luego me pidieron para la Generalitat y ahí conocí a Miravittles, que me buscaba dos años después.

«Ya después en los Campos de Concentración en Francia un grupo de artistas: Clavé, Flores, Viladomat y otros, conseguimos que gente de Perpignan respondiera por nosotros y pudimos salir. Junto con Clavé hice una exposición de dibujos del Campo en Perpignan, luego, ya relacionado, pude comenzar a trabajar. Hacía una escenografía semanal en la "Boîte de la Nuit" y trabajos para el Casino de Canet Plage. Al estallar la guerra mundial tuve que ir a

Dos carteles propagandísticos de FAI y CNT realizados por Carlos Fontseré en 1936 y 1982

Carlos Fontseré, cartelista, fotógrafo y que opina que el arte abstracto es un fracaso como vía artística de comunicación. (Foto: Manuel Serra)

vendimiarse al campo, donde había un grupo de anarquistas del Ateneo Libertario del Clot "Sol y Vida". Hice grabados, litografías, en el taller de Jouve donóe trabajaba Picasso y luego, pintura en mi propio taller. Las historietas o "comics" me permitieron vivir y conseguir permiso de trabajo. Participé en muestras colectivas de grupos libertarios. Si,

he intentado, y creo que conseguido, conservar mi espíritu catalán, fundamentalmente en EE.UU. Había hecho también la escenografía y vestidos de "Nuestra Natacha" de Alejandro Casona, para Jean Camp que la tradujo al francés. Y recuerdo con cariño las ilustraciones para una edición de

"Fuenteovejuna" de Lope de Vega, junto a Rafael Tasis que compaginaba los textos.

—¿Existe el anarquismo hoy? ¿De qué forma? ¿Y cómo ve usted el presente?

—Las readaptaciones son muy difíciles porque como ya dije, uno vivió otro tiempo. Y en mi caso, me formé prácticamente, por mi edad, en Francia. ¿El anarquismo? El ser libertario, diría yo, es una filosofía, una forma de vida. Sí, es cierto, quizás que yo tenga una conducta libertaria. No he andado por los partidos. Me repugnan las ideologías que oprimen la individualidad. Políticamente, el anarquismo dejó de tener influencia luego de los sucesos de mayo del 37. Allí, creo, que la victoria socialista o comunista, fue una victoria que impuso un sentido nórdico, de masificación. De disciplina que yo no comparto. Lo importante es la autodisciplina. Pero existe un espíritu libertario que es creativo y valioso. Ahora yo soy más espectador que actor. Quizás porque los actores óe ahora son gente que se ha formado durante el franquismo y el diálogo es difícil. Yo me entiendo mejor con otra gente. Por ejemplo, no encuentro nadie que se avergüence de haber cumplido el servicio militar con el franquismo. Y eso me parece inaudito. ¿Cómo se va a servir en las armas de quien ha asesinado y oprimido un pueblo? Creo que «el ser libertario» tiene un mensaje que debe ser escuchado. En cuanto a hoy, quisiera ser optimista. Con que se cambie poco ya se habrá ganado algo. Pero el mundo va hacia la socialdemocracia...

Claudio Suay

—Arte y — propaganda

El mismo hombre. El que hizo el primer cartel revolucionario que anduvo por las calles de Barcelona en el año 36 y el que ahora, cuarenta y siete años después, compone el cartel que anuncia el VI Congreso de la CNT que esta semana se celebra en Barcelona. El cartelismo llegó a constituirse en elemento fundamental de propaganda. Una lectura sociológica de su contenido explicaría diversas etapas de la historia política española.

En estos momentos, Carles Fontseré ha finalizado una serie de carteles solicitados por la Generalitat para una campaña de divulgación de la Historia de Catalunya. «Yo he puesto amor, verdadero amor en aquellos que realizaba para Miravittles. Eran mi causa. Ahora me los han solicitado, justamente por haber sido aquel cartelista de la República. Yo me siento honrado. Me reviven aquello y entiendo que colaboro en un hecho cultural; no político.

«El arte abstracto, que ha sido vanguardista y muy utilizado en la época de Franco, no ha sido tenido en cuenta por la izquierda. Creo que en cierto modo es un fracaso como vía artística de comunicación. Es que cuando se quiere hablar a las masas no se habla en abstracto.»

1911
1919
1931
1936
1977

6°

CONGRESO

CNT-AIT

BARCELONA, 12-16 ENERO 1983

HOY

Felicite

Santos: Cecilio, obispo y Santa Brígida.

Actos

- **EL TORMENTO Y EL EXTASIS.** – A las 22 horas, en el Instituto Francés de Barcelona (Moià, 8), proyección de la película **El tormento y el éxtasis** de Carol Reed.
- **PRIMERA MUESTRA DE ESCULTURA Y PINTURA DE LA UNIVERSIDAD NOVA.** – En la calle Tantarantana, 11, se expone una muestra de esculturas y de pinturas de la Universidad Nova. De 10.30 a 13.30 por las mañanas y de 16 a 20 por las tardes.
- **OLEOS DE FRANCISCO CALABUIG.** – En la galería de arte de Llúria se exponen pinturas de **Francisco Calabuig**. Oleos de paisajes impresionistas de la vida rural. Abierta por las tardes. (Roger de Llúria, 114).
- **HAROLD PINTER: PROBLEMAS DE TRADUCCION Y DE PUESTA EN ESCENA.** – A las 19.30 horas en el Instituto Británico (Amigó, 83), mesa redonda sobre **Harold Pinter**. Intervienen Eugènia Casanovas, directora de **L'Amant**, **Jane Cowin**, asesora de la versión catalana de **L'Amant**, y **Marta Pessarrodona**, autora de la misma.
- **UN VIATGE A L'EUROPA SUBTERRANIA.** – A las 19.30 horas, en la sala Ramon Fuster del Colegio de Doctores y Licenciados, conferencia audiovisual a cargo de **Quim Monturiol**, bajo el título de **Un viatge a l'Europa subterrània**, visión panorámica de la espeleología.
- **EXPOSICIO CARTOFILA. BARCELONA 1900-1920.** – A las 19.30 horas se inaugura la **Exposició Cartòfila**, que presenta diversas imágenes de Barcelona a través de tarjetas postales, desde el año 1900 hasta el 1920. En el Ateneo Enciclopédico Popular (Montalegre, 5). También se hará la presentación pública de cuatro postales dibujadas por **Caries Fontseré**, conmemorativas de esta exposición.

CENTRO de DOCUMENTACIÓN
HISTÓRICO - SOCIAL,
ATENEO ENCICLOPÉDICO
POPULAR.

montalegre, 5 barcelona-1

Barcelona, 20 de Gener de 1983.

Estimats amics:

Us invitem a la inauguració de l'Exposició Cartòfila organitzada per la nostra entitat i que tindrà lloc el proper dia 1 de febrer a les 19,30 h. en el nostre local social.

La mostra avarca diverses imatges de Barcelona per mig de la targeta postal des de l'any 1900 a 1920.

També, el mateix dia, farem la presentació pública de quatre postals dibuixades per en Carles Fontseré commemoratives d'aquesta exposició cartòfila.

Atentament
Per la Junta de l'A.E.P.

Ferran Aisa

Una de las postales de Fontseré

Barcelona expone casi mil postales

Imágenes de principio de siglo

Barcelona. — Por primera vez en ochenta años, Barcelona acogió ayer una nueva muestra de postales referidas todas ellas a la ciudad, y a la época 1901-1920, considerada entre los entendidos como la época de oro de la postal. La iniciativa, que ha partido de coleccionistas cartófilos y del librero de *Els gnoms*, se ha plasmado en una exposición en el Centro de Documentación Histórico-Social, que se halla en un local de la antigua Casa de Caritat (Montalegre, 5).

Entre las postales exhibidas figuran colecciones únicas, como una de tipos barceloneses de inicios de siglo, y algunas muestras de postal impresa sobre aluminio, o postales que son auténticos litografías y que hoy son cotizadísimas en el mundo de los coleccionistas.

Para este acontecimiento, Caries Fontseré, cartelista célebre de la guerra civil, ha editado cuatro postales conmemorativas que se venderán en la muestra.

La Barcelona de principios de siglo, a través de sus postales, en una muestra cartófila

BARCELONA

«Apreciada María: Si quieres continuar nuestras relaciones postales no vuelvas a mandarme postales de matrimonios antipáticos. Tuyo affmo., (sigue firma ininteligible)». Así de duros son los cartófilos. Así de curiosos son algunos de los textos que adornan las postales contenidas en la exposición «Barcelona 1900-1920», que presenta una visión de la gran urbe a principios de siglo tal como podía quedar reflejada en una colección de imágenes impresas. Con ayuda del Centre Cartòfil de Catalunya, la muestra la ha organizado el Ateneu Enciclopèdic Popular, un simpático centro del más rancio sabor libertario al que la Diputación ha cedido un espacio en la Casa de la Caritat, y fue inaugurada el pasado martes por el conseller de Cultura de la Generalitat.

En cuanto a panorama genérico de una ciudad vista a tra-

vés de las tarjetas postales, esta es la primera exposición que se monta en Barcelona desde 1903, aseguran los organizadores. No es exhaustiva: cabe imaginar que podría haberse hecho bastante más extensa, dividiéndola, por ejemplo, en sectores sociales, profesionales, etc., que ofrecieran una visión más antropológica del tema. Se ha optado por el criterio geográfico: Así y todo, Barcelona (1900-1920) ofrece un considerable interés, él mismo que una carta marchita o una foto amarillenta a través de la cual se nos aparece de pronto la cotidianeidad de nuestros antepasados.

Entre los apartados en que se clasifica el material de la muestra puede destacarse: Ramblas, ferrocarriles, Vallvidrera (con una deliciosamente kitsch tarjeta «recuerdo del Hotel Panorama» y una estampa de baile en la fuente «Los pinos»); el Liceo y el puerto; la Semana Trágica (con barricadas en las calles,

retiradas de heridos y retratos de Ferrer Guardia; el Santuario del Carmelo se yergue solitario sobre una colina, sin bloques a su alrededor; el colegio de los Escolapios, en un Sarrià que aún no era Barcelona; la Barceloneta, Casa Antúnez, ferias en la plaza de Catalunya, bar-

Ateneu Enciclopèdic Popular
del 1 al 25 febrer 1983

El conseller Max Cahner (arriba, a la izquierda, junto al cartelista Carles Fontseré

zoo. El lenguaje adopta a veces giros de jugoso desfase: «Querida Antoñita: tenemos convidada a cenar con nosotros a Carolina, luego se irá ella a su casa y nosotros cometeremos la calaverada de ir al teatro. ¡Cómo te gustaría acompañarnos, verdad! Tu hermano, Alberto». Priva el castellano sobre el catalán: Lógico, en tanto las postales suelen enviarlas gente de tránsito. Y en algún caso, la contundencia es arrebatadora. «Querido amigo: La peste empieza a propagarse en España así que yo me voy al extranjero. Su amigo, J. Font».

En resumen, una confirmación del axioma de Susan Sontag: La fotografía es la forma moderna de la memoria.

S. V.

Art crítica

De Fontseré, Aguadé i Tor

Targetes postals de primers de segle, reunides en una mostra

Sota el lema monogràfic de «Barcelona 1900-1920» s'ha inaugurat a la ciutat comtal una exposició de targetes postals de primers de segle, organitzada per l'Ateneu Enciclopèdic Popular, i que presenta una visió de la ciutat i les seves rodalies, tal i com un col·leccionista de principis de segle imaginava.

Des del 1903 no s'havia desenvolupat cap exposició d'aquest tipus, la realització de la qual no hagués estat possible sense l'ajut donat pel Cercle Cartòfil de Catalunya. Aquesta mostra és doncs, summament representativa d'una època en què la targeta postal tenia molta importància dins la vida social catalana; carrers, places, edificis... queden reflectits en aquesta exposició, inaugurada el passat 1 de febrer amb la col·laboració del departament de Cultura de la Generalitat; restarà oberta fins al dia 25. A la vegada, l'artista, cartellista i polifacètic Carles Fontseré ha dissenyat per a aquesta mostra quatre postals inèdites, que dins la vessant del dibuix de l'autor pretenen commemorar aquesta exposició cartòfila. Fontseré, afincat a Porqueres, ha destacat al llarg de la seva vida com a cartellista del comissariat de propaganda, l'any 36, a més d'excel·lent fotògraf en una corrua de ciutats d'exili, tals com Nova York, París, Londres, i realitzà recentment (vegeu PUNT.DIARI 31-X-82) una exposició sota el títol de «Nova York vista i viscuda» recull fotogràfic d'aspectes inèdits de la ciutat i que ell ha plasmat al llarg de la seva estada als Estats Units, a més de la participació, a finals de l'any passat, a «Nou fotògrafs catalans a cambra obscura», d'Estocolm.

Al mateix lloc on Fontseré exhibí les seves fotografies, a l'Institut d'estudis nord-americans, exposa aquestes dates Carme Aguadé, sota el lema de «Clarors», nom donat pel malaguanyat A. Cirici a la sèrie de composicions de l'autora a l'etapa corresponent als anys entre 1980 i 1982. Sota un seguit de celatges que anaren apareixent progressivament dins les seves obres, juguen amb la llum i l'espai, i de mode intranscendent evoquen paisatges i formes geogràfiques, en la seva majoria de l'Empordà. Aquesta llum, juntament amb la significació dels filtres de ratlles, fan d'aquestes obres un conjunt nostàlgic, i ens rememoren en certs moments la fenomenologia a què estem habituats en els nostres contorns orogràfics.

I també una altra jove pintora exposarà aquest mes a Barcelona; Inés Tor argentina afincada a Cadaqués des de ja fa uns anys, penjarà les seves teles a la Subex del carrer Mallorca; unes teles que amb el pas del temps, han anat deixant el que de

Ateneu Enciclopèdic Popular
del 1 al 25 febrer 1983

Exposició Cartòfila
(Barcelona 1900-1920)

Una de les quatre postals inèdites que Fontseré ha dissenyat per a aquesta mostra (Arxiu)

naïf posseïen per endinsar-se en un hiperrealisme molt detallat, en el qual el color és la basa fonamental.

Moisés Tibau

Exposició Cartòfila
(Barcelona 1900-1920)

Ateneu Enciclopèdic Popular
del 1 al 25 febrer 1983

HOY

Felicite

Santos: Avelino, Gilberto y Donato.

Actos

■ **CONFERENCIA DE FERNANDO SAVATER.** – A las 19.30 horas, **Fernando Savater** habla de *Vida y poder*, en el Centre Cultural de la Caixa, paseo San Juan, 108.

■ **CICLO DE CINE DE MURNAU EN LA FILMOTECA.** – A las 20 horas, proyección de la película *Faust* dirigida en 1929 por **Murnau**, en la Filmoteca de la Generalitat, Travessera de Gràcia, 63.

■ **MESA REDONDA SOBRE COMICS.** – A las 20 horas, mesa redonda sobre *La importancia de los cómics*, con la participación de **Pato Bordenave, Carles Fonsere y Victor Mora**, coordinada por **Claudio Suay**, en la librería Tartesos, calle Canuda, 35.

■ **CONCIERTO DE MUSICA CLASICA EN TARRAGONA.** – A las 20 horas, concierto a cargo de **Montserrat Comadira**, mezzosoprano y **Assumpta Coma** piano, en la Casa Castellarnau de Tarragona. Interpretan obras de **Nietzsche y Wagner**.

Primera exposició cartòfila des de principis de segle

1.200 postals recullen la Barcelona de 1900 a 1920

L'Ateneu Enciclopèdic Popular les exhibeix

Mercè Ibarz

Barcelona. — L'Ateneu Enciclopèdic Popular, situat a l'antiga Casa de la Caritat, presenta fins al dia 25 una variadíssima exposició de targetes postals de la Barcelona dels primers vint anys d'aquest segle. Mil dues-centes targetes de l'època d'or de la postal, obra d'aquells primers fotògrafs professionals per als quals recollir la vida de la ciutat era la millor manera de fer composicions de línies i formes.

L'exposició ha estat organitzada pel Cercle Cartòfil de Catalunya, el Centre de Documentació Històrico-Social (que forma part de l'Ateneu Enciclopèdic Popular i que està adscrit a l'Arxiu Nacional de Catalunya), per il·lustradors de vell i col·leccionistes particulars. Mentre sorgia la idea de l'exposició, els organitzadors van arribar a recollir prop de sis mil postals de la Barcelona de l'època. No és d'estranyar, perquè des del 1903 no se n'havia fet cap altra.

El cartellista Fontseré ha dibuixat per commemorar l'exposició quatre postals, sèrie de la qual s'ha fet un tiratge restringit de dos-cents cinquanta exemplars. Fontseré forma part de la tradició cartellística republicana, època en què l'Ateneu Enciclopèdic Popular, fundat el 1909, mantenia una gran activitat, políticament catalanista. En el postfranquisme l'Ateneu ha estat recuperat per la tradició llibertària.

L'exposició va ser inaugurada aquesta setmana pel conseller Cahner. En la seva primera visita a l'Ateneu Enciclopèdic Popular, el conseller es va interessar especialment pel contingut i les activitats del Centre de Documentació Històrico-Social.

Una Barcelona remota

De 1900 a 1920 va ser l'època daurada de la tarjeta

Enciclopèdic Popular
del 1 al 25 febrer 1983

Ateneu Enciclopèdic Popular
del 1 al 25 febrer 1983

Una de les postals que Fontseré ha fet per commemorar aquesta exposició. Recull les quatre columnes que Primo de Rivera va fer enderrocar de la plaça d'Espanya perquè s'assemblaven massa a les quatre barres

que és encara avui l'espill en què la ciutat malda per veure's reflectida. La ciutat el 1870 (les postals més antigues de l'exposició), la reforma de 1900 (en dibuixos colorejats), la nevada del 1914, els parcs del Turó i Saturno (desapareguts), els magatzems El Siglo (cremats l'any passat), els Banys de Sant Sebastià i la Maison Dorée dels anys 1902-1903, el Liceu, el port, festes ciutadanes i commemoracions polítiques (de Solidaritat Catalana les més nombroses).

La Setmana Tràgica

De forma especial destaquen tres sèries. Una de postals d'ATV de la Barcelona principis de segle, moques com a plans generals de la ciutat; ATV, només entre els col·leccionistes de postals, respon a l'època de Toldrà Viazo, el més gran fotògraf i impressor postals del moment. Va parlar a llançar al mercat de quatre mil cinc-cents postals de tot Catalunya i de les Balears, que són cadenes ara com a tresors. Una altra sèrie d'igual o major importància la constitueixen tres postals fetes per Ramon Casas a finals de segle passat, una d'elles de la qual el pintor va fer per commemorar el 1902 la constitució de la Societat Cartòfila de la Península Hispànica, una altra al que es pot contemplar tres ocasions.

Una tercera sèrie a destacar són les quaranta-sis postals fetes a la Setmana Tràgica i a l'afusellament de Ferrer i Guàrdia. De fet són dues sèries: una vintena d'Instantànies que no van ar-

ribar a ser impreses (són fotografies de guerra) i que es van diluint amb el temps, i altres vint-i-cinc postals, impreses, de diferents locals cremats o enderrocats. Set de les postals fan referència a Ferrer i Guàrdia (una recull els retrats dels cinc afusellats a Montjuïc), entre elles tres targetes fetes a Portugal.

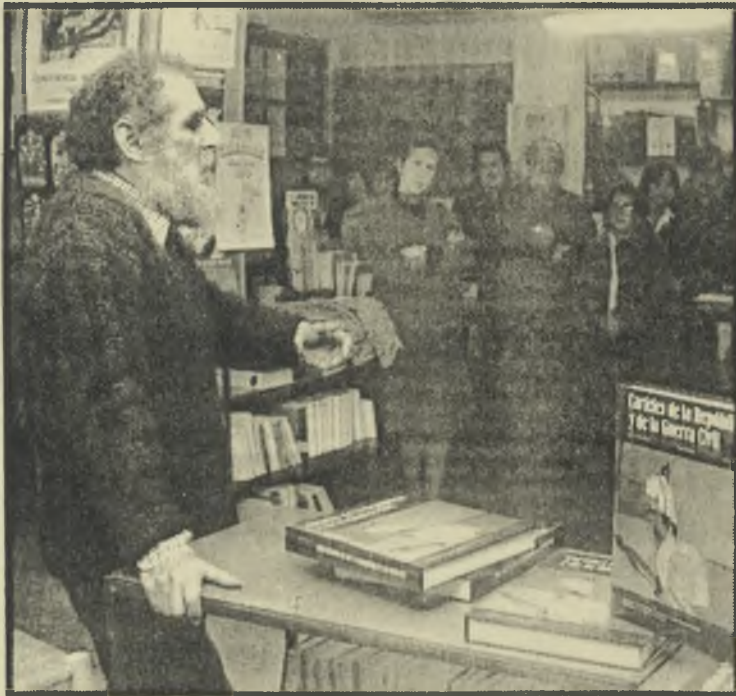
Històries perdudes i curiositats

El «llapis» que senyoreja a la cruïlla del passeig de Gràcia i la Diagonal va substituir el projecte del monument a Pi i Margall, segons queda recollit en una sèrie de postals que reproduïxen en detall i en conjunt el projecte de Miquel Blay.

Hi ha tres postals d'alumini i una que commemora l'eclipsi total de sol que es va observar el 1905. Capçaleres de premsa de l'època, enlairades d'aeròstats i propaganda d'incubadores de l'Obra Maternal d'Incubadores per a Criatures, casa amb seu a París i al carrer Conde del Asalto. Horta, el Museu de la Guerra del Tibidabo, la Model, el manicomi de Sant Gervasi, la Casa de la Caritat i els seus interns a principis de segle, l'Institut de Cultura i Biblioteca Popular de la Dona, els diumenges a Vallvidrera i els llocs més coneguts del centre de Barcelona i dels seus barris van ser plasmatos en postals.

Una de les sèries és dedicada al CADCI (Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de la Indústria), entitat social i política que cada cop interessa més els historiadors catalans.

La historieta («comic»), fenómeno artístico y social de nuestro siglo

Carles Fontserè, incansable creador artístico es actualidad, estos días, por sus carteles, postales y «còmics».

Presentar a Carles Fontserè, a estas alturas, nos parece obvio e innecesario, toda vez que desde hace muchos años que los lectores de **los sitios**, - tienen constancia de sus diversas actividades artísticas, culturales y literarias, no sólo desde su regreso definitivo del exilio, sino ya antes, en el curso de sus vivencias desde Nueva York y desde otros puntos del país americano y de otros ambientes en que ha dejado la impronta este catalán, afincado, definitivamente en Porqueres.

Sin embargo, siempre queda alguna faceta por descubrir en la varia personalidad creativa de Fontserè, que, posiblemente podríamos definir como un personaje del Renacimiento encarnado en el siglo XX, y en violento choque entre su propia vocación mediterránea y los mundos que le ha tocado vivir por las circunstancias de su tiempo. Nos parece que no es ninguna definición exagerada de la completa capacidad creativa de Carles Fontserè, y también de su esposa, Terry, un caso más en el que se cumple aquello de que junto a un gran hombre, en el aspecto que sea, tiene que estar una gran mujer.

Pero, a lo que íbamos, Carles Fontserè, presenta estos días en Barcelona, dos de sus facetas artísticas. Una ya bien conocida, la de cartelista, a través de una muestra que se celebra en el Ateneu Enciclopèdic Popular (C. Montalegre, 5), aunque sus carteles se reducen en tamaño, a postales, por tratarse de una muestra de cartofilia, pero ya el propio cartel anunciador de la muestra es debido a este artista, de la misma forma que lo fue el que le encargó la Confederación Nacional de Trabajadores, para su congreso barcelonés, con una tirada de cincuenta mil ejemplares.

Carles Fontserè, dibujante de «comics»

Precisamente pensamos que será bueno esbozar la trayectoria de Carles Fontserè, como veterano realizador de «comics», a pesar de que hace años que no realiza este tipo de trabajos, que desarrolló, principalmente, durante sus estancias en Francia y los EE.UU.

Reciente todavía la muestra del «comic» francés, en la sala

municipal de Girona, bueno será seguir esta línea creativa, que ha permitido a numerosos artistas desarrollar su actividad y vocación cuando otros aspectos de la misma les estaban vedados, o les resultaban mucho más difíciles.

Ser un buen dibujante de «comics», no está al alcance de cualquier artista, pues un «comic», bien realizado es, ante todo, una obra de arte del dibujo, y el lector podrá juzgarlo, a través de las reproducciones que acompañan estas líneas.

No es menos cierto que durante años, el «comic» ha sido considerado como un arte menor, y pese a que han existido grandes creadores, que con sus obras han ultrapasado las fronteras nacionales, para convertirse en auténticos embajadores artísticos de sus respectivos países, insistimos, en que han tenido una consideración secundaria.

Posiblemente se ha superado este viejo concepto del «comic», para ser tratado, por algunos, como un aspecto social y sociológico del arte. Por nuestra parte lo que más nos interesa es, precisamente la consideración estrictamente de plástica y de creación que cuando es manejado por un artista capaz, el «comic» puede alcanzar y alcanzar, como nos lo demuestra la obra de Carles Fontserè.

El cartel de la exposición de cartofilia, así como algunos ejemplares de las postales, realizadas por Carles Fontserè.

Un reportaje de J. Víctor GAY
con fotografías archivo del autor

Carles F dibuixant d

El dibuix de «comics» és una de les facetes més desconegudes del pintor/cartelista Carles Fontserè malgrat haver-lo practicat, encara que de manera discontinuada, durant molts anys: des del 1939 a París, al 1952 a Nova York. Ensenms, segons l'humor i les possibilitats, cultivà professionalment la litografia, l'aiguafort, l'escenografia, el reportatge fotogràfic i, naturalment, la pintura de cavallet.

La irrupció, als començaments de la dècada dels anys seixanta, de l'antipintura de Lichtenstein i Andy Warhol en els grans museus nordamericans d'art modern, trencà els motlles de la «clàssica» avantguarda històrica i arrossegà davant el focus de la crítica més alerta, al còmic nordamericà. Com assenyala Xavier Coma, «la història dels còmics EUA descobreix l'extensa i brillant realitat d'una de les arts característiques del segle XX —com el jazz i el cinema— i una sèrie d'obres i autors amb ineludible vocació de posteritat».

El primer d'octubre del 39, al mes d'esclatar la Segona Guerra Mundial, Fontserè arribà a París escapat d'un camp de concentració del sud de França, indocumentat i sense diners. Poc després, el dibuix d'historietes d'aventures d'estil nordamericà —que per primera vegada practica— li permet regularitzar la seva situació econòmica i legal: per mor de la guerra i a fi d'estalviar divises, la importació de còmics nordamericans resta suspesa, i en aquell moment no hi havia a França dibuixants especialitzats en aquella modalitat.

Val a dir que, malgrat el gran nombre d'historietes que en el passat ha dibuixat Fontserè, aquest mai no ha pretès ésser un autèntic

dibuixant de còmics, per tal com ha exercit aquesta especialitat com un recurs econòmic que, en diferents circumstàncies i països, li ha permès mantenir-se independent en tant que artista. Així, quan l'any 49, venint de Mèxic, visità els EUA com a turista, gràcies als còmics sense saber un borboll d'anglès —li havien de traduir el guió al català— va poder instal·lar-se a Nova York i continuar viatjant per altres països.

Còmics dibuixats per Carles Fontserè

París 1939-48, Nova York 1949-52 (sota els pseudònims de Charles i Cari, o sense signar).

París 1939. **Ted, l'Invencible** (historieta de cowboys començada a partir de la pàg. 12 seguint l'estil del dibuix anterior), signat Charles, setmanari infantil *Aventures*; 11 pàg., 5 tires de 2 a 4 vinyetes en b/n.

La Vie Heroïque de Charles de Foucauld (segons el film «L'Appel du Silence» de L. Poirier), signat Charles, setmanari infantil *Aventures*; 6 pàg., 3 tires de 4 vinyetes en b/n.

1939-40 **Les Origines de l'Aviation** (Son evolution et ses perfectionnements a travers le temps), signat Cari (del segon cognom Carrió), setmanari infantil *Gavroche*; 40 pàg., 3 tires de 3 a 4 vinyetes en b/n. (La historieta fou descontinuada a partir de la pàg. 22 en l'episodi de la Guerra de Secessió als Estats Units, per suspensió del setmanari per mor de l'ocupació alemanya de París, el juny de 1940).

Texas Bill, le Roi du Lasso, signat Cari, setmanari infantil *Gavroche*; 55 pàg., 23 pàg. de 6 tires de 4 vinyetes en color i 32 pàg. de 4 tires de 2 a 4 vinyetes en color. (La

Fontserè, «comics»

historieta fou descontinuada a la pàg. 55 per una nova i definitiva suspensió del setmanari).

Les Aventures d'Aladin, signat Cari, setmanari infantil Gavroche; 1 pàg., 6 tires de 4 vinyetes en color. (La historieta fou descontinuada a la pàg. 4 per suspensió definitiva del setmanari).

1941. Les Demons du Grand Fleuve, signat Cari, opuscle «Les Cahiers d'Ulysse»; 16 pàg., 4 tires de 3 vinyetes en b/n.

1942. Pedrillo le Jeune Espagnol, signat Cari, guió de C.F., text de Rafael Tasis; setmanari infantil Pierrot, Edicions de Montsouris; 9 pàg., 4 tires de 2 a 3 vinyetes en color.

Michèle et René, sense signar (projecte setmanari infantil Jeannot que no arribà a publicar-se); 2 pàg., 5 i 3 tires de 3 i 4 vinyetes en b/n; guió de C.F., text de Rafael Tasis.

Charles le pilote du ciel, signat Cari (projecte de setmanari infantil Jeannot que no arribà a publicar-se); 3 pàg., 4 i 2 tires de 3 i 4 vinyetes en b/n; guió de C.F., text de Rafael Tasis.

1943. Le Roi des Gitans, signat Cari, opuscle Selections Prouesses; 16 pàg., 4 tires de 3 vinyetes en b/n i color; guió i text de Rafael Tasis.

1948. L'Archer Rouge, signat Cari, opuscle Selections Hardi les Gars; 16 pàg., 4 tires de 3 vinyetes en b/n i color.

L'Innoble Mystification, signat Cari, original en tinta xinesa inacabat; 26 pàg., 4 tires de 2 a 3 vinyetes.

Nova York 1949 **The Cher**, projecte de «comic strip» per King Features Syndicate que no arribà a publicar-se, inspirat en els més

característics personatges «continentals» del prestigiós dibuixant i escriptor del «The New Yorker», Ludwig Bemelmans (autor de «Madeline»), segons guió i text del mateix.

Originals en tinta xinesa dels temes: Cowboy, Astronàutica de ciència-ficció. Detectius a Nova York; 3 pàg., 3 tires de 1 i 2 vinyetes, mostres sense publicar.

1949-51 Wild Bill Elliot (personatge real, actor, cowboy de cinema de Hollywood), sense signar excepte un episodi signat Cary, 5 opuscles «Dell Publishing CO.»; 52 pàg., 3 tires de 2 vinyetes en color; 5 episodis complets, guió d'Elizabeth Beecher: **The War on Spider Creek**

The Ghost of Poco Loco Ridge (signat Cary)
Drive to Thunder Butte
The Riderless Horse
Wet Paint Means Murder
Express to Ruin
Oldtown Cleanup

1952 The Oros Pass
The Strangest Trail
Mistaken Identity
The Big Tree Mystery
The River Slaughter
Robber Roundup
Justice of Wild Bill
The Ruby Robbers

1952 Between Two Loves, sense signar, opuscle «Romances Publications»; episodi complet, 7 pàg., 3 tires de 3 vinyetes en b/n.

The Loves of Julie, sense signar, opuscle ídem.; 2 episodis complets, 7 pàg., 3 tires de 3 vinyetes en b/n.

Marine Sergeant, sense signar, opuscle ídem. episodi complet, 2 pàg., 3 tires de 3 vinyetes en b/n (Series acabades a tinta sobre dibuix previ esbossat a llapis per un altre dibuixant).

«Comics» de Fontserè, en llengua francesa e inglesa

Mañana, tertulia sobre el «comic» en Barcelona

Mañana a las 8 de la tarde en la librería «Tartessos», de la calle Canuda, 35 de Barcelona, se celebrará una tertulia coloquio, sobre «La importancia dels comics», en la que con Carles Fontserè intervendrán, «PATO» Bordenave, otro creador de «comics», el escritor Víctor Mora y coordinará el periodista Claudio Suay.

Han anunciado su presencia otros dibujantes y guionistas de «comics» del país, por lo que puede avanzarse que será un auténtico examen en profundidad de la importancia artística del «comic», además de su impacto social.

Conèixer la nostra història

Campanya de divulgació de la

HISTÒRIA DE CATALUNYA

TERTULIES LITERARIES

FEBRER

4 de febrer a les 20 h.

LA IMPORTANCIA DELS COMICS

Participen:

"PATO" Bordenave (creador de còmics).

Carles Fonseré (Cartellista de la República i autor de còmics durant el seu exili a França i Estats Units).

Victor Mora (escriptor).

Coordinarà el periodista Claudio Suay.

Participaran diversos autors i especialistes en el tema.

Ultima setmana de febrer.

POESIA I EXPERIENCIA

Lectura de poemes.

Per: Narcís Comadriza

Josep M.ª Fulguet

Antoni Mari

Salvador Ollé

**Conèixer
la
nostra
història**

NOTA
una s

Us
anexe
rrerar
estran

GENERALITAT DE CATALUNYA

DEPARTAMENT DE CULTURA

GABINET DEL CONSELLER

"CONEIXER LA NOSTRA HISTORIA". CAMPANYA DE DIVULGACIO DE LA HISTORIA DE CATALUNYA

El Departament de cultura de la Generalitat promou la campanya de divulgació de la història de Catalunya "Conèixer la nostra història", per tal de posar a l'abast de tots els catalans la possibilitat de conèixer la seva història, intentant corregir les mancances que han produït tants anys de política cultural despersonalitzadora.

Aquesta campanya, que s'inicia al llarg del mes de març, consisteix en uns cursos d'història, que es faran a totes les comarques catalanes, i en les quals s'estudiarà la història de la Catalunya MODERNA, és a dir des del segle XVIII fins a l'actualitat. En alguns indrets, com és el cas de l'Aldea, el curs parteix de la història dels temes del programa.

Per a aquests cursos, el Departament ha editat un opuscle en el que hi ha continguts fonamentals de la nostra història i una bibliografia. També s'han editat uns cartells de l'artista Carles Fontseré que promocióem la campanya, són un excel·lent mitjà per a la difusió d'alguns dels protagonistes cabdals de la nostra història: Joan de Casanova, Prat de la Riba i Francesc

En el marc d'una etapa experimental des del mes de març de 1982 s'han desenvolupat cursos de cultura popular. Durant aquests mesos, amb la col·laboració d'associacions culturals de l'àrea metropolitana barcelonina, s'han

Dos dels cartells de Fontserè: Pau Claris i Prat de la Riba

La història de Catalunya, a l'abast de tots els ciutadans

Campanya de divulgació de la Generalitat

Lluís Bonada
 Barcelona.— El director general de Difusió Cultural de la Generalitat, Albert Manent, va anunciar ahir a la premsa que el departament de Cultura ha endegat una campanya de divulgació de la història de Catalunya. Consisteix en un curs de sis lliçons que es donarà a cent poblacions i en l'edició d'un opuscle i d'uns cartells de l'artista Carles Fontserè que popularitzaran la imatge de Pau Claris, Rafael Casanova, Prat de la Riba i Francesc Macià.

L'objectiu, va dir el senyor Manent, és oferir un producte informatiu i crític, no especialitzat, que resulti amè. Amb la campanya, titulada «Conèixer la nostra història», es pretén recuperar una història que ens ha estat «escamotejada».

Totes les comarques

Els cursos d'història es faran a totes les comarques catalanes. El programa comença el segle XVIII i arriba als nostres dies, si bé els professors tenen llibertat total per a modificar-lo. En alguns indrets, com és el cas de la Sènia, Sant Jaume d'Enveja i l'Aldea, el curs parteix de la història local i després passa als temes del programa. Segons va anunciar el senyor Manent, hi ha actualment programats cent cursos, quaranta dels quals es faran a l'«àrea» (província) de Barcelona i els seixanta restants repartits en grups de quinze per les àrees dels serveis territorials de Tortosa, Lleida, Girona i Tarragona. Segons el text del dossier informatiu repartit ahir als representants dels mitjans periodístics, les poblacions de Tarragona són vint-i-una; les de Lleida, catorze; les de Tortosa, dotze, i les de Girona, dotze.

Els Ajuntaments hi col·laboren

La Generalitat tria i paga els professors i finança el material, mentre que els Ajuntaments i les entitats culturals hi col·la-

boren amb els locals. La campanya va tenir una etapa experimental des del mes de març del 1982. Es van fer vint-i-sis cursos amb la participació d'uns mil alumnes.

En l'actual mes de març es preveu que les classes comencin a més de seixanta poblacions. El mes vinent començaran les de les comarques de l'entorn de Barcelona i a Barcelona ciutat.

La mitjana d'assistència als cursos que ja han començat són de trenta a quaranta i n'hi ha, fins i tot, de seixanta i de cent. Es demana a la persona que hi vulgui assistir una quota simbòlica de cent pessetes, «perquè les coses gratuïtes es devaluen», va dir el senyor Manent. El pressupost inicial de tota la campanya és de cinc milions, però a causa de la gran demanda de cursos a tot Catalunya aquest pressupost quedarà desbordat. La campanya és prou important perquè es pugui fer cada any, va dir el senyor Manent, però no hi ha res decidit de moment.

Professors d'aquests cursos presents a la conferència de premsa van remarcar l'activa participació del públic assistent i van posar per exemple que a la Sènia la primera classe, que va començar a quarts de vuit, va acabar a les dotze de la nit a causa del col·loqui posterior a la lliçó. El curs es redueix a la Catalunya moderna perquè la majoria de la gent, digueren, volen saber les nostres arrels més properes.

Iconografia catalana desconeguda

El cartellista Carles Fontserè va assenyalar que s'ha trobat davant d'un problema a l'hora de fer els cartells, que la iconografia catalana, a part de desconeguda, és escassa, ja que hi ha personatges de la nostra història que «no sabem quina cara tenen i caldria que la gent els conegués a primer cop d'ull, sense necessitat de cap text». Posà l'exemple de Rafael Casanova, «que si no

porta la bandera i no posa l'actitud dramàtica del qui cau ferit, no se'l reconeix».

Els cursos es donen en català, tret de quan és demana que es facin en castellà, com s'ha esdevingut a Ciutat Badia i a Bellvitge. Aquests cursos serveixen en alguns casos com a complement dels cursos de català per a adults.

L'opuscle, molt il·lustrat, consisteix bàsicament en un quadre que divulga economia i societat, política i institucions i cultura i pensament, repartits en vuit períodes històrics. Hi ha també una bibliografia. El text és de Sebastià Riera i Josep Cruañas i el disseny de Pere Fradera.

Pau Claris, Rafael Casanova y Francesc Macià, según los carteles diseñados por Fontseré.

La Generalitat organiza cien cursillos sobre la historia de Cataluña desde 1714

F. A., Barcelona
 La Conselleria de Cultura de la Generalitat destinará cinco millones de pesetas a financiar una campaña de divulgación de la historia de Cataluña, titulada *Conèixer la nostra historia*. En la misma intervienen un conjunto de especialistas —veintinueve en total—, que impartirán cien cursillos de seis sesiones a las entidades culturales de Cataluña que lo soliciten.

Los cien cursillos de la campaña se distribuyen en las cinco áreas en que se dividen los servicios de la *conselleria*: Tortosa, Lérida, Gerona y Tarragona, con quince cursillos en cada una de las áreas, y Barcelona, donde se impartirán los cuarenta restantes. El programa de las conferencias, aunque es flexible y puede ser modificado a solicitud del centro donde se imparta, estudia en principio la historia de Cataluña desde 1714 hasta 1979.

Junto a las conferencias, la *conselleria* ha editado un desplegable en el que se recogen los hechos y características económicos, sociales y culturales más importantes de cada período, y una

bibliografía fundamental y asequible, todo ello desde una perspectiva de divulgación que es el objetivo fundamental. También se han impreso cuatro carteles, obra de Carles Fontseré, en los que se reproducen las caras de catalanes significados en la historia: Pau Claris, Rafael Casanova, Prat de la Riba y Francesc Macià, ya que, según Fontseré, "en general, la gente no conoce a los grandes hombres de la historia catalana".

Los cursos se iniciaron el pasado mes de febrero, tras un período experimental durante el pasado año, en el que se impartieron veintiséis cursillos. La media de asistentes fue "entre trein-

ta y cuarenta", según Albert Mament, director general de Difusión Cultural. La lengua utilizada es indistintamente el catalán o el castellano, según solicite el centro organizador.

La existencia de los cursos se comunicó a los ayuntamientos, y éstos, bien directamente, bien a través de las entidades culturales del municipio, pueden solicitar los cursillos. El objetivo de los cursillos es difundir la historia de Cataluña desde una perspectiva "no especializada, informativa y crítica". Para conseguirlo se complementan las seis charlas con debates posteriores. Los profesores no han de ser necesariamente titulados, explicó Mament, añadiendo que "Pau Vila no lo era". La contratación se ha hecho atendiendo a los conocimientos de la materia y a la disposición para impartirla en la forma establecida por los organizadores. Los asistentes reciben un diploma acreditativo.

CURSOS EN ALUVION.—

Durante el mes de marzo comienzan en 58 localidades catalanas los cursos «Conèixer la nostra Història», que organiza el Departamento de Cultura de la Generalitat y que presentó ayer Albert Manent. Dichos cursillos explican la historia catalana desde el siglo XVIII, en algunos casos vinculándola con la historia local de las poblaciones en las que se desarrolla.

Tras una fase experimental, iniciada en marzo del pasado año, en la que han participado un millar de alumnos, la nueva campaña se ha extendido a todas las delegaciones territoriales de la Generalitat.

Paralelamente a los cursos, se ha editado un opúsculo sobre los hechos más relevantes de la historia catalana moderna y carteles de Carles Fontseré con las imágenes de diversos protagonistas históricos.

Conèixer la nostra història

Francisco Maseras
1893-1982
primer President de la
Generalitat de Catalunya

Campanya de divulgació de la

HISTÒRIA DE CATALUNYA

GENERALITAT DE CATALUNYA
DEPARTAMENT DE CULTURA

II SETMANA PEDAGÒGICA DE L'HOSPITALET

del 18 al 23 d'abril 1983

ELS AUTORS I ELS IL·LUSTRADORS DE LLIBRES PARLEN AMB ELS LECTORS

Col·loquis a les Biblioteques Municipals i als Centres d'Ensenyament Mitjà, en col·laboració amb el Patronat Municipal de Cultura (Assessoria de Biblioteques).

- Institut de Formació Professional PROVENÇANA, Sant Pius X
Dia 19 a les 16 hores.
VÍCTOR MORA, escriptor,
ANNIE GOETZINGER, il·lustradora
- Institut Nacional de Batxillerat MERCÈ RODOREDA, Cobalto/Rbla. Just Oliveres.
Dia 19 a les 17 hores.
JUAN MARSÉ, escriptor.
- Institut de Formació Professional PEDRAFORCA, Enginyer Moncunill, 2.
Dia 20 a les 12 hores.
CARLES FONTSERÉ, Cartellista
- Institut Nacional de Batxillerat SANTA EULÀLIA, Plaça Pius XII
Dia 20 a les 17 hores.
JOAN CASAS, escriptor.
- Institut Nacional de Batxillerat MARGARIDA XIRGU, Parc de la Marquesa.
Dia 20 a les 17 hores.
JOSÉ AGUSTIN GOYTISOLO, escriptor.
- Institut Nacional de Batxillerat núm. 3 (BELLVITGE), Avinguda d'Amèrica
Dia 20 a les 17 hores.
FRANCISCO CANDEL, escriptor.
- Institut Nacional de Batxillerat núm. 5 (GORNAL), Avinguda Vilanova
Dia 25 a les 11,30 hores.
MARIA AURÈLIA CAPMANY, escriptora.

Organitzen :

- Ajuntament de l'Hospitalet
Ponència d'Ensenyament (Departament de Dinàmica Educativa)
- Associació de Mestres "Rosa Sensat" delegació de l'Hospitalet

AJUNTAMENT DE L'HOSPITALET DE LLOBREGAT

FESTES DE PRIMAVERA

l'Hospitalet. 16-24 abril 1983

DE L'HOSPITALET DE LLOBREGAT
DIPUTACIÓ DE BARCELONA
GENERALITAT DE CATALUNYA

LA MAÑANA, Lleida
30/4/83

Comença una exposició itinerant

Seguint la línia de donar a conèixer i posar a l'abast dels nostres pobles, el millor de la tasca creativa dels artistes catalans, la Conselleria de Cultura de la Generalitat, a través del Servei d'Arts Plàstiques, ha organitzat una exposició itinerant fotogràfica arreu de Catalunya, començant, justament, per la nostra ciutat, el recorregut.

REVISTA DE BANYOLES - Juny 1983 - TELEX D'ART

Aparició d'una monumental "HISTORIA DE L'ART CATALÀ, amb noms banyolins
(extractes de l'article)

Comença una exposició itinerant

Seguint la línia de donar a conèixer i posar a l'abast dels nostres pobles, el millor de la tasca creativa dels artistes catalans, la Conselleria de Cultura de la Generalitat, a través del Servei d'Arts Plàstiques, ha organitzat una exposició itinerant fotogràfica arreu de Catalunya, començant, justament, per la nostra ciutat, el recorregut.

L'exposició sota el títol «Nova York, vista i viscuda per un català», és obra d'un artista polifacètic com és un Carles Fontseré i Carrió, el qual s'ha dedicat a l'escenografia, la il·lustració (va sobresortir com a cartellista durant la guerra civil del 36), la pintura, la litografia i la fotografia a la qual dedicà una vintena d'anys a Nova York i continua actualment. L'acte inaugural de l'exposició, tindrà lloc el proper dilluns, dia 2 de maig, a les vuit del vespre als locals de la Caixa de Barcelona —entitat col·laboradora—, C/ Acadèmia, 1. Es preveu l'assistència de l'autor, Sr. Carles Fontseré. L'acte és públic.

• Los servicios territoriales de Cultura de la Generalitat han organizado una exposición, en colaboración con el Instituto de Estudios Norteamericanos que lleva por título "Nova York, vista i viscuda per un català". Esta exposición será presentada mañana lunes, a las 8 de la tarde en los locales de "La Caixa" de Barcelona, calle Academia, número 1, por el autor de las fotografías Carles Fontserè.

REVISTA DE BANYOLES - Juny 1983 - TELEX D'ART

Aparició d'una monumental "HISTORIA DE L'ART CATALÀ, amb noms banyolins
(extractes de l'article)

Aparició d'una monumental "HISTORIA DE L'ART CATALÀ, amb noms banyolins (extractes de l'article)

En l'esmentat mig segle 1917-70 es parla d'alguns artistes de Banyoles i comarca, com també d'articles de la nostra Revista, els quals citarem a continuació per ordre cronològic:

Fins a la guerra civil inclosa solament es menciona a Carles Fontserè, el qual l'incloum aquí pel temps que fa que resideix a Porqueres, car el veterà Fontserè és barceloní. Figura entre les llistes de cartellistes, per haver format part del Sindicat de Dibuixants Professionals de Catalunya (1936), i pel seu catàleg «Consideracions sobre els cartells de la guerra civil (1981).

Després del traume fratricida no es comenta res més fins el 1962, quan es fundava en el Cercle Artístic de Sant Lluç, de Barcelona el «Cicle d'Art d'Avui».

Incloïm en el present tèlex algunes de les obres de Comalat, que ens palesen de la seva aguda artística proverbial obtingudes amb l'aparent facilitat, de la segura naturalitat del qui porta el giny fotogràfic com guant a la mà.

Fontserè és citat en el catàleg oficial per les fotografies a l'entorn de Dalí, així com en la bibliografia per un article sobre el pintor a Nova York.

En l'entregent de la inauguració cares conegudes de Figueres, Cadaqués i Banyoles. Potsèr ningú d'Olot ni de Girona. Normal. Del Terraprim d'Empordà treball actiu de Joan Comalat, i obra fotogràfica exposada de Carles Fontserè. autor que també hi era present. Comalat feia la feina acompanyat del seu amic de Cadaqués *Moisès Tibau i Serva*, jove

Cartell dels anys trenta, de Carles Fontseré.

Nova York

vista i viscuda
per un català

Exposició de fotografies de Carles Fontserè

LLEIDA, Caixa de Barcelona

VILAFRANCA DEL PENEDÈS, Capella de Sant Joan

(amb la col·laboració de l'Excm. Ajuntament)

LA BISBAL, Castell de La Bisbal (amb la col·laboració de l'Excm. Ajuntament)

MATARÓ, Can Xammar

SANT BOI DEL LLOBREGAT, Casal de Cultura del Patronat Municipal

BALAGUER, Sala d'Exposicions de l'Excm. Ajuntament

MARTORELL, Celler de Cal Nicolau

GAVÀ, Casal de Cultura «Sant Jordi» de la Caixa d'Estalvis de Catalunya

(amb la col·laboració del Museu Municipal de Gavà)

Maig/Desembre 1983

Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya

SERVEI D'ARTS PLÀSTIQUES

Amb la col·laboració de l'Institut d'Estudis Nord-Americans de Barcelona

En Carles Fontseré i Carrió, barceloní del 1916, és un dels personatges històrics i artístics de la Catalunya contemporània de més interès.

Polifacètic per necessitat i per vocació, al llarg de la seva vida ha exercit una gran diversitat de treballs professionals, que han enriquit la seva aventura humana i la de la col·lectivitat que l'ha acollit.

El seu brillant paper com a cartellista des dels primers dies de la guerra civil, al servei de la causa revolucionària, els partits polítics d'esquerra i els organismes governamentals de Catalunya i de l'Estat, ja ha estat reconegut per historiadors, crítics i grans exposicions. Hom també coneix els seus aiguaforts i les seves litografies per a llibres de bibliòfil, els decorats i vestits originals per a obres de teatre, la seva pintura de cavallet, el seu treball de grafista, la seva faceta de dibuixant de còmics, etc. Allò que romanía més inèdit de la seva llarga peregrinació per tot el món, particularment per la vella Europa, Mèxic i els EUA era el seu treball fotogràfic que totalitza més de 42 mil instantànies d'arreu del món.

La ciutat que ha establert el centre més específic del seu quefer com a fotògraf és Nova York, on ha viscut durant molts anys i on ha actuat indistintament de gran artista europeu o de taxista de jornada complerta. La fascinació de la ciutat dels gratacels amb la múltiple i diversa riquesa de persones, arquitectures, cultures, costums, barris, ha esperonat la seva cambra i el seu ull clínic, de manera que avui pot presentar aquest recull com un document d'alt valor informatiu, sociològic i plàstic.

Les imatges fotogràfiques i els substanciosos comentaris literaris que les acompanyen són una prova més que ha pogut entrar a l'entranya d'una ciutat tan secreta com seductora i que Fontseré estima com a pròpia.

Ultra aquest treball documental, Fontseré ha actuat també a Nova York com a padrí i conseller dels molts joves artistes catalans que han peregrinat a Manhattan i que avui ja han assolit un reconeixement en la més dinàmica i vital urb de la cultura occidental.

La cara més falaguera de la ciutat, els barris més bigarrats i proscrits, els tòpics i les escenes inèdites, el treball i la festa, la vida i la mort, els blancs i els negres, un constant contrapunt per a conèixer millor la més explosiva metròpoli del món contemporani. Nova York vista i viscuda per un català que sap anar pel món i que esdevé una guia inestimable de la gran ciutat nord-americana.

Daniel Giralt-Miracle
Cap del Servei d'Arts Plàstiques

Exposición en la Caixa de Barcelona, organizada por el Servei d'Arts Plàstiques de la Generalitat

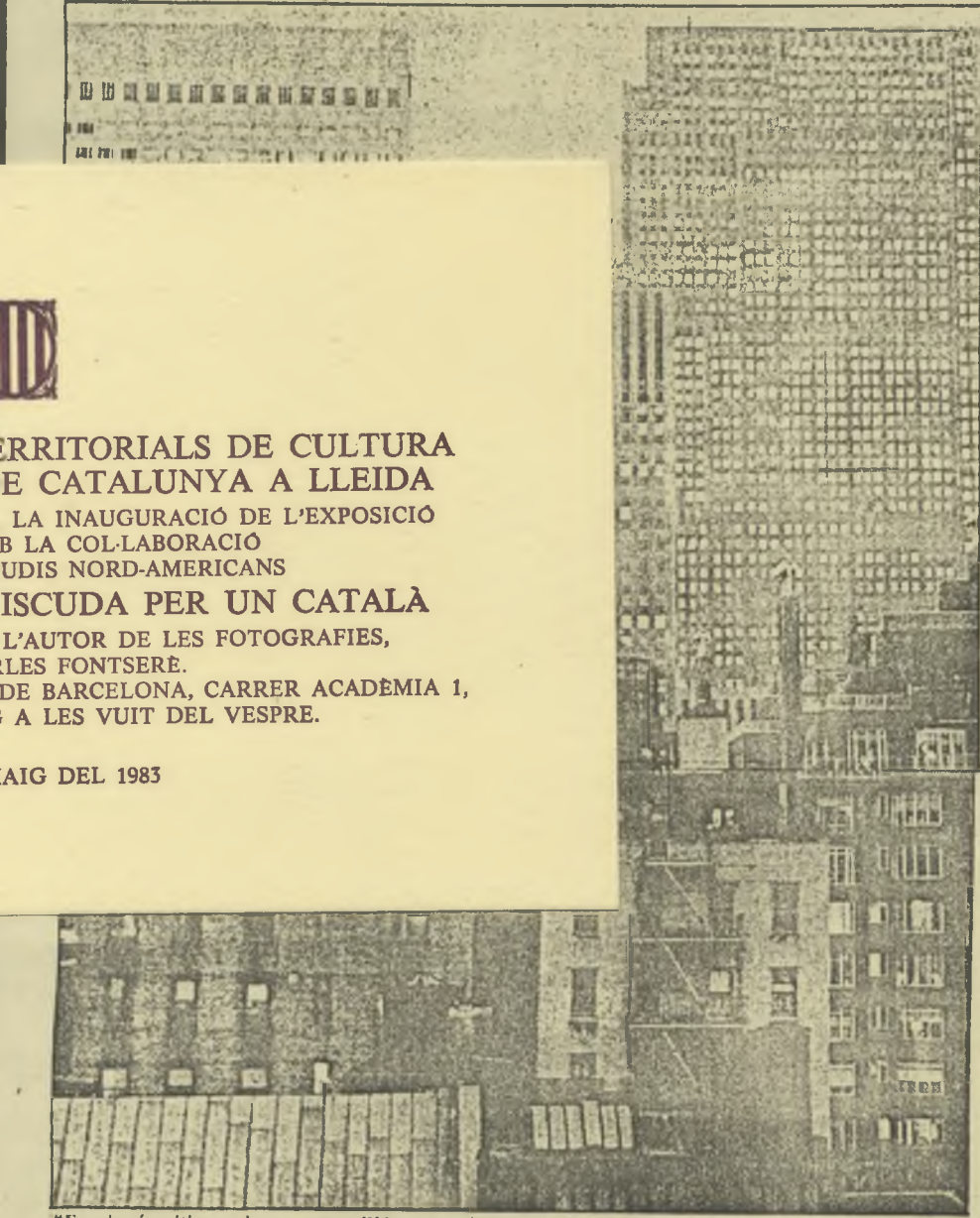
El New York de Fontseré

Con la presencia de su autor se ha inaugurado en la sala de exposiciones de la Caixa de Barcelona, C. Academia 1, la muestra "Nova York, vista i viscuda per un català" de Carles Fontseré, organizada por el Servei d'Arts Plàstiques de la Generalitat de Catalunya, con la colaboración de l'Institut d'Estudis Nord-Americans de Barcelona.

Se trata de la primera ocasión con la que la Generalitat inicia en Lleida el

recorrido de una exposición que visitará además de Balaguer, diversas ciudades de la geografía catalana.

La exposición que reúne casi un centenar de fotografías de los barrios y ambientes de Nueva York, es, más que una visita turística a la ciudad, la recuperación de uno de los artistas catalanes que por culpa del exilio se había perdido en nuestra memoria artística.

TERRITORIALS DE CULTURA
E CATALUNYA A LLEIDA
LA INAUGURACIÓ DE L'EXPOSICIÓ
B LA COL·LABORACIÓ
UDIS NORD-AMERICANS
ISCUDA PER UN CATALÀ
L'AUTOR DE LES FOTOGRAFIES,
LES FONTSERÉ.
DE BARCELONA, CARRER ACADEMIA 1,
A LES VUIT DEL VESPRE.

MAIG DEL 1983

"En ningún sitio se siente como allí la ausencia del espíritu". García Lorca.

Bajo la mirada del Marcel Duchamp.

Josep Miquel García

Cuando en 1973 Carles Fontseré regresó del exilio después de su marcha a finales de los años 30 a Francia, y de su definitiva instalación en Nueva York en 1951, pocos eran los que conocían su aventura artística y humana. La coincidencia de que en esos años se comenzaba a reivindicar a los artistas que durante la guerra civil colaboraron en el frente popular con el recuerdo de unos carteles que él había realizado en 1936, limitaron su conocimiento a su actividad como cartelista, que además de corta no fue tan importante como su práctica posterior.

Esta exposición, que sin duda es un homenaje de la Generalitat a su trayectoria, viene a demostrar, por medio de una selección de las 42.000 fotografías que ha tomado al margen de sus pinturas y diseños, la importancia y su papel de aportación en el exilio a la cultura catalana. Además del Carles Fontseré fotógrafo se nos presenta al pintor, dibujante de cómics, diseñador de decorados, publicista y teórico, e incluso taxista de la ciudad soñada.

Su importancia al margen de su práctica artística consiste en haber sido uno más de los que se vieron inmersos en aquella fuga cultural hacia los Estados

Unidos provocada en los años 30 por la situación sociopolítica europea. Nueva York fue entonces la ciudad de la recuperación a base de artistas e intelectuales europeos, desde André Breton y los arquitectos de la Bauhaus, hasta artistas como Joseph de Creft o el caso que ahora nos ocupa.

Carles Fontseré no sólo contribuyó a esta nueva situación, sino que en los años 70 sirvió de puente y contacto para la generación de artistas catalanes pops y conceptuales que se dirigieron allí en busca de fama y vanguardia, y que en todo momento recibieron sus consejos y contactos con el inmenso mundo de la galería y artistas neoyorquinos.

Es pues una trayectoria en que más que una definición dentro de una tendencia o estilo, o en un grupo aislado, se ha de valorar su situación humana, y su penetración con las calles y ambientes diferentes de Nueva York.

La exposición

La selección de las fotografías de entre los miles de originales ha correspondido a cuatro pautas biográficas, de tal manera que más que presentar una ciudad turística, ha reunido unas cuantas imágenes en función de su biografía y es-

tancia en la ciudad.

Comienza ésta cuando en 1951, a los 35 años de edad, se instala con su mujer, que también le acompañó en el acto inaugural, en un barrio de Manhattan. Aprovechando la apretada vida cotidiana y comercial de sus avenidas recoge y capta los contrastes que provoca este sistema de vida, con modelos que hacen colas con sus fotografías en busca de un representante, con el rápido bocadillo antes de volver al trabajo, o con el poeta chiflado que se instala en una esquina.

Más adelante el matrimonio se traslada a la orilla Este, junto al Central Park, iniciando una vida de alta sociedad, y en la que aparecen fotografiados junto a Montserrat Caballé, Dalí, Piniés o Andrés Segovia, y que aprovecha para captar el Central Park, los predicadores ambulantes y especialmente los museos de arte contemporáneo.

Cansados de esta vida de alterne, y siguiendo un cierto espíritu bohemio que siempre han conservado, se instalaron nuevamente frente a Times Square, una zona *kischt* de cines pornográficos, tiendas de *souvenirs*, prostitutas callejeras y borrachos. Esta tercera serie está ampliada con un recorrido por Harlem y la conflictiva zona de los portorriqueños,

dentro de una crítica sociológica.

Por último llega ya el mítico Soho, al que se trasladan antes de su regreso, viviendo aquel auge del que habla Tom Wolfe de grandes estudios, vidas románticas y poco dinero. Aparecen aquí las arquitecturas de escaleras de incendio, e imágenes de algunos de los catalanes americanizados, como Antoni Muntadas, Miralda, Mireia y Marta Santí, Paco de Lucía e

incluso Raimon con su guitarra.

Por encima de este recorrido fotográfico está el artista que ha vivido 22 años en Nueva York, y que ha conocido todos los ambientes que entran entre el triunfador en los negocios y la miseria de los barrios pobres. No es pues una foto reportaje ni una mitificación tópica de la ciudad, sino unas pinceladas gráficas de un pintor que ha conocido y vivido la ciudad.

"L'aventura humana"

En el catálogo que se ha editado con motivo de la exposición con una presentación de Daniel Giralt Miracle, cap del Servei d'Arts Plàstiques, él mismo define su visión de Nueva York... "Amb la selecció de fotografies que presento no pretenc mostrar la imatge vera de Nova York... la de coll i corbata, pantalons ben planxats, i àmplies faldilles swing amb barret i guants blancs... tampoc pretenc galejar de fotògraf... he aspirat ni més ni menys, retenir un document social, parcial i personalíssim, d'un temps viscut".

"Els empresaris l'estimen com un exponent fabulós, provat i autèntic, del liberalisme econòmic, mentre que per als intel·lectuals i els artistes es l'underground i el So Ho de la vanguardia artística. I per als reaccionaris recalctrants és la *Miss Liberty* que branda la torxa de la guerra contra el comunisme. Per a mi és, primer que tot, la ciutat natal de la meva dona, on he compartit durant una colla d'anys el ritual quotidià de l'existència. Tot plegat una fantàstica aventura humana que no canviaria per res del món".

EL CAP DELS SERVEIS TERRITORIALS DE CULTURA
DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA A LLEIDA

ES COMPLAU A CONVIDAR-VOS A LA INAUGURACIÓ DE L'EXPOSICIÓ
ORGANITZADA AMB LA COL·LABORACIÓ
DE L'INSTITUT D'ESTUDIS NORD-AMERICANS

NOVA YORK, VISTA I VISCUDA PER UN CATALÀ

QUE SERÀ PRESENTADA PER L'AUTOR DE LES FOTOGRAFIES,
SENYOR CARLES FONTSERÈ.

L'ACTE TINDRÀ LLOC A LA CAIXA DE BARCELONA, CARRER ACADEMIA 1,
EL DILLUNS 2 DE MAIG A LES VUIT DEL VESPRE.

LLEIDA, MAIG DEL 1983

“Nova York, vista i viscuda per un català”, a Lleida

Seguint la línia de donar a conèixer i posar a l'abast dels nostres pobles, el millor de la tasca creativa dels artistes catalans, la Conselleria de Cultura de la Generalitat, a través del Servei d'Arts Plàstiques, ha organitzat una exposició itinerant fotogràfica arreu de Catalunya començant, justament, per la nostra ciutat, el recorregut.

L'exposició sota el títol «Nova York, vista i viscuda per un català», és obra d'un artista polifacètic com és en Carles Fontseré i Carrió, el qual s'ha dedicat a l'escenografia, la il·lustració (va sobresortir com a cartel·lista durant la guerra civil del 36), la pintura, la litografia i la fotografia a la qual dedicà una vintena d'anys a Nova York i continua actualment. L'acte inaugural de l'exposició, tindrà lloc demà dilluns, dia 2 de maig, a les vuit del vespre als locals de la Caixa de Barcelona —entitat col·laboradora— carrer Acadèmia, 1. Es preveu l'assistència de l'autor, senyor Carles Fontseré. L'acte és públic i obert a tothom.

Carles Fontseré expone en Lérida sus visiones de Nueva York

RAMÓN BADIA, Lérida

Carles Fontseré admitió, con motivo de la inauguración en Lérida de la exposición de fotografías *Nova York vista i viscuda per un català*, que su visión de la sociedad americana "es la de un libertario, en el sentido de que mi filosofía no es la de un capitalista, ni la de un pequeño burgués, ni tampoco la visión de un católico". La muestra, organizada por el Departamento de Cultura de la Generalitat, será trasladada posteriormente a Vilafranca del Penedès, la Bisbal, Mataró, Sant Moll de Llobregat, Balaguer, Martorell y Gavà.

La exposición reúne más de 100 de las 9.000 imágenes que Fontseré ha obtenido en los cuatro barrios de Nueva York donde ha residido. Las fotografías ahora expuestas en Lérida, en la sala de la Caixa de Barcelona, van acompañadas de una veintena de textos en los que Carles Fontseré explica sus experiencias de los distintos barrios neoyorquinos. "Llevo hechas unas 42.000 fotografías de todo el mundo, aunque la imagen me interesa más por su aspecto social que por su valor plástico. A través de los tipos de la calle fotografiados, explico la sociología de Nueva York".

EL CAP DEL SERVEI D'ARTS PLÀSTIQUES
DEL DEPARTAMENT DE CULTURA
DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA

ES COMPLAU A CONVIDAR-VOS A LA INAUGURACIÓ DE L'EXPOSICIÓ
NOVA YORK, VISTA I VISCUDA PER UN CATALÀ
ORGANITZADA AMB LA COL·LABORACIÓ DE L'INSTITUT D'ESTUDIS NORD-AMERICANS
QUE SERÀ PRESENTADA PER L'AUTOR, CARLES FONTSERÉ
L'ACTE TINDRÀ LLOC A LA SALA D'EXPOSICIONS
DE LA CAIXA DE PENSIONS (Carrer de Sant Joan)
EL PROPER DIMECRES DIA 15 DE JUNY A LES VUIT DEL VESPRE.

VILAFRANCA DEL PENEDES, JUNY DEL 1983

DOMINGO, 19 JUNIO 1983

Exposiciones

Hoy se clausuran:

Sistemas aleatorios de Antoine Laval. - Fundació Miró, Montjuïc.

Abel Vallmitjana (1900-1974). - Caja de Pensiones, Montcada, 14.

J'aime la mer parce que je suis né au bord d'elle. - Clau de Caillol. Fundació Miró, Montjuïc.

I Exposición filatélica sobre «Medicina, Sanidad y Cruz Roja». - Casa del Arceidiano, Santa Lucía, 1.

L'Educació de 0 a 3 anys. - Caja de Pensiones de Granollers.

Siguen abiertas:

Dalí fotògraf, Dalí en els seus fotògrafs. - 119 fotografias. Centro Cultural de la Caja de Pensiones, Paseo San Juan, 108. Hasta el 31 de julio.

111 gravats de Picasso. - Museo Picasso, Montcada, 14. Hasta el 30 de junio.

La cerámica en la vida japonesa. - Museo Etnológico, Avda. Santa Madrona, Montjuïc. Hasta el 30 de junio.

Matta. - Palau Meca, Montcada. Hasta el 3 de julio.

60 anys de fotografia a l'A.F.C. - Agrupación Fotográfica de Cataluña, Av. Pedralbes, 14. Hasta el 23 de junio.

Papallones de Catalunya. - Museo de Zoología, Parque de la Ciudadela. Hasta el 30 de junio.

El sindicalisme a Barcelona (1917-1923). - Ateneu Enciclopèdic Popular, Montalegre, 5. Hasta el 30 de junio.

Nova York, vista i viscuda per un català. - De Carles Fontserè. Caja de Pensiones de Vilafranca del Penedès.

La mostra itinerant, ara a Catalunya

L'assaig vivencial de Fontserè a Nova York

L'exposició de fotografies «Nova York vista i viscuda per un català» de Carles Fontserè, inicia aquest mes de maig un recorregut com a itinerant del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, amb la col·laboració de l'Institut d'estudis nord-americans de Barcelona, on la mostra es va poder veure l'any passat. Recentment s'ha inaugurat a la Caixa de Barcelona, a Lleida, i el proper mes de juliol —després d'haver passat per Vilafranca del Penedès— anirà al Castell de la Bisbal.

Aquesta Nova York viscuda per Carles Fontserè, després d'un primer exili a París, és tan sols una petita referència a una tasca creativa ben diversa i un transformisme que aplega el cartell —vessant en la qual destacà durant la guerra civil espanyola— il·lustracions per a llibres de bibliòfil, pintura, grafisme, còmics, decorats i vestits per a obres de teatre, un treball fotogràfic que recull quaranta-dues mil fotos... Un transformisme on entra la seva personalitat en captar uns instants precisos i no altres. Ell mateix comenta: «A través de l'ull de la Rollei que capta el que hom vol, he aspirat, ni més ni menys, a retenir un document social, parcial i personalíssim, d'un temps viscut». Però la seva efectivitat artística és perfectament equiparable al seu valor com a document, testimoni i informació d'una realitat.

És una mostra que ens permet explorar i copsar l'essència de cada indret, sempre d'acord amb els canvis de domicili a una mateixa ciutat que l'integren als barris, no com si fos el típic turista que a cada pas crema una vivència nova, sinó com a element participant d'una manera de veure, viure i sentir. I amb totes les marginacions o separacions que comporta el «canvi»: els habituals, encara, encasellaments de barri que es fan amb la gent. La di-

ferència que experimentà Fontserè a Nova York quan decidí passar de l'Est a l'Oest de la ciutat. Entre les paraules que justifiquen aquesta selecció de fotografies trobem: «Per a mi és, primer que tot, la ciutat natal de la meua dona, on he compartit durant una colla d'any el ritual quotidià de l'existència. Però, endemés i essencialment, ha estat un assaig vivencial en quatre actes: quatre conjuntures entre el 1951 i el 1973; quatre maneres de veure-hi i quatre formes de vida disperses en sengles domicilis diferents». Una selecció en certa manera compromesa amb un conjunt d'eleccions que conformen la nostra quotidianitat segons un «canvi» d'escenari i vénen a reflectir elements de cultura, societat, tècnica, estètica, document i creació, així com tot un sistema de valors inherents al fotògraf que potencia la subjectivitat d'unes imatges reals.

Una aventura fotogràfica que ens porta a través del Midtown East, Wall Street, el port, els temples religiosos de la ciutat, edificis comercials, la dependència arquitectura-sociologia, el «boom» de la construcció, districtes residencials com l'Upper East Side o la cinquena Avinguda, la barriada del Bowery i l'alcoholisme, Coney Island o la platja de Brooklyn, Harlem i els immigrants negres, predicadors al carrer, museus (MOMA, Guggenheim, Whitney), el barri del Soho o dels artistes, on han anat a viure molts catalans com Miralda, Muntadas, Llimós, Francesc Torres, etc. etc... En definitiva, Carles Fontserè ens duu per camins viscuts, sentits, amb imatges subordinades al seu camp d'observació i captació, amb la infinitat de suggeriments que s'poden extreure i abstrure en una ciutat com Nova York.

EL PERIÒDICO
Viernes, 1 de julio de 1983

La Generalitat potenciará los "museos itinerantes"

Las exposiciones por toda Catalunya pretenden crear núcleos de arte

El arte no tiene fronteras ni sólo nace en las grandes áreas urbanas. La Generalitat pretende descentralizar las exposiciones para provocar nuevas manifestaciones artísticas

Barcelona.—La Conselleria de Cultura de la Generalitat de Catalunya incrementará el número de exposiciones itinerantes, que recorrerán toda la geografía catalana para impulsar la creación de nuevos núcleos artísticos. Este método de difusión cultural se inició en agosto de 1982 y encontró una notable acogida. Un total de veinte muestras distintas han sido exhibidas ya en veintisiete localidades.

Daniel Giralt-Miracle, jefe del Servicio de Artes Plásticas, manifestó ayer la voluntad de su oficina de iniciar una política descentralizadora, que sirva para desarrollar nuevas sensibilidades culturales y artísticas, lejos de Barcelona.

Doble criterio

Para conseguir este objetivo, la Generalitat ha trabajado con dos criterios fundamentales: el valor de actualidad de las exposiciones y el interés de la personalidad de los artistas. Giralt Miracle destacó, en este sentido, las muestras dedicadas a Viladecans, Dalí y los libros, Joan Miró, Joan Pons,

las fotografías neovorruinas de Carles Fontseré y la poesía visual de Joan Brossa. A todas ellas, añadirán ahora muestras de la obra de Guinovart, Cumeiella, Todó, Ràfols Casamada y otra dedicada a los creadores del cómic catalán.

«Si hasta ahora Barcelona ha ejercido una función centrífuga y centripeta en la difusión del arte catalán —manifestó Giralt-Miracle— ahora se trata no sólo de patrocinar una descentralización de las artes, sino más bien de impulsar la que podríamos calificar como el policentrismo artístico».

Experiencia piloto

Los responsables del Servicio de Artes Plásticas destacaron el éxito de esta experiencia piloto y subrayaron su papel dinamizador en Granollers, Vic, Reus, Tortosa, Terrassa, Sabadell, Tarragona, Lleida, Girona y Olot, entre otras capitales de comarcas.

Las exposiciones itinerantes aprovechan edificios históricos, algunos hasta ahora infrutilizados e incluso abandonados

«LA CÀRREGA», de Ramon Casas, conservat al Museu Municipal d'Olot

«CATALUNYA EN LA ESPAÑA MODERNA» A MADRID

per Moisès Tibau

Joan Miró

Fontseré

Una afirmació nacional en una Espanya plurinacional

ANTONIO ELORZA

He visitat dues vegades l'exposició. La primera va ser un càlid matí de diumenge, amb una assistència tan nombrosa que desbordava les possibilitats del sistema d'aire condicionat. Va ser, per això, una experiència angoixosa. La segona, poques hores abans d'escriure aquest article, de manera molt més confortable, encara que el recinte no estava, ni de bon tros, buit: els assistents havien de seure a terra per poder assistir a les projeccions de l'audiovisual sobre modernisme. En ambdues ocasions, gairebé ningú no recorria l'exposició gaire de pressa. Els visitants, especialment els més joves, llegien detingudament l'explicació sobre les institucions catalanes medievals, la lletra de les proclames corresponents a les bullangues vuitcentistes o el text de l'obligació emesa per l'empresa de navegació submarina de Monturiol. Per a molts, devia ser probablement la confirmació d'unes idees i

d'unes lectures; per a d'altres, cal esperar que un cert descobriment.

La raó és ben clara: "Catalunya en la España moderna" és una exposició esplèndidament documentada i molt maca. Des de la meua perspectiva d'historiador visitant, el contrast és immediat amb l'altra gran exhibició historiogràfica oberta en l'actualitat al públic madrileny. Em refereixo a la consagrada a "Ortega y Gasset y su tiempo". En aquesta, especialment pel que fa a la documentació fotogràfica que constitueix l'eix de la biografia pública del pensador, el context s'escapa; hi ha els esdeveniments i les dades que es podrien anomenar "co-ocurrències", des de la proclamació de la República a la foto d'un revolucionari. És com un teló de fons, virolat i mal articulat sobre el qual es projecta el personatge. L'exposició catalana respon, per sort, a un altre criteri. Hi ha un gran desplegament de mitjans, però de vegades es té la sensació d'una economia

dels mateixos mitjans, ja que ni sobra ni falta res per configurar la unitat de significat que es pretén transmetre en cada fase a l'observador. Exemples: la portada de la masia, el quadre de la petita teixidora, l'esplèndid cartell de Fontseré sobre la FAI. La mateixa absència de retòrica innecessària presideix les projeccions relatives a l'evolució cultural i política sota el franquisme. L'exposició és, doncs, també la revalida d'un nivell historiogràfic.

El que ja no encerto a veure és la lectura que faran de la mostra els visitants madrilenys. Com a observador participant, apostaria per un resultat d'atenció, interès, en certa manera també companyonia i aprenentatge. Perquè resulta difícil que una seqüència històrica on amb tanta claredat apareix la imatge que Catalunya és una nació, tingui també una possible lectura harmònica, integradora. Es fa evident per a tot observador de "Catalunya en la

España moderna" que Catalunya va viure d'una manera singular, diferenciada, la industrialització, la formació del moviment obrer, la renovació artística de finals del XIX. Però res no suggereix la ruptura. Potser aquí hi hagi l'únic error, al meu entendre, dels organitzadors: no haver tret del catàleg —força car, com és lògic, i que per tant molts no compren— els tres excel·lents textos d'introducció a càrrec dels historiadors Pierre Vilar, Jordi Nadal i Pep Terres. La imatge ens hauria donat així a tots la seva plena significació. Encara que, insisteixo, tampoc a falta d'aquest element no s'oculta allò que és per mi el missatge fonamental de la mostra: una raonada i inequívoca afirmació nacional de Catalunya en el marc de l'Espanya plurinacional que tants encara es neguen a veure.

Antonio Elorza és catedràtic d'Història del Pensament Polític de la Universitat Complutense de Madrid.

EL DEPARTAMENT DE CULTURA
DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA
I L'AJUNTAMENT DE LA BISBAL D'EMPORDÀ
ES COMPLAEN A CONVIDAR-VOS A LA INAUGURACIÓ DE L'EXPOSICIÓ
NOVA YORK. VISTA I VISCUDA PER UN CATALÀ
QUE SERÀ COMENTADA PER L'AUTOR CARLES FONTSERÉ.
L'ACTE TINDRÀ LLOC AL CASTELL DE LA BISBAL
EL DIVENDRES 1 DE JULIOL A LES VUIT DEL VESPRE.

LA BISBAL D'EMPORDÀ, JULIOL DEL 1983

Revisat a Barcelona, Juny 1983

TELEX D'ART

Carles Fontserè.

● Patrocinada pel departament de *Cultura de la Generalitat i l'Ajuntament de La Bisbal* s'ha presentat en el Castell de la vila baix-empordanesa «*Nova York vista i viscuda per un català*», amb fotografies i textos de *Carles Fontserè*. La introducció del catàleg, molt ben editat amb disseny gràfic de *Terry Broch* (esposa de Fontserè), a cura de *Daniel Giralt-Miracle*. La inauguració fou comentada pel propi Fontserè.

Per cert que a «*Catalunya en la Espanya moderna*» (1714-1983), citada en el segon punt, Fontserè també era present a la mostra i en el corresponent catàleg amb un dels seus cartells dels anys trenta, l'anomenat «*Libertat!*».

los sitios

Viernes, 1 de julio de 1983

Exposición de C. Fontseré en La Bisbal

REDACCION

Esta tarde, a las ocho, se inaugurará en el Castillo de La Bisbal d'Empordà, la exposición «Nueva York, vista y viscuda per un català», que será comentada por su autor, el artista Carles Fontseré. La muestra ha sido organizada por el Departament de Cultura de la Generalitat y el Ayuntamiento de la capital baixempordanesa.

X. Blanch i Bartolomé G.

Mostres a Cadaqués

CADAQUÉS (Del nostre col·laborador **Moisès Tibau**).— Tres són els fets plàsticament noticiables, dintre de les moltes mostres que han tingut durant la primera quinzena d'agost i que signifiquen que l'activitat no decau ni un moment a la vila altempordanesa, activitat no mancada de «moviment», que es conjuga en intercanviar-se experiències tan vàlides com poden ser la magna col·lectiva d'una cinquantena de pintors a «La Sirena» amb el petit format o bé el treball amb ferro escultòric de Demetri Kontos, exposat, tot i que la sala en si ha quedat molt «freda» a «L'Amistat»; juntament amb això les innovacions en el camp pictòric de Bartolo i Xavier Blanch, que exposen a la sala Rotllan i a la Galeria 1, respectivament.

UNA MOSTRA INÈDITA

Ja l'any passat tingué lloc la primera edició del «Zero figura Cadaqués», que aquest any ha tingut continuïtat en el mateix marc, la galeria-libreria La Sirena, però amb el fet remarcable d'una major participació de pintors, cosa que ha fet arribar a un total de cent les obres presentades.

Hi trobem un Fontseré que, deixant de banda el seu caràcter polifacètic en el terreny gràfic i del cartellisme, ha realitzat dos nus amb molt de color, i s'ha reunit amb els vells amics de l'avantguarda catalana; després del seu «Nova York vista i viscu-

da», ara presentada a Banyoles, torna al terreny de la plàstica, i ho fa aquí, a Cadaqués, col·laborant en aquesta mostra, que és oberta a tots i en la qual s'abouquen totes les tendències. Des de les noves, neo-expressidistes, que han causat escàndol en molts, fins a les clàssiques composicions impressionistes i paisatgístiques, ja arrelades a la vila amb força, com en el cas de Dídac o Sala Herrera, a més de les sempre noticiables aportacions d'hiperrealistes, com poden ser Ek, Duarte, ... Al seu costat, els també clàssics d'avantguarda, ja sense protagonisme, que han deixat el pas a noves tendències. En total, quarantau pintors i cent obres presentades fan que aquesta mostra agafi amb importància en l'esperit de col·lectivitat que a poc a poc es va imposant i més quan els mateixos pintors veuen amb bon ulls aquest esperit d'unió que els agermana una vegada l'any al centre creatiu del país, a Cadaqués.

També Bartolo i Xavier Blanch, ara estadants a Peralada, exposen a Cadaqués sengles mostres dels seus darrers queafers pictòrics i aprenen al lector visual llurs darreres creacions. Bartolo, del qual s'havia jutjat en uns primers moments les seves qualitats com a impressionista i paisatgista alhora, ha demostrat ara que aquesta catalogació no era completa i que cal afegir-hi el de «prestidigitador del paisatge», del qual truca i combina els elements presos com a objectius i els transforma en for-

EL PAIS, viernes 12 de agosto de 1983

Una muestra colectiva reúne a 50 pintores en Cadaqués

M. T., Cadaqués

Un total de 49 pintores vinculados a la villa de Cadaqués, conocida mundialmente por su ambiente propicio para la creación plástica, se han reunido para realizar una exposición colectiva en la librería y galería de arte *La sirena* que, bajo las directrices del joven Joan Tharrats, hijo del pintor Joan Josep Tharrats, aglutina por segundo año consecutivo la muestra *Cero figura Cadaqués*. A esta muestra se han presentado 100 obras y a ellas se irán añadiendo progresivamente otras obras de artistas de renombre durante todo este mes.

El principal condicionamiento técnico de esta exposición colectiva es el formato bajo el cual han trabajado todos los artistas, de reducidas dimensiones, con lo que la capacidad creativa de cada uno de ellos queda algo limitada, máxime cuando la técnica utilizada es el acrílico o la acuarela, con lo que los autores tienen que realizar todo un proceso de acondicionamiento de la misma tela.

En esta muestra participan artistas de la talla de Angel Planells, surrealista vinculado estrecha-

mente a Dalí, o el hiperrealista argentino Jorge Duarte, que desde que se afincó en Cadaqués ha hecho de sus paisajes motivo constante de sus obras; otro de los participantes es el conocido pintor Joan Josep Tharrats, del que todos recuerdan su época en el movimiento vanguardista barcelonés *Dau al Set* o la de Bengel, artista que se dio a conocer bajo los auspicios de Salvador Dalí, con el que realizó numerosos trabajos, entre ellos la escultura *El Cristo de la basura*, que ha quedado instalada en la finca del pintor en Port Lligat.

También cabe destacar la presencia del conocido cartelista y fotógrafo Carles Fontseré, que trabajó con Dalí en Nueva York durante los años cincuenta y principios de los sesenta, y que ahora se ha convertido en protagonista indirecto de la polémica suscitada por Tàpies a raíz de sus manifestaciones sobre el maestro de Port Lligat y de una réplica que hizo a las opiniones de Tàpies publicadas en este diario, y también la de Inés, cuya obra es obra digna de mención dada la calidad de los trabajos que ha presentado a la muestra de Cadaqués.

EL CAP DELS SERVEIS TERRITORIALS
DEL DEPARTAMENT DE CULTURA
DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA A GIRONA

ES COMPLAU A CONVIDAR-VOS A LA INAUGURACIÓ DE L'EXPOSICIÓ
ORGANITZADA AMB LA COL·LABORACIÓ DE L'AJUNTAMENT DE BANYOLES

NOVA YORK, VISTA I VISCUDA PER UN CATALÀ

QUE SERA COMENTADA PER L'AUTOR, CARLES FONTSERÉ.

L'ACTE TINDRÀ LLOC A LA LLOTJA DEL TINT
EL DIMARTS 2 D'AGOST A LES VUIT DEL VESPRE.

BANYOLES, AGOST DEL 1983

BANYOLES, ESTIU-83.

EXPOSICIÓ

DEL 2 AL 21 D'AGOST

LLOTJA DEL TINT

Tarda, de dos quarts de set a dos quarts de deu

Carles Fontserè

«Nova York, vista i viscuda»

«Nova York, vista i viscuda», una exposició singular, en el castell de La Bisbal

En medio de la larga lista de exposiciones de todo tipo, que en los meses veraniegos suelen acumularse sobre las comarcas turísticas de Girona, nos llega «Nova York, vista i viscuda» inaugurada ayer en La Bisbal y que es el resultado de más de veinte años de vivencias en aquella gran urbe, del matrimonio Carles Fontseré-Terry Broch. Una feliz combinación de sus respectivos sentimientos. El de Carles, por su profunda sensibilidad mediterránea, de dejarse impactar por las realidades cambiantes, dinámicas y sorprendentes de la ciudad, y junto a él, su esposa, que, en definitiva, estaba en casa, por la sencilla razón que Terry Broch, nació, creció y trabajó en Nova York. Por ello, las impresiones de estos largos años de ambas vivencias neoyorquinas podían dar un feliz resultado, cual ha sido esta exposición que ahora se presenta en La Bisbal.

Creemos que la muestra es triple, es decir, de un lado está las visiones de aquella ciudad única, que no tiene paralelo, ni siquiera en otras de la Unión, y junto a esta realidad, las creaciones personales de este matrimonio, que, un buen día, decidió cerrar las puertas de apartamento en la sombra de los rascacielos y trasladarse a Porqueres, donde, pacientemente y con ahorro y sacrificio, habían trazado un nuevo, distinto y distante hogar, en el que, por el momento residen, aunque, sin olvidos definitivos de lo que los Estados Unidos y especialmente Nova York, ha significado en sus vidas. Por ello, pensamos que la exposición tiene estas tres vertientes, la de reflejo estricto de la ciudad, de sus realidades, y la doble aportación de dos espíritus sensibles y atentos a su ambiente, a lo que se desarrolla en él entorno. Por ello estamos seguros que Carles Fontseré, debe tener ya una excelente colección de fotografías de Can Tista, en Porqueres, y será interesantísimo, un día comprobar como Terry Broch nos ha visto desde su ventajosa perspectiva de la identificación con Catalunya y al mismo tiempo con su innato pragmatismo americano. Es la ventaja de ha cultivado el espíritu, como en otros ámbitos se cultiva el cuerpo.

La idea de la exposición

«Nova York, vista i viscuda», se

ha trazado, primero a través de las espléndidas fotografías seleccionadas de su inmensa colección, que a su vez es la suma de las cualidades técnicas de Carles Fontseré, con su agudo instinto periodístico, de auténtico reportero gráfico, con los consejos de Terry, una nativa de Nova York, con lo que siempre se juega, en este caso se trabaja, con indudable ventaja.

Para explicarnos la ciudad, el matrimonio Fontseré-Broch, ha seguido su propio itinerario personal, a través de los domicilios, que, en los más de veinte años de vivir en la ciudad tuvieron. Es una buena fórmula, y un excelente ejercicio para quienes también estén interesados en el recorrido, a la vez urbano y estético de aquella gran ciudad.

Sucesivamente las zonas, desde las que se hace centro, y a través de las cuales se trabaja Nova York, son las siguientes, el Est, «el rovell de l'ou de Manhattan», como dice el propio autor en el opúsculo que se editó con motivo de la presentación de la muestra, a finales del pasado año y de forma conjunta entre Banca Catalana y el Instituto de Estudios Norteamericanos, de Barcelona, se trata de la zona, per-

filada por el famoso hotel Waldorf Astoria, donde recientemente ha residido el Presidente del Gobierno. Allí vivieron Carles y Terry, en el inicio de los optimistas años cincuenta, en una «barriada» de postín, con excelentes establecimientos, que iban desde tiendas de anticuarios a las sombras de Wall Street, posiblemente una de las calles de Nova York, más conocidas, de nombre, por los ciudadanos del mundo. No lejos del puerto, que es decorado gráficamente con profusión de fotografías por Carles Fontseré, un puerto único en el mundo por sus dimensiones, y que como consecuencia de las mismas ha perdido estos rincones y este sabor que aún conservan otras aglomeraciones portuarias del mundo, pero, el puerto de Nova York, con su bienvenida a millones de emigrantes, a través de la estatua de la Libertad, es otra ciudad, dentro de la ciudad.

Otros aspectos, como la religión o la abrumadora arquitectura verticalista no podían faltar en las visiones de quien ha vivido y trabajado tantos años en Nova York, y que también configuran de forma única y con imitaciones en todo el mundo. El «boom» de la construcción,

como así lo denomina Carles Fontseré, es una constante en la ciudad que tiene los solares más caros del mundo. Un impacto constructor que ha supuesto la desaparición de muchos lugares en los que imperaba un cierto tipismo, que inexorablemente ha muerto a impulsos del dólar y la piqueta.

Upper East Side

El segundo domicilio neoyorquino de los Fontseré fue: 10 East End Avenue, en un barrio elegante, germánico y pulcro, como dice Carles, porque fue fundado por alemanes y otros emigrantes del norte y este de Europa, y porque el alcalde de la ciudad tiene allí su residencia. A la sombra del Central Park, con una serie de importantes museos, fue durante muchos años un barrio elegante pulcro y residencial. A través del mismo Fontseré nos lleva a ver los espectáculos de los predicadores callejeros, y a una descripción casi diríamos que étnica del ciudadano de Nova York, impresionado por la enorme complejidad de los sucesivas emigraciones, que se han convertido en comunidades, sean latinos, judíos, negros y de tantas otras comunida-

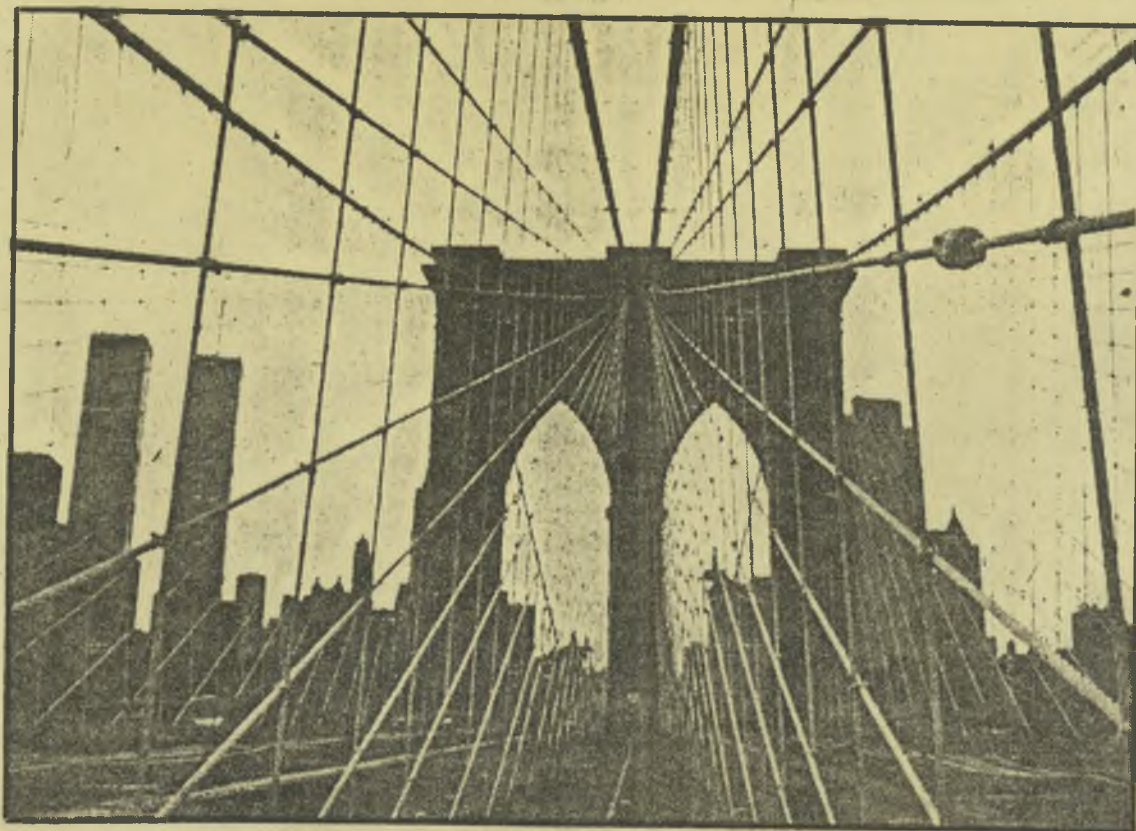
des que, como hemos dicho, convierten a Nova York en una amalgama única y distinta, que no admite comparaciones.

Por la situación de esta residencia segunda, las fotografías y las explicaciones del Central Park, son estípendas, y nos evidencias la excelencia y validez de esta idea que ha tenido que ser defendida a pesar de vandalismos, destrozos, gamberrismo y también «ideas» para convertir un parque salvaje y natural, en «zona verde». A pesar de todos los riesgos y peligros el Central Park, es hoy un espacio de esta naturaleza americana en el corazón de la gran ciudad y un espectáculo humano singular de los muchos que Nova York ofrece.

Se cierra esta parte de la exposición con la visión de los museos y el arte que tanto espacio ocupa en la ciudad y en la zona que se corresponde al segundo domicilio de los Fontseré. En esta pincelada artística, el nombre de Salvador Dalí, brilla con luz propia, pues se corresponde al paso casi diríamos que triunfal, del artista de Figueres por los ambientes neoyorquinos, vivencias que fueron seguidas muy de cerca y en colaboración, por Carles Fontseré y su esposa.

341 West 46 Street

Si el Est, era la zona elegante y tranquila de Nova York, el West, daba una imagen completamente distinta, el ambiente, las gentes y el ir y venir eran totalmente distintos, como distintos son ahora, en este incansable e implacable esfuerzo de demolición y construcción que imperan en Nova York. El espectáculo, como en tantas otras partes del mundo, son aquí, más que en otras zonas de la inmensa ciudad, sus gentes. La imagen de las calles, de los comercios, de los espectáculos, especialmente en los años descritos en la exposición. Es una calle viva dinámica en la que tampoco faltan sus aspectos negativos, que Fontseré concreta en sus imágenes de los «bums» es decir de los alcohólicos y borrachines que son el resultado de estos veinte mil establecimientos que en Nova York, según nos dice Carles Fontseré se dedican a servir comidas y bebidas. El neoyorquino acepta esta realidad porque forma parte del entorno y los hechos cotidianos de la ciudad.

Visión conjunta de un catalán y una neoyorquina sobre una ciudad única en el mundo

Seguimos el recorrido por las playas, no son muchas las libres, abundan las privadas. Pero, la cámara de Fonséré profundiza en el gran espacio de la Barceloneta neoyorquina que es Coney Island. Si las playas multitudinarias son siempre una imagen sorprendente estas de Nova York alcanzan dimensiones únicas, tanto por los propios miles de metros de arenas, como por la humanidad que las ocupa.

Y, naturalmente, no podían faltar tampoco las descripciones gráficas y críticas del barrio de Harlem, que identifica en todo el mundo la problemática de las gentes de color en los EE.UU. y singularmente en estas aglomeraciones humanas y urbanas.

Junto al Harlem de los negros «El Barrio», es decir, el distrito castellano parlante. Esta sorprendente imagen que se da en otros puntos del país, en que se configuran zonas íntegramente latinas, desde los comercios a las salas cinematográficas, y también con todo su cargamento de problemas sociales, humanos, de salud. Estas comunidades de las que nadie

parece acordarse hasta que se aproximan unas elecciones.

510 Broome Street

La última etapa de los Fontseré-Broch en Nova York fue el Soho, cuando era una zona residencial de artistas y gentes que consideraron que barrio estaba de moda. Allí estuvieron Carles y Terry, en un contacto intenso y particular con esta otra realidad neoyorquina.

Un barrio con espontánea creatividad artística, con imágenes sorprendentes, que hoy se han transformado en galerías y manifestaciones de arte que no se dan en otros puntos de la ciudad.

De este conjunto seleccionamos al «Little Italy», es decir, el todopoderoso barrio italiano. Tal vez un italianismo muy teñido, pasionadamente de norteamericanos, pero sin renuncias a determinados aspectos italianos, que se concretan en celebraciones religiosas y populares y en una presencia colorista y de restaurante de los que dejaron en Italia. Para los demás neoyorquinos es un barrio precisamente para comer abundante y a buen precio.

Dentro de estas imágenes, de ambientes distintos en un mismo conglomerado urbano, tenemos «Chinatown», es decir, el barrio chino, que lo es físicamente, por la sencilla razón que viven en él miles de ciudadanos originarios de Oriente, y que, tampoco renuncia a su profundo americanismo, aunque con este color oriental que dan a sus fiestas y celebraciones.

Conclusiones

Esta exposición con todo su contenido artístico, hasta de concepto en lo que debe tener de didáctico y de formativo, es también una clara muestra de la capacidad cultural de Nova York. Precisamente Carles Fontseré en su última página de presentación de la muestra, nos lo dice «cada día nuevos emigrantes, aportan desconocidos ingredientes al crisol humano de la ciudad». Uno de estos ingredientes humanos, ha sido el propio autor de una exposición, que, tal vez los propios neoyorquinos «de toda la vida», no habrían sido capaces de ofrecer con la dimensión y profundidad creadas por este binomio Fontseré-Broch. La observación aguda y hasta crítica de Carles y el profundo conocimiento de su ciudad, por parte de Terry, han dado el resultado único de esta muestra, que ahora los bisbalenses tendrán ocasión de ver en directo.

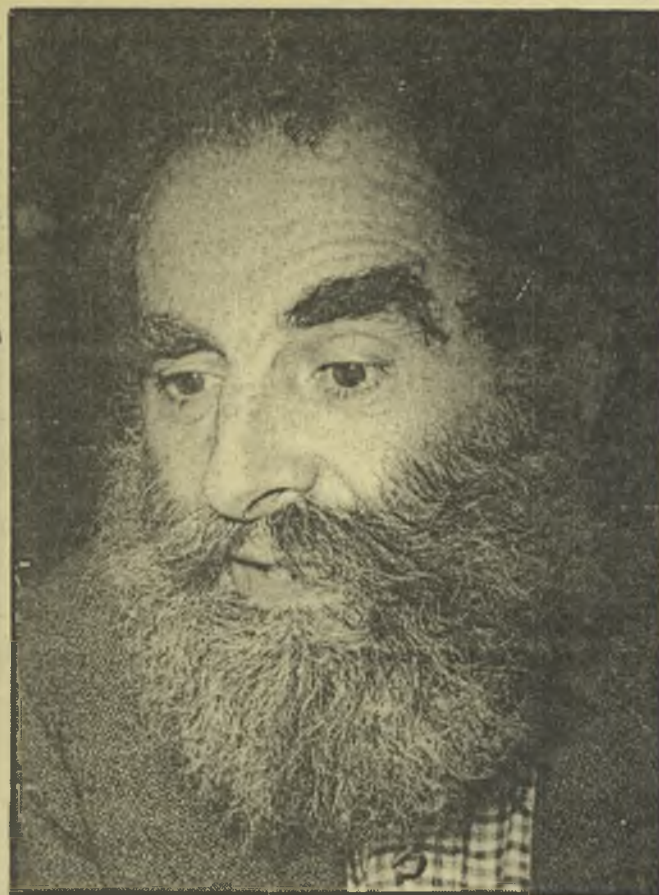
¿Se presentará el próximo curso en Girona?

Esta exposición, que se ha paseado por media Catalunya, y que ha sido pensada y realizada entre nosotros, no se ha presentado, todavía, en nuestra ciudad.

Según el Cap de Serveis de Cultura, se debe a lo completo del calendario de la Casa de Cultura, al parecer, el único local donde podía presentarse. Por tanto habrá que esperar al próximo curso, para ver si tenemos suerte y «Nova York, vista i viscuda», puede venir a nuestra ciudad. De momento, en La Bisbal.

Un reportaje de
J. VICTOR GAY

Mi amigo Carles Fontseré

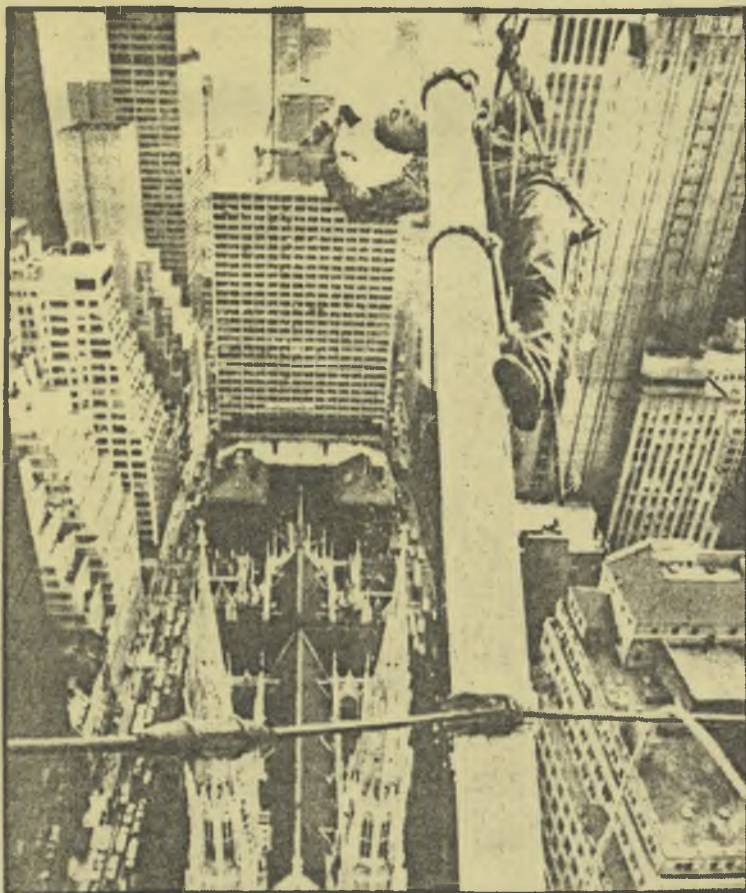
J. V. G.

CARLES FONTSERÉ, nos atreveríamos a definirlo como un hombre del Renacimiento, trasplantado al siglo XX, y con un sabio aprovechamiento de las técnicas que su tiempo le ofrece. Nada de lo humano le es indiferente o extraño. Naturalmente las artes, debido a su innata sensibilidad le son mucho más afines, y las ha practicado con la intensidad de un Leonardo, pintor excelente, grabador perfecto, dibujante por vocación, fotógrafo experimentado y singular, conoce la escultura, escribe con perfecto equilibrio gramatical y estético y es capaz de realizar las mil y una tareas de lo que ahora se ha venido a llamar «bricolage», por ello creemos que la definición renacentista que nos hemos permitido no es ninguna licencia, sino una realidad.

Aunque por razones de edad nos separa una generación, la suya es la de la Guerra Civil, la nuestra corresponde a la inmediata, Carles Fontseré y Terry Broch, su esposa, nos han honrado con su amistad, desde los inicios de su reinserción en Girona. Del corazón de Nueva York a la solitud tranquila y apacible de Porqueres, parece mediar todo un abismo, y sin embargo es el paso que Carles y Terry dieron. Si para él suponía el reencuentro con el país, para ella, posiblemente fue mayor. Aunque anteriores generaciones fueron también de aquí, por esencia son ya norteamericanos, con esta fuerza singular con que defienden el americanismo los inmigrados a aquella tierra generosa y dura a la vez, y forjada, precisamente, a base de estas personas venidas de la diáspora europea y mundial.

Precisamente porque nunca hemos ocultado nuestra simpatía personal, por aquel gran país, al que aceptamos con su carga de defectos, de la misma forma que Carles Fontseré de una forma aguda y hasta mordaz señala por haberlo vivido con tal profundidad, nos permitió una primera sintonía, que, poco a poco, se ha transformado en amistad, y por nuestra parte añadiríamos que en admiración, por una obra, la de Carles Fontseré y Terry Broch, que; algún día habrá que estudiar con detenimiento y profundidad, pues, dada su amplitud, su calidad y su diversidad, no puede ser breve ni será fácil.

Ahora nos llega a La Bisbal, ya que no a Girona, por lo menos por el momento es «Nova York, vista i viscuda», que tiene que entenderse como un homenaje a una ciudad única, y como una muestra de la capacidad creativa de un artista muy nuestro, muy singular y muy amigo.

D A L Í
fotògraf
D A L Í
en els seus fotògrafs

Mostra fotogràfica celebrada amb motiu de l'exposició
Organitzada per la *Generalitat de Catalunya* i el *Ministerio de Cultura*

400
OBRES DE
1914 A 1983
SALVADOR
DALÍ

CENTRE CULTURAL de la CAIXA de PENSIONS
Barcelona, juny-juliol 1983

Un aspecte de la sala on s'exposen fotografies del pintor realitzades per prestigiosos fotògrafs (Foto: Joan Comalat)

Coincidint la mostra antològica de l'obra de Dalí al Palau de Pedralbes, l'Obra Social de «la Caixa» ha organitzat una sèrie d'actes i manifestacions paral·leles, la més important de les quals és sens dubte l'exposició que durant aquests dies es presenta al local del passeig de St. Joan sota el títol de *Dalí fotògraf, Dalí en els seus fotògrafs*.

Aquesta exposició apropa, almenys aquesta és la seva intenció, amb gran encert, la faceta de Dalí com a persona, i en Dalí dels gests poc habituals al gran públic, cercats per una sèrie de fotògrafs de gran prestigi, com són, Lacroix, Halsman, Fontserè, Shommer... També cal destacar que el polifacètic artis-

que ell mateix organitzava a Nova York o a París, dóna pas a un Dalí íntim, tímid fins a cert punt, i en altres ocasions, agosarat i enfrontat violentament amb el gest a qui el retrata. Com el mateix Dalí diu, «**fotografia: pura creació de l'esperit**», paraules que la reverència i respecte que Salvador Dalí sempre ha demostrat

Dalí fotógrafo, una crónica del surrealismo

Exposición en el Palau Macaya

Barcelona. — La exposición *400 obras de Dalí* ha sido complementada con otra muestra de fotografías, titulada *Dalí fotògraf, Dalí en els seus fotògrafs*, que se inauguró ayer, en el Palau Macaya del Centre Cultural de la Caixa del paseo Sant Joan.

La muestra da a conocer las fotografías realizadas por el pintor y las que le hicieron importantes fotógrafos, y de un modo muy especial pone de relieve la pasión y el interés que sintió Dalí por el arte fotográfico, ya desde los años 30. **«Dalí dijo: la única diferencia entre el retrato de Juan de Pareja de Velázquez y una buena fotografía del retrato de Juan de Pareja es seis millones de dólares»**, recuerda Luis Revenga, responsable del montaje y la coordinación de la exposición. **«Nunca dudó de que fuera un arte. Incluso recomendaba a los dibujantes que utilizaran la cámara oscura más que el lápiz.»**

Surrealismo fotográfico

«A través de estas fotografías —comenta Revenga— se puede ver que entre la concepción del arte surrealista de Dalí y la fotografía no hay diferencia. Se intuye incluso que en las fotografías que le hicieron hubo la mano de Dalí. Y deja patente su pasión por Leonardo, el Renacimiento y los clásicos.» La muestra está organizada en sentido cronológico **«y de forma didáctica»**. Incluye unas 144 fotografías,

«veintiuna más que en Madrid».

Se puede ver a Dalí junto a Picasso. **«Es la única foto que existe»**, dice Revenga. Una serie dedicada a la película inacabada del pintor *La prodigiosa aventura de la encajera y el rinoceronte*, que en estos momentos está en posesión de Robert Descharnes, una película que Dalí inició en 1954.

«Se expone por primera vez en el mundo una foto original de Dalí en la Academia de San Fernando de 1922, lo cual prueba que estuvo este año y no en 1921».

La exposición es una documentada crónica del arte de Dalí, de sus obsesiones artísticas, sus relaciones y de su manera de interpretar la realidad.

La muestra hace un repaso por el mundo daliniano desde los años treinta a 1980. Se puede conocer a través de estas fotografías algunas obras de Dalí y, sobre todo, al pintor, que se dejó fotografiar y colaboró en esta tarea con Man Ray, Philippe Halsman, Juan Gyènes, Ricard Sans, Català Roca, Jordi Socías, Carles Fontseré, Marc Lacroix, Schommer y Scarullo.

Paralelamente a la exposición, la Caixa ha organizado un taller surrealista dirigido a los niños, a partir de los 8 años, y a los adultos. El taller, titulado *Les paraules es veuen*, propone un juego que parte de palabras elegidas al azar, para pasar, a través de la escritura automática, a visualizar estas palabras.
— M. P.

Salvador Dalí

Cecil Beaton, Manuel Belio, Brassai,
Francesc Català-Roca, Robert
Descharnes, Dieuzaide, Carles Fontserè,
Juan Gyenes, Philippe Halsman, Marc
Lacroix, Man Ray, Meli, Scavullo, Roger
Schall, Alberto Schommer, Leopold
Samsó, Ricard Sans, Jordi Socias.

Salvador DALÍ

400 OBRES
1914-1983

Salvador DALÍ

400 OBRES
1914-1983

Palau Reial de Pedralbes

Avgda. Diagonal, 686 - Barcelona
10 del matí a 8 del vespre

Barcelona,
10 de juny a 31 de juliol del 1983

Fotografies, cinema, àudio-visual
i conferències
Centre Cultural de la Caixa de Pensions
Passeig de Sant Joan, 108 - Barcelona
Feiners d'11 a 14 h. i de 16 a 20 h.
Festius de 10 a 14 h.

GENERALITAT DE CATALUNYA
Departament de Cultura

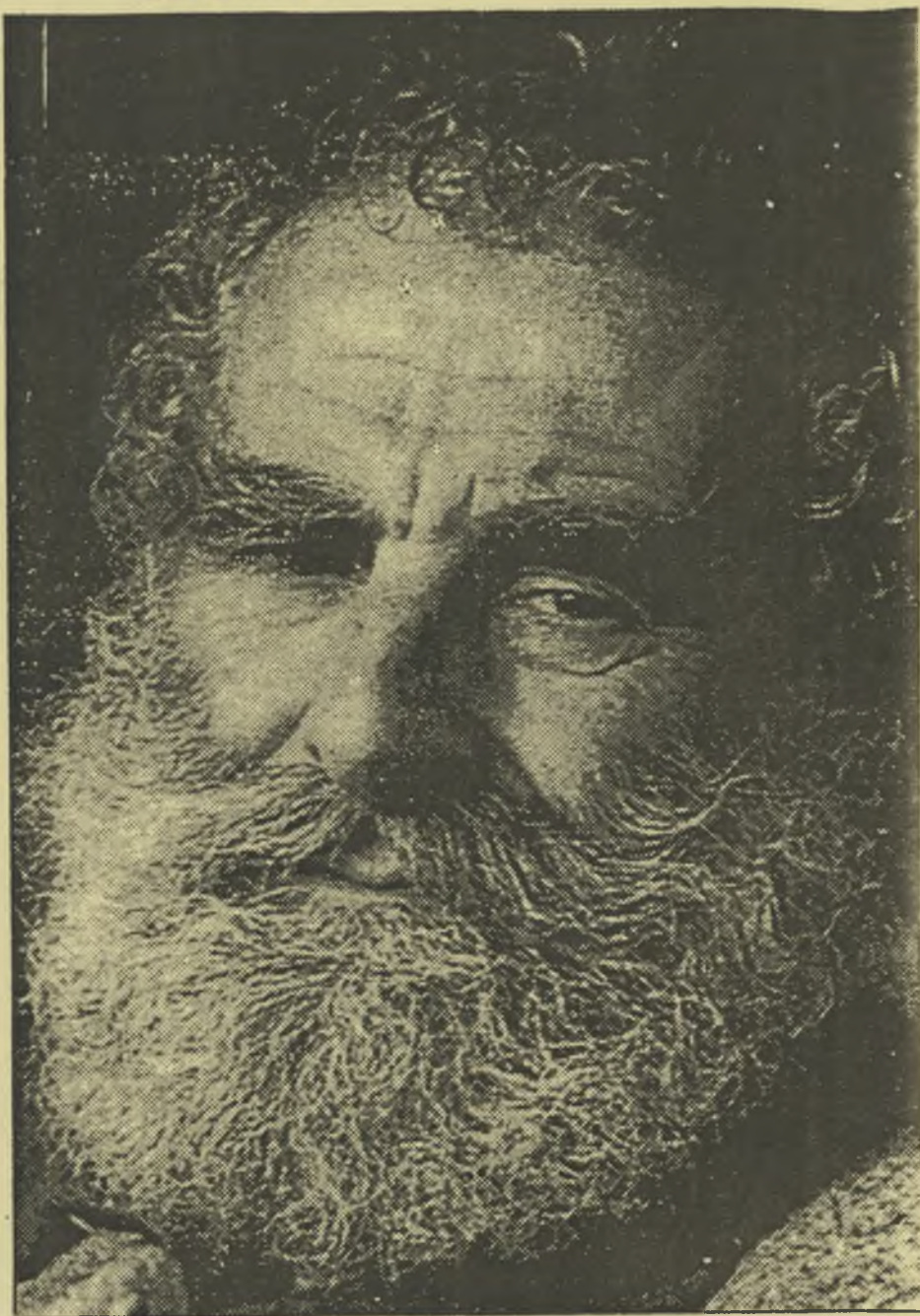
MINISTERIO DE CULTURA
Amb la col·laboració de l'Ajuntament de Barcelona

Grafiques Renacimiento. D. L. B-22.740/1983

**parlem
d'art**

per **Jaume Fàbrega**

CARLES FONTSERÈ crònica de la quotidianitat i de la modernitat a Nova York

Dins el marc de les exposicions promocionades pel departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, a través del Servei d'Arts Plàstiques, s'ha presentat a diverses viles catalanes —Lleida, la Bisbal d'Empordà, Vilafranca del Penedès, etc— la mostra intitolada «Nova York vista i viscuda per un català. Exposició de fotografies de Carles Fontserè».

Carles Fontserè, nat a Barcelona l'any 1916, dibuixant professional des dels 15 anys, destacat cartellista durant la Guerra Civil —i coautor d'un important llibre sobre el tema— dibuixant de còmics, pintor, il·lustrador i gravador, director artístic i dissenyador, escenògraf i fotògraf: heus ací un home polifacètic, a més d'un home d'una biografia apassionant per les seves vivències a l'exili, primer a França i més tard a Nova York, ciutat que va conèixer de pam a pam en integrar-se, d'una banda, en els ambients artístics de la postguerra i en, fins i tot, fer-hi durant un temps de taxista. No fa molt, justament, de la gran megalòpolis americana ens va portar l'exposició de l'escultor d'origen català Josep de Creff, i ara aquesta mostra fotogràfica,

breu selecció, localitzada a Nova York, de la seva producció de més de 40.000 fotografies.

Els títols de l'exposició és ben ajustat al seu contingut. Es tracta, efectivament, de la visió i les vivències d'un català a Nova York, entre els 50 i els seixanta.

L'exposició, materialment, es presenta en una sèrie de seqüències, amb plafons amb les fotos en blanc i negre, amb textos al costat. Cada seqüència es refereix a un tema determinat, alhora crònica de la quotidianitat —però també de l'excepcionalitat i de l'extravagància, almenys des dels nostres paràmetres culturals— i de la modernitat, just abans que aquesta passés de moda i esdevingués «postmodernitat».

Es tracta, sempre en blanc i negre i amb

fotos precises i exactes, fetes amb ull de reporter, d'una crònica ben interessant d'uns moments, d'una ciutat, dels seus habitants i dels seus barris i espais.

Encartellats, missioners i predicadors protestants, passejants, personatges pintorescos, edificis civils i religiosos, arquitectures i treballadors, marginals i banyistes, minories ètniques i museus, artistes plàstics i cantants, tot desfila davant els nostres ulls donant una imatge multifacètica i no distorsionada del rusc vital de la gran urbs, capital del món. Els comentaris, que formen part indestriable del material, completen la informació i la situen en el seu context.

(Banyoles, Llotja del Tint)

EL CAP DEL SERVEI D'ARTS PLASTIQUES
DEL DEPARTAMENT DE CULTURA
DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA

ES COMPLAU A CONVIDAR-VOS A LA INAUGURACIÓ DE L'EXPOSICIÓ
ORGANITZADA AMB LA COL-LABORACIÓ
DE L'AJUNTAMENT DE SANT BOI DEL LLOBREGAT

NOVA YORK. VISTA I VISCUDA PER UN CATALÀ

I QUE SERÀ COMENTADA PEL SEU AUTOR, CARLES FONTSERÈ.
L'ACTE TINDRÀ LLOC AL CASAL DE CULTURA DEL PATRONAT MUNICIPAL
EL PROPER DILLUNS DIA 5 DE SETEMBRE A LES VUIT DEL VESPRE.

SANT BOI DEL LLOBREGAT, SETEMBRE DEL 1983

EL PAIS, diumenge 4 de setembre de 1983

4 / QUADERN DE CULTURA

Exposicions

Carles Fontseré

L'escenògraf, il·lustrador i fotògraf Carles Fontseré, que va viure durant més de vint anys a Nova York a les dècades dels cinquanta i seixanta i va col·laborar amb molts artistes nord-americans i europeus, presenta ara l'exposició fotogràfica *Nova York vista i viscuda per un català*, que també forma part de la sèrie d'exposicions itinerants organitzades pel Departament d'Arts Plàstiques de la Generalitat.

Casal de la Cultura, Sant Boi de Llobregat. Exposició oberta durant tot el mes.

LA VANGUARDIA

LUNES, 5 SEPTIEMBRE 1983

DIA A DIA

Exposiciones

VI Bienal de Fotografía Europa-83. – Tema: «L'infant i el seu món». Inauguración hoy, lunes, a las 20 horas. Abierta hasta el 30 de septiembre. Horario: laborables de 10 a 14 horas y de 17 a 21 horas. Colegio Oficial de Arquitectos de Cataluña, plaza Nueva, 5.

Nova York, vista i viscuda per un català. – Inauguración hoy, lunes, a las 20 horas, en acto comentado por su autor, Carles Fontserè. Casal de Cultura del Patronat Municipal. Sant Boi del Llobregat.

de la
E

TELEX D'ART

Miscel.lània d'estiu: Buñuel, Fontserè, Juncà, Dalí, Tàpies, etc,

● De les exposicions estiuènques a Banyoles ressaltarem la de les magnífiques fotografies de *Carles Fontserè* «*Nova York vista i viscuda per un català*», comentada ja en part ran de la seva presentació anterior a La Bisbal, la qual, itinerant amb patrocini de la Generalitat, es presentà posteriorment a la *Llotja del Tint* amb una precisió mil·limètrica, tant de muntatge com de càtleg.

D'entre el prolífic quefer polifacètic de Fontserè, segurament el que arriba amb més facilitat a l'espectador és el de la fotografia. Facilitat, que no gratuïtat. De l'arxiu de més de 40.000 plaques, treball d'anys en varis països, Fontserè n'ha donat fe en el Tint amb una tria de les de Nova York de fa uns 10-25 anys (C.F. en sortí el 1973). Imatges, les seves, que ens concreten i acosten detalls de la variadíssima personalitat de la gran Babel moderna. Un ventall fotogràfic que no és de turista, ni tan solament de viatger. L'urbs ens parvé, de la grandesa a la misèria, en blanc i negre, a través de l'objectiu d'una persona sensible, d'un artista que l'ha sabut observar des de dintre, protagonista ell també del batec de la megàpolis, de quan vivia amb *Terry* en el *Greenwich Village*, i aquest barri no era el centre de «souvenirs» a la moda que ha esdevingut. En un dels edificis del que eren els gran magatzems del Greenwich de l'època, Fontserè hi disposava, en un dels pisos, vivenda i taller. Tenia fama d'hospitalari, en especial si éreu català. Si us convidava, oferia queviures mediterranis naturals, no els insípids enllaunats americans. L'habitatge era posat amb un gust, acollidor, i d'una sobrietat no exempta d'alguna obra d'art. Però de l'habitatge el que realment cridava l'atenció, per insòlit, era el seu sòl, en el que el persistent regalim dels seus pinzells de pintor havien tacat límpidament tota la superfície, a l'atzar i també exprofés, amb un acolorit bigarrament informal de taques i esquitxos, que produïen al visitant un impacte visual assegurat. Ell s'arronsava d'espatlles, i us deia amb el somriure sorneguer:

—«*Si, potser sí que això s'assembla a un Pollock. Però jo a Pollock el faig servir únicament per a trepitjar-lo*».

Ahora l'atracció i el refús de Fontserè per la vida nord-americana crec que es palesen en la variada gamma fotogràfica que ens ha presentat sobre la «seva» Nova York viscuda.

Nova York fotografiada per Carles Fontserè.

● *Carles Fontserè* també ha estat representat al Museu de l'Empordà, amb motiu dels actes que Figueres dedica a Dalí, en l'excel·lent mostra «*Dalí fotògraf; Dalí en els seus fotògrafs*», amb plaques realitzades a Portlligat i Nova York, i junt a mestres com *Man Ray*, *Brassai*, *Descharnes*, *Dalí*, *Lacroix*, *Meli*, *Català*

Roca, etc. Tant l'antològica de pintures de Dalí en el seu Teatre-Museu, com la de fotografia, marquen un rècord de visitants, i estaran obertes fins a final de setembre. Visita recomanada.

J. G. i G.

EL DIA POR DELANTE

Un libro

La cultura catalana explicada por sus autores

El libro *Ni àngels ni dimonis*, editado por Serra d'Or, recoge una serie de entrevistas realizadas por **Jordi Coca** a personalidades de la cultura catalana. Recoge un amplio abanico desde una perspectiva actual.

Una exposición

Nueva York vista por Carles Fontseré

La exposición *Nova York, vista i viscuda per un català* de **Carles Fontseré**, fotógrafo, pintor y muchas cosas más, se inaugura esta tarde, a las 8 horas, en el Casal de Cultura de Sant Boi de Llobregat. La exposición será comentada por su autor.

30 agost - 5 setembre 1983

figueres **HORA
NOVA**

Divendres, conferència de Carles Fontserè

(Redacció).—Divendres dia dos, a les vuit del vespre, en el Museu de L'Empordà, Carles Fontserè donarà una conferència sota el títol «Nova York, vista i viscuda per un català»

Carles Fontserè és un cartellista català reconegut internacionalment. Com a conseqüència de la guerra civil, s'exilià a França i més tard als Estats Units. Ha editat i il·lustrat llibres per a bibliogràfils, i dissenyat decorats i vestits per a obres de teatre a Mèxic i Nova York.

També reconegut com un gran fotògraf, participà el darrer any en l'exposició «Nou fotògrafs catalans».

2 SEPTIEMBRE 1983

30 ● LA VANGUARDIA

DIA A DIA

Conferencias

Venus: el nexó cultural. – Rahkaël Cohen. Nouta, Bailén, 32, 3.º, 2.ª (20 horas).

Nova York vista i viscuda per un català. – Carles Fontserè. Viernes, día 2, a las 20 horas. Sala de Actos del Museo de l'Empordà de Figueres.

EL CAP DELS SERVEIS TERRITORIALS
DEL DEPARTAMENT DE CULTURA
DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA A LLEIDA

ES COMPLAU A CONVIDAR-VOS A LA INAUGURACIÓ DE L'EXPOSICIÓ
ORGANITZADA AMB LA COL·LABORACIÓ DE L'AJUNTAMENT DE BALAGUER

NOVA YORK. VISTA I VISCUDA PER UN CATALÀ

QUE SERÀ COMENTADA PER L'AUTOR CARLES FONTSERÉ.

L'ACTE TINDRÀ LLOC A LA SALA D'EXPOSICIONS DE L'AJUNTAMENT
EL PROPER DIMARTS 4 D'OCTUBRE A LES VUIT DEL VESPRE.

BALAGUER, OCTUBRE DEL 1983

Cartellista exiliat i fotògraf, va visitar Figueres

C. Fontserè: «Viure a Nova York ha estat un assaig vivencial en 4 actes»

FIGUERES (De la nostra Redacció, per I. Grabulosa).— Divendres va tenir lloc al Museu de l'Empordà una xerrada sobre «Nova York vista i viscuda per un català» de Carles Fontserè.

NOVA YORK. ASSAIG VIVENCIAL

Diu Fontserè en un quadern que ha editat el departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, que amb la selecció de fotografies que presenta no pretén, ni de bon tros, mostrar la imatge vera de Nova York. «Per a mi és, primer que tot, la ciutat natal de la meua dona, on he compartit durant una colla d'anys el ritual quotidià de l'existència. Però, a més i essencialment, ha estat un assaig vivencial en quatre actes: quatre conjuncions entre 1951 i 1973; quatre maneres de veure-hi, i quatre formes de vida disperses en

Carles Fontserè

singlers domicilis diferents. Tot plegat una fantàstica aventura humana que no canviaria per res del món».

13 ANYS FENT FOTOS

Carles Fontserè nasqué a Barcelona l'any 1916. Destacà com

a cartellista durant la guerra civil. S'exilià a França com a soldat de l'exèrcit republicà, conegué els camps de concentració, i ha residit a París i Nova York. Pintura, cartellista, dibuixant de còmics, director artístic d'una revista mensual a Nova York... són algunes de les activitats que ha desenvolupat i també la fotografia durant uns 13 anys, tot recorreguent la geografia humana de ciutats com Nova York, París, Mèxic, Londres, Roma, San Francisco...

Diu d'ell Daniel Giralt-Miracle, cap del Servei d'Arts Plàstiques, que és un dels personatges històrics i artístics de Catalunya contemporània de més interès i que allò que romanía més inèdit de la seva llarga peregrinació per tot el món, particularment per la vella Europa, Mèxic i els EUA, era el seu treball fotogràfic que totalitza més de 42.000 instantànies d'arreu del món.

Viernes, 2 de septiembre de 1983

6 / los sitios

FIGUERES AL DIA

Conferència de Carles Fontseré

Avui divendres, 2 de setembre, a les vuit del vespre, tindrà lloc en la Sala d'Actes del Museu de l'Empordà una conferència del pintor i fotògraf Carles Fontseré la qual portarà el títol de la seva exposició «Nova York vista i viscuda per un català» actualment itinerant per diverses ciutats de Catalunya. L'esmentada conferència, patrocinada pel departament d'Arts Plàstiques de la Generalitat, conjuntament amb l'Ajuntament de Figueres, ha estat organitzada amb motiu de l'anada a Nova York en règim d'intercanvi cultural d'un grup d'alumnes de l'Institut Ramon Muntaner de Figueres, acompanyats per les professores Carme Casals, M.ª Carme García i Pilar Gil.

2 OCTUBRE 1983

LA VANGUARDIA ● 83

Exposiciones

Miriam Riera: Dibujos. Casal de Cultura de Castelldefels. De 19 a 21 h., hasta el 7 de octubre, inclusive.

Joan Brossa: poesía visual, objetos poemáticos y carteles. Inauguración, lunes, 3 de octubre a las 20 h. Palau Oliver de Boteller. Tortosa.

Carles Fontseré: Nueva York, vista y vivida por un catalán. Sala de Exposiciones del Ayuntamiento de Balaguer. Inauguración, el martes, 4 de octubre, a las 20 h.

Enric Jardí

**ELS MOVIMENTS
D'AVANTGUARDA
A BARCELONA**

EDICIONS DEL COTAL S.A.

Enric Jardí

ELS MOVIMENTS D'AVANTGUARDA A BARCELONA

EDICIONS DEL COTAL S.A.

es obres
... Com
anifesta-
en adop-
osicions
d, audi-
Berg, es-
i guerra

da, com
ià» apa-

enien la preocupació angoixant dels problemes que contínuament plantejava la revolució i la guerra, és perceptible una accentuada manca de creativitat que només en les arts plàstiques i en el camp de la propaganda pogué oferir remarcables excepcions en l'obra de cartellistes al servei de les centrals sindicals, com Martí Bas o Carles Fontseré.

També en l'ordre de la decoració va ésser realitzada alguna obra efímera, igualment amb finalitats propagandístiques com el muntatge, en un local ja desaparegut de la Plaça de Catalunya, de l'exposició «Set mesos de guerra» en la qual intervingué d'una manera preponderant Antoni Clavé que, amb el temps, esdevindria un pintor de fama mundial.

El que he dit respecte de la plàstica durant la Revolució i Guerra civil pot ésser aplicat, igualment, als espectacles; al cinema i al teatre amb un balanç, potser, encara més desfavorable. Tal vegada caldria exceptuar-ne l'estrena l'any 1938 i al Poliorama, llavors convertit en «Teatre Català de la Comèdia», de l'obra «La fam» de Joan Oliver, el mateix que, amb el pseudònim de «Pere Quart», havia publicat el 37 el seu graciós recull poètic «Bestiari».

De la vinguda a Barcelona pel desembre del 36 del

EL CAP DEL SERVEI D'ARTS PLASTIQUES
DEL DEPARTAMENT DE CULTURA
DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA

ES COMPLAU A CONVIDAR-VOS A LA INAUGURACIÓ DE L'EXPOSICIÓ
NOVA YORK. VISTA I VISCUDA PER UN CATALÀ
QUE SERÀ COMENTADA PEL SEU AUTOR CARLES FONTSERÈ.

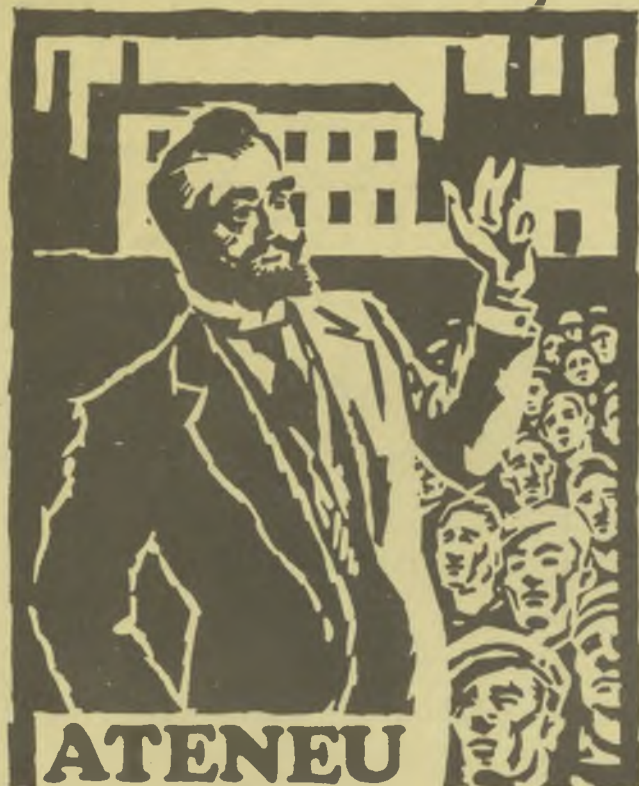
L'ACTE TINDRÀ LLOC AL CELLER DE CAL NICOLAU,
EL PROPER DIUMENGE DIA 13 DE NOVEMBRE A LES VUIT DEL VESPRE.

MARTORELL, NOVEMBRE DEL 1983

EL VAIXELL BLANC

BARCELONA

*Secció Artística Literària de
L'Ateneu Enciclopèdic Popular*

**ATENEU
ENCICLOPÈDIC
POPULAR**
fraternal
BARCELONA

80^e
ANIVERSARI

n. 22

desembre

1983

1903 - 80e ANIVERSARI - 1983

ATENEU
ENCICLOPEDI
POPULAR

Fontana

BARCELONA

Montalegre, 5

1903 - 80e ANIVERSARI - 1983

ATENEU
ENCICLOPEDI
POPULAR

Fontserè

BARCELONA

Montalegre, 5

EL CAP DEL SERVEI D'ARTS PLÀSTIQUES
DEL DEPARTAMENT DE CULTURA
DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA

ES COMPLAU A CONVIDAR-VOS A LA INAUGURACIÓ DE L'EXPOSICIÓ
NOVA YORK. VISTA I VISCUDA PER UN CATALÀ

QUE SERÀ COMENTADA PEL SEU AUTOR CARLES FONTSERÉ.
L'ACTE TINDRÀ LLOC AL CASAL DE CULTURA DE SANT JORDI
DE LA CAIXA D'ESTALVIS DE CATALUNYA
EL PROPER DIVENDRES DIA 9 DE DESEMBRE A LES VUIT DEL VESPRE.

GAVA, DESEMBRE DEL 1983

Los viejos ateneos cuentan su historia en una muestra

Quieren recuperar los antiguos centros de cultura popular

En los años anteriores a la guerra, el Ateneu Enciclopèdic Popular reunía en sus locales a obreros e intelectuales. Un grupo de personas quiere recuperar ahora esta tradición para conservar la vinculación entre el movimiento obrero y los intelectuales

Barcelona. — Una completa exposición sobre los ateneos en Catalunya, que reúne una importante documentación relativa a la vinculación entre el movimiento obrero y los intelectuales durante el presente siglo, se inaugura esta tarde en los locales del Ateneu Enciclopèdic Popular.

El Ateneu Enciclopèdic Popular, entidad fundada en 1903 por el abogado obrerista Francesc Layret, fue hasta 1939 el más importante centro

Intelectuales estaban más comprometidos con la sociedad. Ahora hay una gran diferenciación entre los sindicatos, por ejemplo, y los hombres de cultura», constata Ferran Aisa, uno de los organizadores de la exposición.

Visitando la muestra se puede comprobar que el Ateneu Enciclopèdic no fue sólo una entidad cultural. Organizó también campañas cívicas contra el pistolero patronal o en reivindicación de escuelas.

Montalegre, 5
El Ateneu quiere volver a los buenos tiempos

1903 - 80è ANIVERSARI - 1983

Montalegre, 5

Sec
L'A

EXPOSICIÓ

EL CARTELLISME A CATALUNYA

14 desembre 1983 - 9 gener 1984

Horari:

RELACIÓ D'OBRES EXHIBIDES

1. ADRIÀ GUAL. «La culpable»
2. LOLA ANGLADA. «La Nuri. Setmanari per a les noies»
3. RICARD CANALS. Exposició Internacional del Moble 1923
4. RICARD FÀBREGAS. Obra d'homenatges a la vellesa
5. LLUÍS MUNTANÉ. Obra d'homenatges a la vellesa
6. ANTONI VILA ARRUFAT. Obra d'homenatges a la vellesa
7. JOSEP ROJAS ASSENS. Exposició de Barcelona 1929 (i 1930)
8. FRANCESC D'A. GALÍ. «El Arte en España»
9. XAVIER NOGUÉS. «Pueblo Español. Montjuich»
10. JOSEP OBIOLS. Exposició Municipal d'Art 1932
11. JOSEP ALUMÀ. «Llegiu L'Opinió»
12. ANTONI CLAVÉ. «Llegiu L'Opinió»
13. «JAN». S'Agaró.
14. FULGENCI MARTÍNEZ SURROCA. «Barcelonins! Compreu les vostres flors a la Rambla»
15. ENRIC MONENY. Empúries.
16. ANTONI CLAVÉ. «Estalvieul»
17. JACINT BOFARULL. Partit Internacional de Futbol
18. JOSEP MORELL. Exposició Municipal d'Art 1935
19. JOSEP MORELL. Carnet electoral
20. LORENZO GOÑI. «I tu èquè has fet per la Victòria?»
21. CARLES FONTSERÈ. «Avant!»
22. MINAS. «Estat Català. Raó i força»
23. EVARIST MORA. Montserrat
24. JOSEP MORELL. Centenari del ferrocarril Barcelona-Mataró
25. RICARD GIRALT MIRACLE. Barcelona. Ciutat d'Art
26. JORDI PLA DOMÈNECH. Festes de la Mercè
27. AMAND DOMÈNECH. Barcelona
28. PAU MACIÀ. Obra d'homenatges a la vellesa
29. J. JIMÉNEZ ARNALOT. «Visite el Zoo»
30. RICARD GIRALT MIRACLE. Festes de la Mercè 1962
31. RAMON RIBAS. Festes de la Mercè 1966
32. JOAN MIRÓ. II Congrés Jurídic Català
33. ENRIC HUGUET. «Catalunya t'espera»
34. ÀNGEL CUEVAS. VII Centenari de Jaume I
35. ENRIC SATUÉ. «Benet. Tu Presidente»

Exposiciones

August Puig. - Instituto Francés, Moia, 8. Hasta el 20 de diciembre.

Classicisme nòrdic: 1910-1930. - Colegio Oficial de Arquitectos, plaza Nueva, 5. Hasta el 2 de enero.

Joan Brossa: poesía visual, poemas objecte, cartells. - Ayuntamiento de Mataró.

Robert Llimós. - Caixa d'Estalvis de Terrassa, Rambla d'Egara, 340. Hasta el 25 de diciembre.

Antològica Pierre Bonnard (1867-1947). - Caja de Barcelona, paseo de Gracia, 2. Hasta el 24 de enero.

Joan Ponç, obra gràfica. - Palau oliver de Boteller de Tortosa.

Nova York, vista i viscuda per un català. - Caixa d'Estalvis de Catalunya, Gavà.

Jordi Juguets. - Ayuntamiento de Torelló.

Rocco Incardona. - Caixa de Pensions, Montcada, 14. Hasta el 25 de diciembre.

Guinovart. - Celler de Can Nicolau de Martorell.

Gravat de creació: la calco-grafa contemporània a Catalunya. - Centre d'Estudis de la

Pe...

**ACTES COMMEMORATIUS
DEL DESE ANIVERSARI DE
LA INAUGURACIÓ DE LA
GALERIA D'ART
SANT JORDI**

**Presentació d'una carpeta
amb set xilografies de
FIDEL AGUILAR,**

realitzada amb la col.laboració
del Departament de Cultura de
l'Ajuntament de Girona.

**EXPOSICIÓ
D'OBRA GRÀFICA DE
CENT ARTISTES
CATALANS
CONTEMPORANIS**

Inauguració: 20 de desembre de 1983

Doce pintores de Girona en la «Sant Jordi»

Nos hemos permitido una breve selección de los pintores gerundenses bien por nacimiento o por haber elegido nuestra ciudad y comarca para trabajar que durante estos diez años han pasado por la «Sant Jordi». Los hay para todos los gustos, y desde aquellos que sus muestras han conseguido afirmarse como sólidos exponentes de algo bien hecho y que permanecerá

como muestra de creación e inspiración, en otros casos no podemos decir lo mismo y son fruto de la oportunidad, casi de la anécdota, pero siempre, en la perspectiva de estos diez años de la galería son interesantes de recordar, entre otras cosas porque, como señalábamos nos evidencian la consolidación de vocaciones o el paso de las meras anécdotas.

Pintores de Girona, con técnicas diversas y varias procedencias, en algunos el tema de la ciudad apenas si está presente, en otros sus aportaciones son fundamentales al arte contemporáneo. Desde Josep Perpiñá, incansable trabajador con una Girona atenta y desgarrada a Niebla, venido de lejos con su informalismo total y abrumador, colorista y diverso, y también Roca D. Costa, misterioso en sus paisajes urbanos británicos, sin apenas la pincelada de la figura que si acaso es el propio pintor que conmemoraba con su propia muestra los diez años de la galería. El veterano Isidre Vicens, conocedor de los campos de Castilla, enamorado de Girona y capaz como pocos. Y está Enric Marqués, con sus «gouaches» anecdóticos y de denuncia. Joan Josep Tahrrats, con su bagaje de paisajes espaciales, que no sabemos si son de procedencia orbital o del deslumbrante cabo de Creus. Carles Fontseré, pintor en esta ocasión, fotógrafo, escenógrafo, grabador, articulista, escultor y muchas cosas más es un catalán auténticamente universal, porque el mundo es su país, aunque su vocación de gerundense lo ha llevado a vivir junto a «l'estany», y Tapiola, dolido de su Girona, que ha inmortalizado en tantas ocasiones, dolido por estas casas del Onyar cambiadas, y que presentó en 1975 en la «Sant Jordi». También Vila i Fàbrega, tan discreto como exquisito pintor, que algún día los gerundenses valoraremos como se merece. Bosch Martí cronista de una Girona que imagina y que no siempre es la real. Gómez-Martínez acuarelista incuestionable, gran trabajador y honestísimo en sus conceptos y Vayreda Canadell depositario de apellidos que dicen mucho en el arte de Catalunya y creador de una personalidad propia y de calidad.

Son diez años de pintura gerundenses en la galería «Sant Jordi».

Enric Ucelay Da Cal

LA CATALUNYA POPULISTA

IMATGE, CULTURA I POLÍTICA
EN L'ETAPA REPUBLICANA
(1931-1939)

1982

front d'Aragó. També, en la línia del mateix argument, s'alludeix a la ira dels dirigents anarco-sindicalistes en veure que, per citar un cas concret, el «Zyrianin» portava queviures i no pas armes.²⁹ Això, però, no disminuí la resposta popular. ¿Hi havia una reacció popular que s'alegrava, ja l'octubre, de l'arribada de menjar, davant d'una altra —més sofisticada políticament— que podia veure-hi una maniobra a darrera?

Si acceptem la premissa abans esmentada, s'obre tota una interpretació de les maniobres i evolucions de republicans, comunistes i anarco-sindicalistes des de juliol del 1936 fins als «Fets de maig». ¿Ens trobem davant d'una situació de mobilització massiva i genuïna de la gran majoria, com s'ha donat per suposat? ¿O el problema del menjar, la manca d'elements bàsics o de primera necessitat, afecta tota una part de la població? ¿Com fou influïda, per exemple, la productivitat dels obrers —o la dels pagesos—, per la consciència revolucionària, per les collectivitzacions o per l'escassetat d'aliments? ¿Es va mantenir més elevada en les indústries de guerra? (Signifiquen els esbògans com «Feu Tancs...Tancs...Tancs!» que es produïa menys?) ¿Es desenvolupa un mercat «negre» paral·lel, amb «estraperlisme»? Els cartells, certament, hi alludeixen sistemàticament: per exemple, el famós cartell de Fontseré fet per la Conselleria de Proveïments de la Generalitat pel novembre del 1936 presenta un pagès contra la silueta d'una fàbrica amb el missatge «Regularitzeu l'intercanvi de productes amb la ciutat»; l'igualment conegut pòster

29. J. L. ALCOFAR NASSAES, *La marina italiana en la guerra de España*, Barcelona: Euros, 1975, p. 96, fn. 2.

30. J. MIRAVITLLES, *Episodis de la Guerra Civil Espanyola*, Barcelona: Pòrtic, 1972, ps. 200-202.

Font-rúbia, monestir de Priorat benedictí (*Santa Maria del Coll de Font-rúbia*) del terme de Barcelona, vora el coll de Font-rúbia, obert entre el turó de la Creueta del Coll (→ el Coll) i el del Carmel, en un dels contraforts meridionals de la serra de Collserola. L'església actual té encara elements de la primitiva, romànica, del s. XI. El 1098 el lloc i l'església, disputats pel monestir de Sant Cugat i Guerau Mir, esdevingueren priorat filial de Sant Cugat, dotat amb tots els béns d'aquest monestir situats entre Collserola i el Besòs. Als ss XV i XVI ja no tenia cap regularitat, i fou secularitzat el 1592. Roma se n'apoderà, però Sant Cugat protestà i restaurà el priorat al començament del s. XVII, i des d'aleshores fins al 1835, que fou incendiat, tingué més caire de santuari que de monestir. Fou molt restaurat al s. XIX, i també el 1929, quan hi anaren a residir els religiosos del Sagrat Cor.

Fonts [cast: Fonz] Municipi de la part de l'antic comtat de Ribagorça actualment aragonesa, estès des de la serra de la Corrodella fins al Cinca (1 363 h [1981]). La vila (1 098 h [1981]); 471 m alt) és centrada per l'església parroquial (d'origen medieval, amb una façana renaixentista) i l'antic palau dels bisbes de Lleida, actual casa de la vila, del s. XVI; hi ha diverses cases pairals dels ss XV al XVIII. El terme inclou el poble de *Cofita* ↑, vora el Cinca, i és regat pel canal d'Aragó i Catalunya.

Fonts, barranc de les Afluent, per l'esquerra, del Palància; neix al peu de la mola de Segart (Camp de Morvedre) i desemboca al seu col·lector davant Albalat dels Tarongers, després de recórrer 9 km.

Fonts, les → *Sant Joan les Fonts* (Garrotxa).

Fonts, les Poble (3 901 h [1981]) situat al límit dels municipis de Terrassa, Rubí i Sant Quirze de la Serra (Vallès Occidental), a l'esquerra de la riera de les Arenes, travessat per la carretera de Rubí a Terrassa. La zona residencial es començà a construir al primer quart del s. XX, damunt els terrenys comprats per la Societat Ribes i Companyia, entorn de l'antiga masia de Can Falguera i al costat del baixador del Ferrocarril de Catalunya; seguí un projecte d'urbanització. A partir del 1910 ha anat can-

viant d'aspecte; s'hi establí població immigrada en edificacions de tipus barraquístic, i els anys seixanta hom començà a instal·lar-hi indústries.

Fonts, les Antic poble i antiga masia (**mas de les Fonts**) del municipi de Calce (Rosselló), al sud del poble. El 1424 tenia 12 focs.

Fonts, les Santuari (*la Mare de Déu de les Fonts*) del municipi de Vilobí d'Onyar (Selva), dins la parròquia de Salitja. És esmentat ja el 1657.

Fonts, platja de les Platja de la costa del Baix Maestrat, dins el terme d'Alcalà de Xivert, a la vora d'Alcossebre.

Fonts, Sant Cristòfol les → *Sant Cristòfol les Fonts* (Garrotxa).

Fonts, sequiol de les Canal de la Safor que drena la zona del terme d'Oliva entre la ciutat i la mar.

Fonts, ses Caseria (76 h diss [1960]) del municipi de Calonge de Mar (Baix Empordà), al nord-est de la vila.

Fontsgurada Poble (51 h agl i 9 h diss [1981]) del municipi de Sant Gavet de la Conca (Pallars Jussà), a la dreta del riu de Gavet, poc més avall de l'aiguabarreig amb el riu d'Abella. Al s. XIX formà un municipi amb Gavet dit *Gavet i Fontsgurada*.

Fontsa, la Santuari (*la Mare de Déu de la Fontsa*) del municipi de Jafre de Ter (Baix Empordà), a l'oest del poble. Fou construït a la fi del s. XV al costat d'una font que des del 1460 tingué fama de miraculosa, i hom hi bastí al costat piscines i lavatoris per als malalts que hi acudien. La imatge, de fusta policromada, fou destruïda el 1936. Hom hi celebra nombrosos aplècs.

Fontsa, la Balneari del municipi de Sant Pere de Torelló (Osona), al sud-oest de la vila, a la dreta del Ges. Té una font d'aigua sulfurosa, carbònica i bicarbonatada. El balneari data del 1847; hi ha una capella dedicada a sant Josep.

Fontsa, la Antic i efímer (fi del s. XVI) convent carmelità del municipi de Campos (Mallorca), als *Banys de Sant Joan* ↑.

Fontsa de Palma, marquesat de la HIST Títol concedit el 1854 a Jaume *Conrado i Berard* ↑; el despatx reial fou lliurat el 1871 al seu fill Marià Conrado i d'Asprer. Continua a la mateixa família.

Fontscaldes Poble (117 h agl i 11 diss [1981]; 403 m alt) del municipi de Valls (Alt Camp), al nord de la ciutat, al peu del coll de Lilla. L'església parroquial és dedicada a sant Simó. El 1188 Alfons I donà el lloc al monestir de Santes Creus. Prop seu ha estat excavat per l'Institut d'Estudis Catalans un forn de ceràmica ibèrica, on ha estat trobat un dels millors lots de ceràmica pintada ibèrica de Catalunya (actualment al Museu Arqueològic de Barcelona), dels ss III-II aC, amb la decoració característica de la Catalunya meridional (sobretot motius vegetals estilitzats).

Fontscaldetes Despoblat del municipi de Cabra del Camp (Alt Camp), a l'est del terme, a la zona muntanyosa.

Fontscalents Antic molí de Castellar del Vallès (Vallès Occidental), a la riba esquerra del Ripoll, entre Castellar i Sant Feliu del Racó. Una capella de la Mare de Déu de la Mercè es mantingué en culte del 1819 al 1936.

□ Cartell de Carles Fontserè i Carrió

Fontscalents, riera de Nom que pren la riera Golarda o de Marfà a la capçalera, entre Santa Coloma Saserra i Castellterçol (Vallès Oriental).

Fonts de Sacalm Nom adoptat el 1937 per al municipi de *Sant Hilari Sacalm* ↑ (Selva).

Fontserè i Carrió, Carles (Barcelona 1916) Escenògraf, il·lustrador i dibuixant de publicitat. Sobresortí com a cartellista en la guerra civil de 1936-39. Exposà a Perpinyà i executà decoracions per al Casino de Canet de Rosselló (1939). Instal·lat a París, alternà el dibuix de còmics amb l'escenografia, la pintura i la litografia. A Mèxic produí una revista de tipus parisenc de gran espectacle (1948). A Nova York, durant vint anys, practicà la fotografia i el periodisme, activitats que prosseguí després de la seva tornada a Catalunya (1973).

Fontserè i Domènech, Josep (Vinyols, Baix Camp 1799 — Barcelona 1870) Arquitecte. És autor de la plaça de toros de la Barceloneta, a Barcelona (1862) —ja desapareguda—, i de les esglésies de Vallbona de les Monges (1835) i de Pallejà (1862). Fou arquitecte municipal de Barcelona i autor d'un projecte d'eixample per a la ciutat.

Fontserè i Mestre, Josep (Barcelona? 1829 — Barcelona 1897) Mestre d'obres, titulat el 1853. Era fill de l'arquitecte Josep Fontserè i Domènech i germà del mestre d'obres Eduard Fontserè. Guanyà (1870) el concurs per al parc de la Ciutadella de Barcelona amb el lema "els jardins són a les ciutats el que els pulmons al cos humà". La seva actuació fou molt discutida, puix que com a mestre d'obres la seva competència acadèmica era sovint negada. Tingué com a ajudants els escultors Joan Flotats i Llorenç Matamala i els estudiants d'arquitectura Cristòfor Cascante i Antoni Gaudí. Fèu el mercat del Born de Barcelona (1876), en col·laboració amb l'enginyer Josep M. Cornet, i al parc suara esmentat —les obres del qual dirigí fins el 1888—, la cascada (1874-82), la vaqueria (1882) i l'umbracle (1883). Unes altres obres seves, també a Barcelona, són la casa del marquès de Santa Isabel, al passeig de Gràcia, i la d'Ignasi Girona, al passeig de Sant Joan, i la restauració del Cercle del Liceu (1886). Hom li ha atribuït, erròniament, el Museu Martorell, obra de Rovira i Trias, i, a Vilanova i la Geltrú, la Biblioteca-

Font-rubí (Alt Penedès)						
població:						
1718	1787	1860	1900	1930	1960	1981
—*	—*	1 400	1 624	1 900	1 662	1 185
població disseminada: 17% [1981]						
extensió: 37 km ²						
explotacions agràries: [1982]						
0-5 ha	5-10 ha	10-20 ha	20-50 ha			
134	77	47	12			
50-100 ha	> 100 ha					
7	3					
demarcacions històriques:						
vegueria de Vilafranca del Penedès						
[fins el 1716]						
corregiment de Vilafranca del Penedès						
[1716-1833]						
província: Barcelona						
partit judicial: Vilafranca del Penedès						
rodalia: Vilafranca del Penedès						
mercat agrícola principal: Vilafranca del Penedès						
mercat agrícola secundari:						
Santa Coloma de Queralt						
àrea comercial: Vilafranca del Penedès						
* amb les Cabanyes						

POLITICA ECONOMICA DE LA GENERALITAT (1936-1939)
Josep Maria Bricall

cobertura: reproducció del cartell:

"Regularitzau l'intercanvi de productes
amb la CIUTAT"

Edicions 62

ERC

Esquerra Republicana
de Catalunya

CATALUNYA I LA NITAT NACIONAL

ques— és l'E. R. C.

te creiem que només mitjançant la
tució dels nostres drets nacionals po-
uir solidàriament a la consolidació
ràcia a l'Estat espanyol. I no pas a
n alguns diuen.

te estem plenament convençuts que
o necessita en aquests moments nous
ics. La dreta nacional és prou conso-
ixí l'esquerra. I no podem dividir-la
creant noves instàncies, d'abast ben
ls millors dels casos.

residents Macià, Companys, Irla i
tots ells homes d'ERC, són el millor
present, d'un partit polític amb bri-
l de fidelitat al poble de Catalunya.

at historial demostra que l'ERC és el
e, que, sense radicalismes verbals,
social ha assolit, de fet, a casa nos-

tra. En l'actual context la intensificació de l'
ciutat catalana.

7) Les intervencions al Parlament d'Heri-
Barrera, denunciant la línia claudicant que
portat a obtenir un estatut retallat, i posant
cent reiterat i contundent a reivindicacions
catalanes, són les que millor han interpreta-
voluntat progressista i nacional del nostre po-

8) Perquè l'ERC no depèn ni vol depe-
de Madrid, i té la ferma voluntat de fer efec-
la presència i el reconeixement de la nació
lana en el món internacional, tal com ja ha vi-
altres temps.

9) Perquè reforçar l'ERC, en aquests
ments, és la més ferma garantia de superviv-
de Catalunya des de l'esquerra. Amb un m-
del 10 per cent de vots, l'ERC assoleix l'arb-
ge en el futur parlament de Catalunya. I
aquest arbitratge la garantia d'una política n-
nal catalana.

Artista pintor. Fundador del Sindicat de Di-
buixants cartellistes al temps de la Generali-
tat. Exiliat a París, Mèxic i Nova-York, col-
laborà intensament des d'allí al manteniment
de la cultura catalana a l'estranger.

SALVADOR OLIVA i LLINAS. — Doctor en Filologia, Professor al
col·legi Universitari de Girona i escriptor.

ANTON CORTADA i COLOMER. — Llicenciat en Ciències Físiques.
Professor de l'Institut Vicens Vives de Gi-
rona.

MARIA ROS i GUSSINYER. — Directora de l'Escola Estatal Eiximenis
de Girona. Llicenciada en Filologia i Litera-
tura Catalana. Professora de català a l'escola
de reciclatge de mestres.

CARLES ESTERN i PANELLA. — Llicenciat en ciències biològiques.
Professor de l'Institut Vicens Vives de Gi-
rona.

PERE PICOLA MASDEU. — Arquitecte d'Olot.

ENRIC DE QUINTANA ROCA. — Llicenciat en dret i procurador.

MARIA PANELLA i SARRA. — Llicenciada en Filosofia i Lletres. Es-
pecialista en Història. Trenta-cinc anys dedi-
cada a l'ensenyament. Republicana de tota la
vida.

ISIDRE VICENS CUBARSI. — Artista Pintor. Girona.

CA ECONOMICA DE LA GENERALITAT (1936-1939)
p Maria Bricall

atura: reproducció del cartell:

"Regularitzau l'intercanvi de productes
amb la CIUTAT"

CIANS 62

erra Republicana
de Catalunya

CATALUNYA I LA NITAT NACIONAL

ques— és l'E. R. C.

è creiem que només mitjançant la
ució dels nostres drets nacionals po-
uir solidàriament a la consolidació
ràcia a l'Estat espanyol. I no pas a
n alguns diuen.

è estem plenament convençuts que
o necessita en aquests moments nous
ies. La dreta nacional és prou conso-
ixí l'esquerra. I no podem dividir-la
creant noves instàncies, d'abast ben
ls millors dels casos.

residents Macià, Companys, Irla i
tots ells homes d'ERC, són el millor
present, d'un partit polític amb bri-
l de fidelitat al poble de Catalunya.

t historial demostra que l'ERC és el
s, que, sense radicalismes verbals,
social ha assolit, de fet, a casa nos-

tra. En l'actual context la intensificació de la so-
cietat catalana.

7) Les intervencions al Parlament d'Heribert
Barrera, denunciant la línia claudicant que ha
portat a obtenir un estatut retallat, i posant l'ac-
cent reiterat i contundent a reivindicacions pràc-
catalanes, són les que millor han interpretat la
voluntat progressista i nacional del nostre poble.

8) Perquè l'ERC no depèn ni vol dependre
de Madrid, i té la ferma voluntat de fer efectives
la presència i el reconeixement de la nació cata-
lana en el món internacional, tal com ja havia fet
altres temps.

9) Perquè reforçar l'ERC, en aquests mo-
ments, és la més ferma garantia de supervivència
de Catalunya des de l'esquerra. Amb un mínim
del 10 per cent de vots, l'ERC assoleix l'arbitrat-
ge en el futur parlament de Catalunya. I amb
aquest arbitratge la garantia d'una política nacio-
nal catalana.

Artista pintor. Fundador del Sindicat de Di-
buixants cartellistes al temps de la Generali-
tat. Exiliat a París, Mèxic i Nova-York, col-
laborà intensament des d'allí al manteniment
de la cultura catalana a l'estranger.

SALVADOR OLIVA i LLINAS. — Doctor en Filologia, Professor al
col·legi Universitari de Girona i escriptor.

ANTON CORTADA I COLOMER. — Llicenciat en Ciències Físiques.
Professor de l'Institut Vicens Vives de Gi-
rona.

MARIA ROS i GUSSINYER. — Directora de l'Escola Estatal Eiximenis
de Girona. Llicenciada en Filologia i Litera-
tura Catalana. Professora de català a l'escola
de reciclatge de mestres.

CARLES ESTERN I PANELLA. — Llicenciat en ciències biològiques.
Professor de l'Institut Vicens Vives de Gi-
rona.

PERE PICOLA MASDEU. — Arquitecte d'Olot.

ENRIC DE QUINTANA ROCA. — Llicenciat en dret i procurador.

MARIA PANELLA I SARRA. — Llicenciada en Filosofia i Lletres. Es-
pecialista en Història. Trenta-cinc anys dedi-
cada a l'ensenyament. Republicana de tota la
vida.

ISIDRE VICENS CUBARSI. — Artista Pintor. Girona.

AFFICHES 1939-1945

IMAGES D'UNE CERTAINE FRANCE

EDITA

STÉPHANE MARCHETTI

AFFICHES 1939-1945

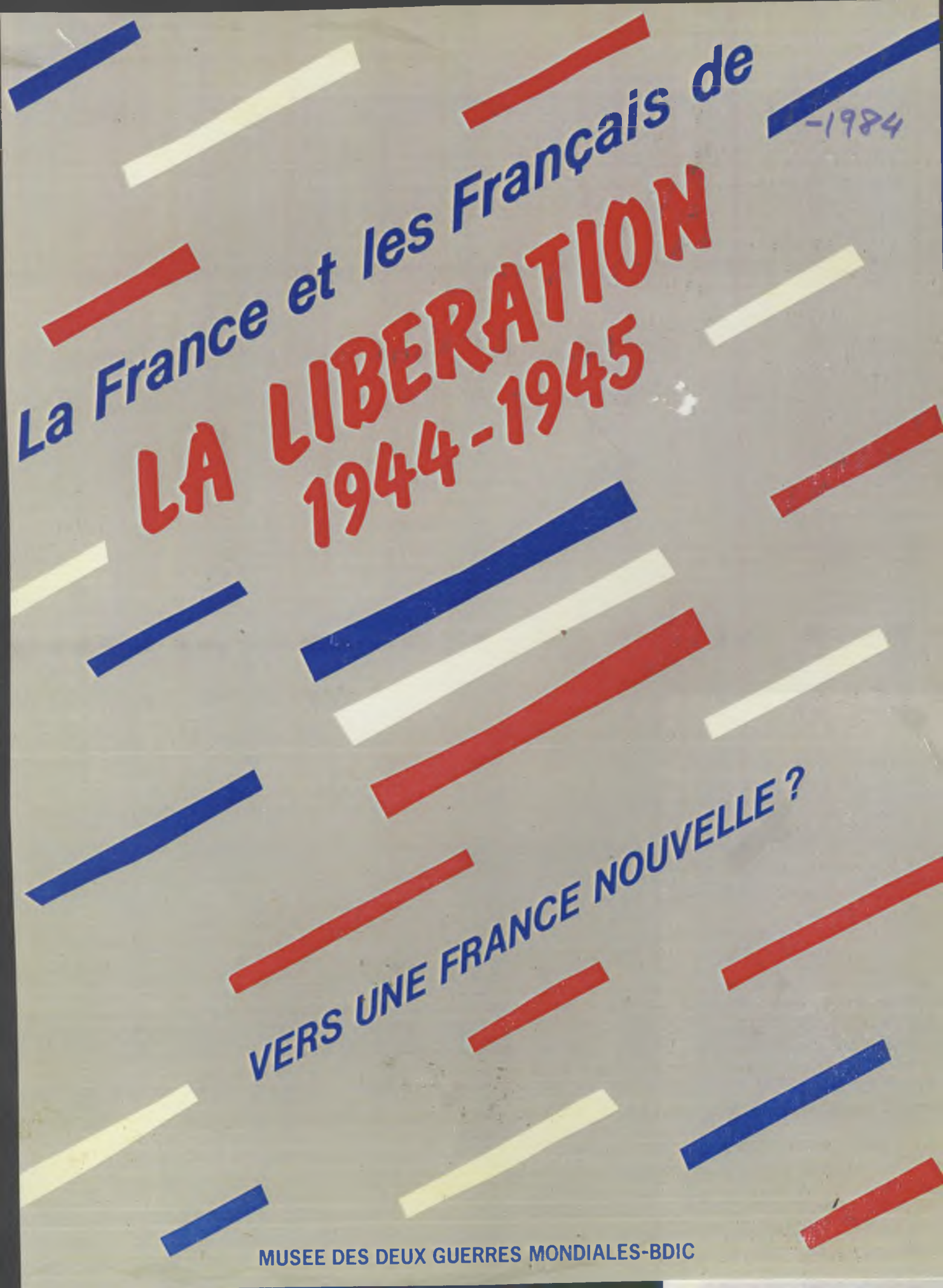
IMAGES D'UNE CERTAINE FRANCE

EDITA

STÉPHANE MARCHETTI

La France et les Français de

-1984

LA LIBERATION 1944-1945

VERS UNE FRANCE NOUVELLE ?

ce et les Français de
LIBERATION
1944-1945
-1984
VERS UNE FRANCE NOUVELLE ?

MUSEE DES DEUX GUERRES MONDIALES-BDIC

RETROUSSONS NOS MANCHES
Ça ira encore mieux!

HAVAS

COL. 300234

VII Thiébaud,
Carlos Fontseré
affiche, 1945

VELLE?

DIC

Théobald
1945

RETROUSSONS NOS MANCHES
Ça ira encore mieux!

VII Théobald,
 Carlos Fontseré
 affiche, 1945

Comença una exposició itinerant

Seguint la línia de donar a conèixer i posar a l'abast dels nostres pobles, el millor de la tasca creativa dels artistes catalans, la Conselleria de Cultura de la Generalitat, a través del Servei d'Arts Plàstiques, ha organitzat una exposició itinerant fotogràfica arreu de Catalunya, començant, justament, per la nostra ciutat, el recorregut.

L'exposició sota el títol «Nova York, vista i viscuda per un català», és obra d'un artista polifacètic com és un Carles Fontseré i Carrió, el qual s'ha dedicat a l'escenografia, la il·lustració (va sobresortir com a cartellista durant la guerra civil del 36), la pintura, la litografia i la fotografia a la qual dedicà una vintena d'anys a Nova York i continua actualment. L'acte inaugural de l'exposició, tindrà lloc el proper dilluns, dia 2 de maig, a les vuit del vespre als locals de la Caixa de Barcelona —entitat col·laboradora—, C/ Acadèmia, 1. Es preveu l'assistència de l'autor, Sr. Carles Fontseré. L'acte és públic.